

Mallinpolku 1 / Atteleeivitalon kunnostussuunnitelma

Lahden ammattikorkeakoulu | Muotoilu- ja taideinstituutti | Muotoilun koulutusohjelma | Sisustusarkkitehtuuri
Opinnäytetyö amk
Kevät 2010
Marika Häkkinen

*S*äällä meitä ei määräile kukaan, sanoi 8-vuotias Alta-tyttäreni,
kun teimme yhteistä rakennusprojektia.”

Kari Caven / Taiteilijatiiloja

Sivustelmä

Lahden ammattikorkeakoulu
Muotoilu- ja taideinstituutti
Muotoilun koulutusohjelma
Sisustusarkkitehtuuri
Marika Häkkinen
Opinnäytetyö
s. 123
Kevät 2010

Avainsanat:
Ateljeerivitalo
Ateljeen suunnittelu
Aulis Blomstedt
Kunnostussuunnitelma

Taiteilijoiden kohdalla asianmukaisista työtiloista, ateljeista, on kautta aikojen ollut pulaa, ja riittämättömissä ja toisinaan jopa terveydelle haitallisissa tiloissa työskentely on osalle taiteilijoista arkipäivää. Tätä ongelmaa ryhdyttiin purkamaan osaltaan 1950-luvulla, kun opinnäytetyöni kohdetta Nallenpolun ateljeerivitaloa alettiin rakentaa.

läästään huolimatta se on edelleen erinomainen ja pidetty asuin- ja työtila, mutta nyt reilun 50-vuoden iässä se kaipaa jo kokonaisvaltaista kunnostusta. Opinnäytetyöni aiheena on Nallenpolun ateljeerivitalon kunnostussuunnitelma alkuperäistä arkkitehtuuria kunnioittaen ja vaalien.

Aihetta lähestyin tutustumalla kohteeseen,

sen piirustusaineistoon ja siellä asuviin taiteilijoihin, sekä kohteen arkkitehtiin Aulis Blomstedtiin. Suunnitelmassa pyrin yhteen sovittamaan kohteelle ominaiset alkuperäiset piirteet, sekä asukkaiden haastatteluissa selvinneet muutuneet tarpeet. Lopputuotoksena syntyy tarvittava piirustusaineisto ja huoneselosteet.

Kaikkiin puutteisiin en kunnostussuunnitelmassa kuitenkaan pysty kohteen luonteesta johtuen puuttumaan, mistä johtuen, ja oman tilasuunnitteluosaamisen näyttääkseni, teenkin ateljeerasuntoon myös fiktiivisen muunnossuunnitelman. Tämän suunnitelman tavoitteena on löytää nykyajan tarpeita vastaavan ateljeerasunnon malli. Lopputuotoksena syntyy kolme hiukan toisistaan poikkeavaa pohjavariaatiota erilaisiin tarpeisiin.

Abstract

Lahti University of Applied Sciences
Institute of design and fine arts
Degree program of design
Interior architecture
Marika Häkkinen
Thesis
Pages 123
Spring 2010

Key words:
Art studio rowhouse
Art studio planing
Aulis Blomstedt
Renovation

When talking about fine arts artists, there has always been shortage of workspaces and studios. Insufficient and sometimes unhealthy work environments are everyday thing for many artists. Nallenpolku studio/apartment building, the subject of my thesis, was aimed to resolve this problem when the construction first started in 1950s.

Regardless of its age Nallenpolku is still excellent and well liked living and working place. Now at the age of 50 years it's in need of overall renovation. The subject of my thesis is plan that gives guide lines for this kind of process and takes into account the old architecture and atmosphere of the building.

I started my approach of the subject by getting to know the old planning, the current inhabitants and the original architect Aulis Blomstedt. In my plan I aimed to combine the original characteristics and the modern needs that came up in the interviews with current residents. As a result of my work there will be plans and roomlists needed

In my renovation plan I will not be able to interfere with all the problems because of the nature of the subject. As a consequence of this I will demonstrate my skills as an interior architect in fictional design. The goal of this plan is to find optimized design for modern day artist apartment studio. As a result of this part of the thesis I will produce three variations of the subject for different needs.

2. ARKKITEHTI AULIS BLOMSTEDT

- 2.1 Ideologia
- 2.2 Vaikutteet
- 2.3 Tyylin erityispiirteet
- 2.4 Nallenpolun merkitys

3. ATELJEETILOISTA

- 3.1 Suunnittelusta
- 3.2 Käytöstä
- 3.3 Ateljeetilojen asema ja määrä
- 3.4 Ateljeetilat ennen ja nyt
- 3.5 Referenssikohteet

4. NALLENPOLKU 1

- 4.1 Esittely ja toimeksianto
- 4.2 Historia
- 4.3 Ylläpitäjä
- 4.4 Merkitys käyttäjälleen

5. NYKYTILAN ANALYYSI

- 5.1 Tilojen nykytila
- 5.2 Suojelumääräykset
- 5.3 Tarpeet ja toiveet
- 5.4 Mahdollisuudet ja rajoitukset

6. TAVOITTEET JA RAJAUS

- 6.1 Valittu kohde ja rajaus
- 6.2 Suunnittelun päälinjat
- 6.3 Vaihtoehtoiset suunnitelmat
- 6.4 Muutostyön taso
- 6.5 Toiminnalliset
- 6.6 Visuaaliset
- 6.7 Muut

7. SUUNNITTELUPROSESSI - TOIMEKSIANTO

- 7.1 Ateljeetilassa huomioitavaa
- 7.2 Luonnoksia
- 7.3 Materiaalit, värit ja kalusteet
- 7.4 Valaistus

8. TILASUUNNITELMA - TOIMEKSIANTO

- 8.1 Piirustukset ja visualisoinnit
- 8.2 Materiaalit
- 8.3 Kalusteet
- 8.4 Valaistus

9. SUUNNITTELUPROSESSI - FIKTIIVINEN

- 9.1 Lähtökohdat fiktiiviselle suunnitelmalle
- 9.2 Luonnoksia
- 9.3 Materiaalit ja värit
- 9.4 Valaistus

10. TILASUUNNITELMA - FIKTIIVINEN

- 10.1 Piirustukset
- 10.2 Visualisoinnit

11. ARVIOINTI

LÄHTEET
LIITTEET (erillinen kansio)

1. Johdanto

Halusin tehdä opinnäytteekseni jotain revittelevää tai ongelmaan puuttuvaa. Pitkään mielessäni oli koulu- tai sairaalaympäristö, kunnes minulle tarjoutui tilaisuus tehdä kunnostussuunnitelma Aulis Blomstedtin vuonna 1954 suunnittelemaan ateljeerivitaloon Tapiolassa. Aihe tuntui erittäin kiehtovalta ja tärkeältä, olihan kyseessä kulttuurillisesti tärkeä kohde, joka reilun 50-vuoden isässä alkaa olla kokonaisvaltaisen kunnostuksen tarpeessa.

Rakennus on Blomstedtin tyylille ominaisesti suunniteltu erittäin huolellisesti aina detaljitasolle saakka, mutta jotkin ratkaisut eivät enää entisellään palvele asukkaita tarvittavalla tavalla. Tästä ja rakennuksen iästä ja kunnosta johtuen tiloihin on tehty erinäisiä muutostöitä ja pintaremontteja, jotka eivät välttämättä tue asunnon luonnetta parhaalla mahdollisella tavalla. Jotta rakennus säilyttäisi arvonsa ja pystyisi tarjoamaan työ- ja asuintilat taiteilijoille jatkossakin, on kohdetta alettava kunnostaa järjestelmällisesti.

Opinnäytteekseni teen kunnostusohjeistuksen ateljeeasuntoon, jota voidaan soveltaa myös muihin rakennuksen tiloihin. Työn toteutan alkuperäistä arkkitehtuuria ja tunnelmaa vaalien, niin pitkälle kuin se on tarkoituksenmukaista nykyisten tilavaatimusten puitteissa. Lisäksi teen ateljeesunnosta fiktiivisen muunnossuunnitelman, jossa pyrin löytämään ratkaisuja kunnostussuunnitelmassa syystä tai toisesta auki jääneisiin ongelmiin.

Suunnitelmaan kuuluu myös alkuperäisten pääpiirustusten (Espoon rakennusvalvonta) päivittäminen sähköiseen DWG-muotoon, jolloin ne ovat helpommin hyödynnettävissä myöhempää käyttöä ajatellen.

Tietoa hankin haastattelemalla talon asukkaita sekä kohdetta hallinnoivan Suomen Taiteilijaseuran ateljeesäätiön asiamiehiä, sekä valokuvaamalla kohdetta. Tutustuin myös kohteen historiaan ja sen runsaaseen piirustusaineistoon

Rakennustaiteen museossa, mistä ilmeni hyvin suunnittelun perusteellisuustaso. Blomstedtin näkemyksiä niin yleisesti, kuin kohteeseen liittyenkin avasin perehtymällä hänen suunnittelu-ideologiaan ja työskentelytapaan, joiden avulla minulle aukeni aivan uudella tavalla kohteen erityisluonne ja arvo.

Blomstedtin vaikutuksen näkyessä erittäin vahvasti kohteen tunnelmassa ja detajjikassa aloitankin työni esittelemällä lyhyesti hänen ideologiaansa ja tyylin erityispiirteitä.

Työn teen toimeksiantona kohdetta hallinnoivalle Suomen Taiteilijaseuran ateljeesäätiölle.

2. Arkkitehti Aulis Blomstedt

Aulis Blomstedt (1906–1979) oli teoreetikko ja perfektionisti, jonka kirjoitusten, tutkimusten ja arkkitehtuurin tavoitteena oli löytää muotoon ennen kaikkea henkistä sisältöä ja kauneutta. Tätä ajatusta palvelemaan hän kehitti läpi elämänsä niin arkkitehtonisia kuin filosofisiakin näkemyksiään pyrkimyksenä puhtauteen ja luonnollisuuteen kauniiden ja harmonisten mittasuhteiden avulla. Itse arkkitehtuurituotanto on melko pieni, mutta työn arvo ilmeneekin ennen kaikkea mitta- ja suhdetutkimuksissa sekä kirjoituksissa.

2.1 Ideologia

Aulis Blomstedtiä on kutsuttu rationalistiksi, olihan ajatus eli järki, rationaalisuus ja ihmisen teoreettinen kehittelytaito hänen näkemyksensä mukaan arkkitehdin tärkein työkalu. Tätä ajatellen hän opiskeli ja kehitti aktiivisesti omaa näkemystään läpi elämänsä mm. lukemalla ja kirjoittamalla paljon, sekä osallistumalla lukuisiin arkkitehtuurikilpailuihin, niistä kuitenkin toimeksiantoja saamatta. Itse hän kutsui tätä ”briljant-

tihionnaksi”, joka saattoi jatkua vielä kilpailun jättöpäivän jälkeenkin. Perusteellisuus ja suunnitelmien loputon hiominen puhtaan ja pelkistetyn lopputuloksen saavuttamiseksi olivatkin hyvin leimallisia piirteitä Blomstedtin työskentelylle: *”Mieti aina: Voisiko sen tehdä askeettisemmin, jotta vain suhteet (s.o. luvut?) puhuisivat?”*. (Sarjakoski 2003, 16, 45, 22–23, 36.)

Pohdinnoissa keskeisessä osassa olivat aina muoto ja henki, se kuinka koko maailma voidaan nähdä asioiden välisten suhteiden monivahteisena kenttänä. *”--suhde koostuu mitoista ja mitat ilmaistaan luvuilla. Arkkitehti elää ja toimii relatioiden, suhteiden ja mittojen maailmassa. Meidän työmmme onnistuminen ja epäonnistuminen riippuu siitä miten tarkoin tunnemme tämän relatioiden, mittojen ja suhteiden maailman.”* (Sarjakoski 2003, 8,11,34.)

Musiikki oli hänelle tärkeä osa arkkitehtuuria; hän koki, että musiikin suhdemaailman harmo-

Kuva 1
Aulis Blomstedt

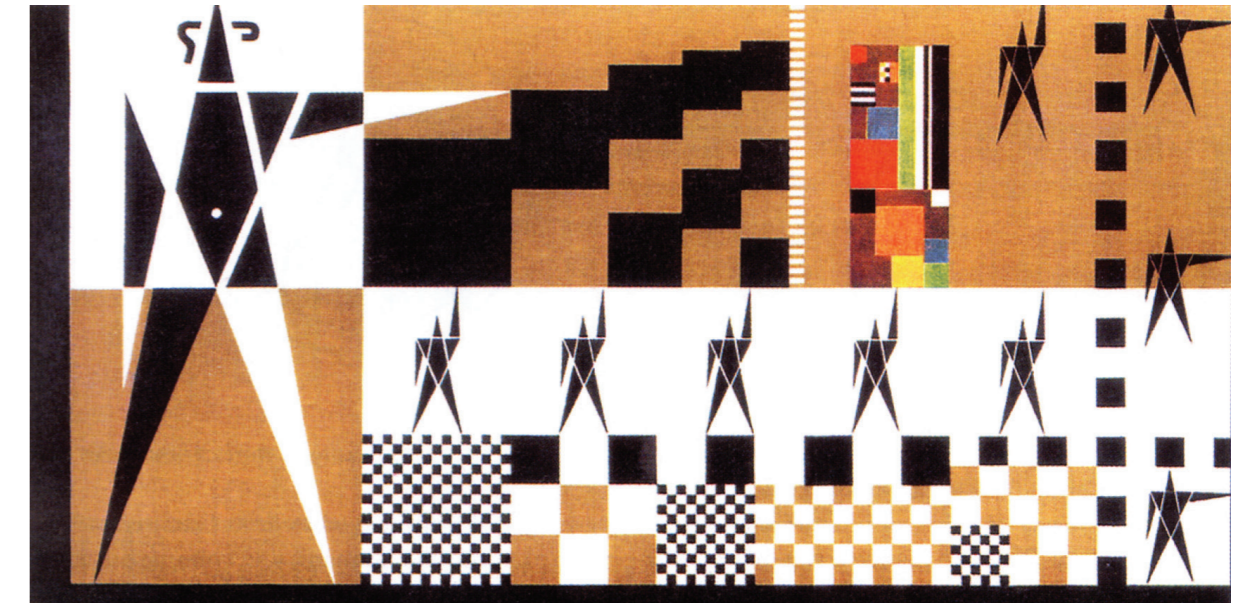
Kuva 2
Blomstedtin tutkielma ihmisen mittasuhteista, 1957

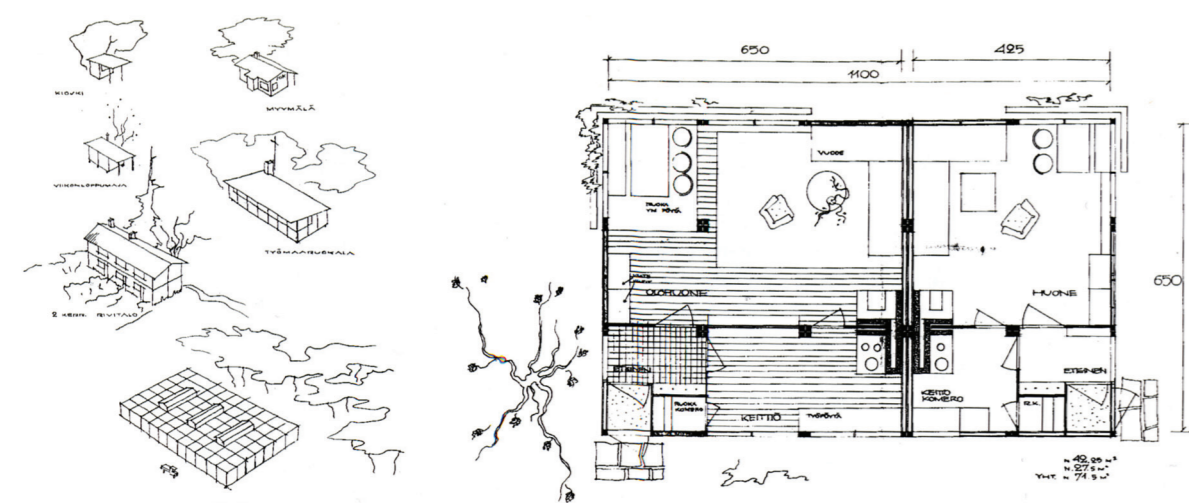
niaa soveltamalla voidaan arkkitehtuuriinkin löytää harmoniset mittasuhteet. *”--Onko meidän siis jätettävä harmoniaopit musiikin teoreetikoille, jotka parin vuosituhatkuluessa ovat rakentaneet niin lujan pohjan säveltaiteelle, että sen varassa on voitu säveltää ja soittaa koko monihaarainen länsimainen orkesterimusiikkituotanto. Joku voi asettaa kyseenalaiseksi tai makuasiaksi harmoniakysymykset rakennusalan piirissä. Mutta siinä juuri onkin valinta tehtävä. On mitä suurimmassa määrin tärkeä makuaisa valitsemme tien, joka hapuilee uusien vielä epämääräisten tieteiden – biologian ja psykologian – sumuissa ja rämeissä, vai pyrimmekö tietoisesti rationaalista järjestystä kohti.”* Intervallit muodostuivatkin Blomstedtin arkkitehtuurinäkemysten keskeisiksi elementeiksi, jotka päätyivät lopulta myös osaksi Canon 60 -järjestelmää (Sarjakoski 2003, 27, 35,15).

Mittajärjestelmänsä ja siten arkkitehtuurinsa hän perusti ihmisen mitoille, jota varten hän loi 180 cm

normaali-ihmisen, joka esiintyy hänen monissa suhdetutkimuksissaan. Omassa arkkitehtuurisaan hän pyrki aina luonnollisuuteen ja yksinkertaisuuteen. Hänellä oli vahva sidos historiaan, mutta jo varhain hän käsitti, että arkkitehtuurin kentällä jotain uutta on murtautumassa esiin uusien tekniikoiden ja niiden mukanaan tuomien mahdollisuuksien myötä. Näihin vastatakseen

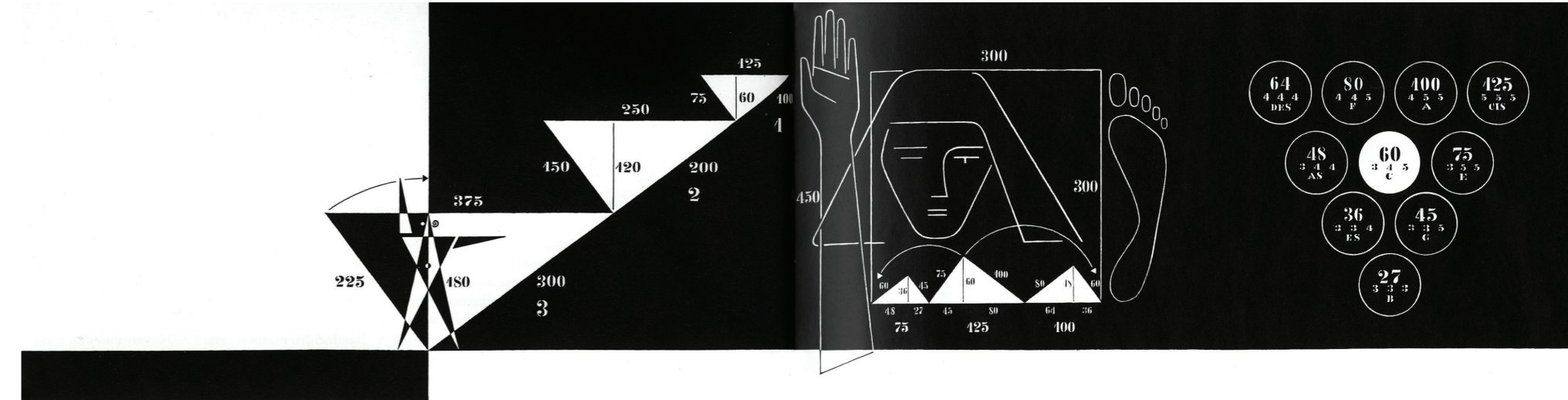
hän ryhtyi luomaan itselleen työkaluja mitta- ja suhdetutkimuksien avulla, alkaen 1940-luvulla modulipohjaisesta kenno-teoriasta huipentuen 1960-luvulla syntyneeseen Canon 60 -järjestelmään. Päämääränä näissä tutkimuksissa oli taiteellisen ilmaisun vapauttaminen valmiiksi harmonisoitujen mittojen ja suhteiden avulla. (Sarjakoski 2003, 9,16,35.)

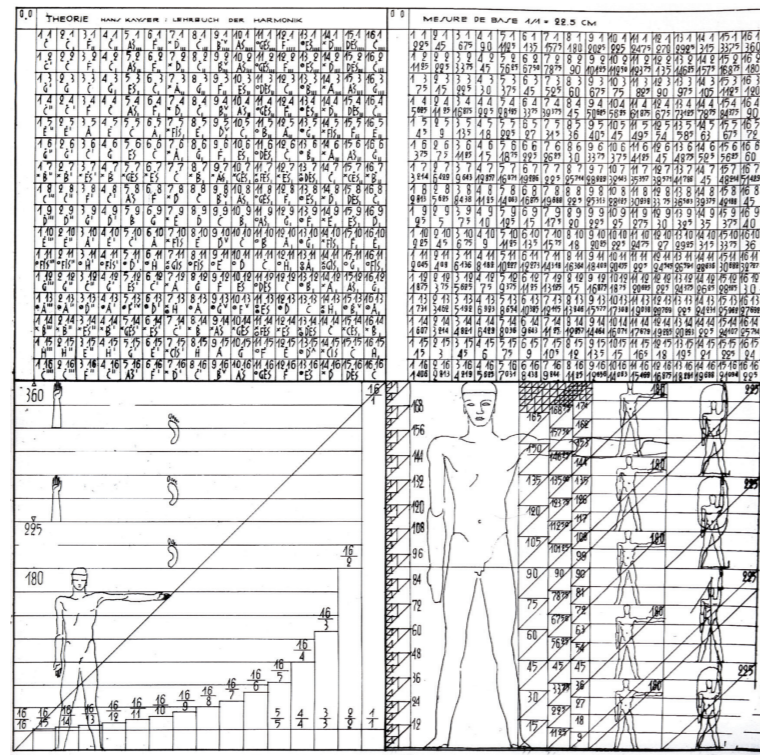
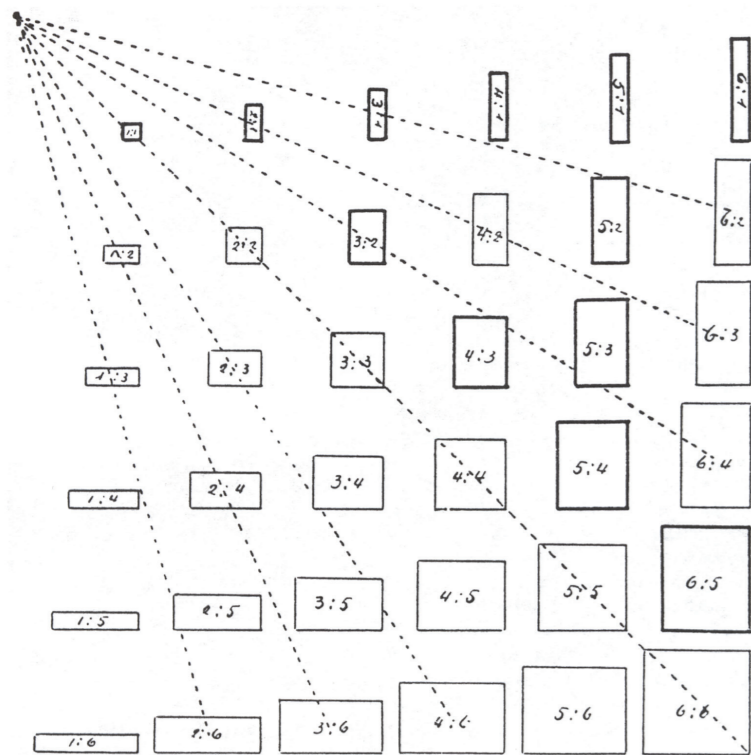

Kuva 3
Blomstedtin kennotutkielmia

Kuva 4
Kennoidea käytössä Suomen rakennustaiteen museon näyttelyrakenteissa 1974

Kuva 5
Canon 60 -järjestelmä, n.1960

Kuva 6
Kayserin harmoninen verkosto

Kuva 7
Blomstedtin sovellus Kaysein harmoniikasta ihmisen mittaan

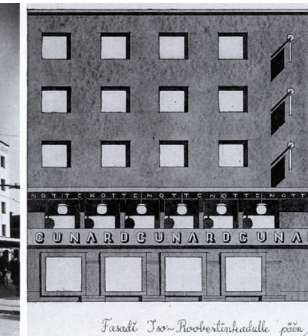
2.2 Vaikutteet

Blomstedt tutustui ensimmäistä kertaa Le Corbusier'n ja Frank Lloyd Wrightin arkkitehtuuriin opiskeluaikanaan opettajansa Armas Lindegrenin johdolla. Näistä etenkin Le Corbusier'n ja hänen Moduloria-tutkielmansa näyttelivät myöhemmin merkittävää osaa Blomstedtin suhdetutkimuksien kehitystyössä, joka huipentui 1960-luvulla Canon 60 -järjestelmän syntymiseen. Järjestelmän innoittajana toimi myös Hans Kayserin harmoniikaksi kutsuttu tieteellis-filosofinen antiikin pythagoralaisuuteen perustuva oppirakennelma. Blomstedtille historia olikin lähde, josta saattoi jatkuvasti ammentaa lisää aineksia ajatteluun: *"Jos haluaa uutta, on hakeuduttava sinne mikä on vanhinta"* on hänen yksi päiväkirjamerkintänsä (Pallasmaa 1992, 26). Moduliajatukseen Blomstedt taasen sai vaikutteita Ernst Neufertin oktametrijärjestelmästä. Blomstedt itse kutsuukin näitä kolmea henkilöä Canon 60 -järjestelmänsä kummeiksi. (Sarjakoski 2003, 9,17.)

Blomstedtin opiskeluaikana 1920-luvun klassismi oli vaihtumassa uuteen arkkitehtuuriin; funktionalismiin. Opetus tapahtui edelleen klassismin hengessä, mutta Alvar Aallon, Erik Bryggmanin, Hilding Ekelundin, Pauli Blomstedtin ja Yrjö Lindegrenin luotsaamina uusi suuntaus sai nopeasti jalansijaa niin Suomessa kuin myös Blomstedtin suunnitteluideologiassa. Osaltaan tähän vaikutti luonnollisesti hänen henkilökohtaiset siteensä ryhmään Pauli-veljensä kautta, jolla Blomstedtin muistikirjamerkintöjen mukaan onkin ollut merkittävä rooli arkkitehtonisten näkemysten muodostumiseen. *"Eräs veljeni Pauli Blomstedtin kehoitus minulle: 'Pyri aina tyyppiin' merkitsi minulle paljon opiskeluaikani ja merkitsee vieläkin. --"* Aulis Blomstedt, 1970. (Sarjakoski 2003, 18,24.)

Kuva 8
Alvar Aallon Lounais-Suomen maalaistalota, 1927-1928

Kuva 9
Maalaistalosta vaikutteita saanut Blomstedtin opiske-
luaikainen työ "Vuokratalo
Helsinkiin", 1929

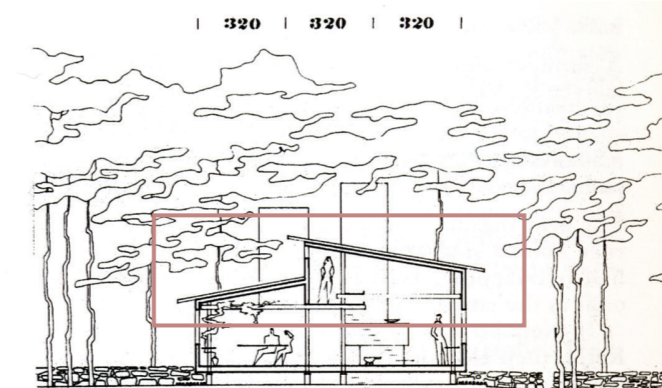
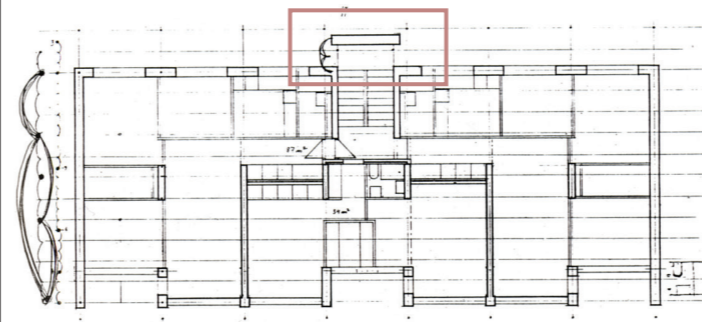
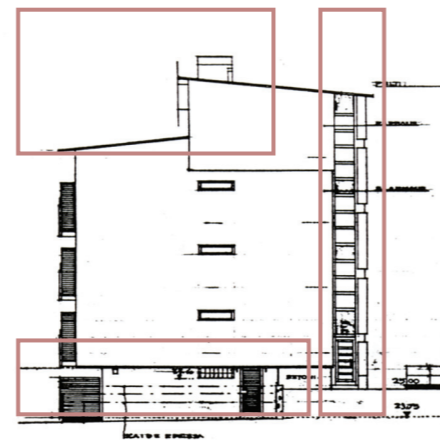
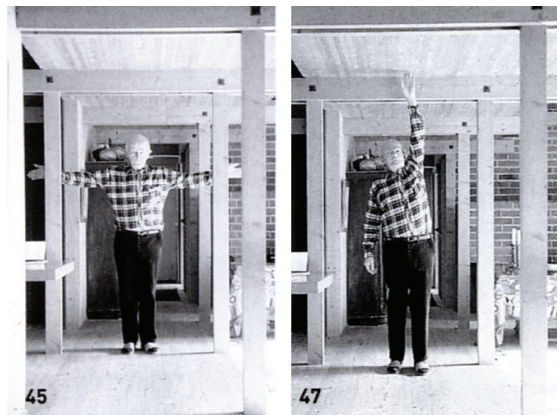
2.3 Tyylin erityispiirteet

Blomstedtin tyyli oli ominaista tietynlainen purismi: pyrkimys selkeyteen ja luonnollisuuteen puhtaiden muotojen ja suhteiden kautta. Tämä näkyi selkeästi myös hänen loppuun asti hiottuissa ja riisuissa suunnitelmissaan. Konkreettisesti tämä ilmeni funktionalismille ominaisena abstraktina geometriana, jossa etenkin suora kulma ja suora viiva olivat Blomstedtille tärkeitä. (Sarjakoski 2003, 19–20.)

Blomstedtin arkkitehtuuri koostui hienovaraisesta perinteellisyydestä ja klassisuudesta, jotka yhdistyivät tarkoin mietittyihin suhteisiin ja ihmisen mittaan. Blomstedtille asunto oli ihmisen jatke, ja varmaan siitäkin syystä hän koki asunotosuunnittelun hyvin mieleiseksi ja tärkeäksi. (Sarjakoski 2003, 42.)

Yksi erittäin leimaava piirre Blomstedtin arkkitehtuurissa oli ns. puolikerrosratkaisu, jossa yhdistyy kaksi erikorkuista pulpettikattoa. Tätä hän sovelsi

niin rivitaloihin kuin kerrostaloihinkin, ja joka on nähtävissä myös sovellettuna Nallenpolku 1:ssä. Tapiolaan rakennetussa Riistapolku 1:ssä ilmenee hyvin Blomstedtin kerrostaloarkkitehtuurille ominaiset piirteet: valkoiseksi slammattu tiilipinta, kellarikerroksen porrastuksesta aiheutuva pulpettikaton porrastus, sekä porrashuoneen ulkonema rakennusrungosta lepotasanteen verran. (Vanhakoski 1992, 56–57.)

Kuvat 10,12

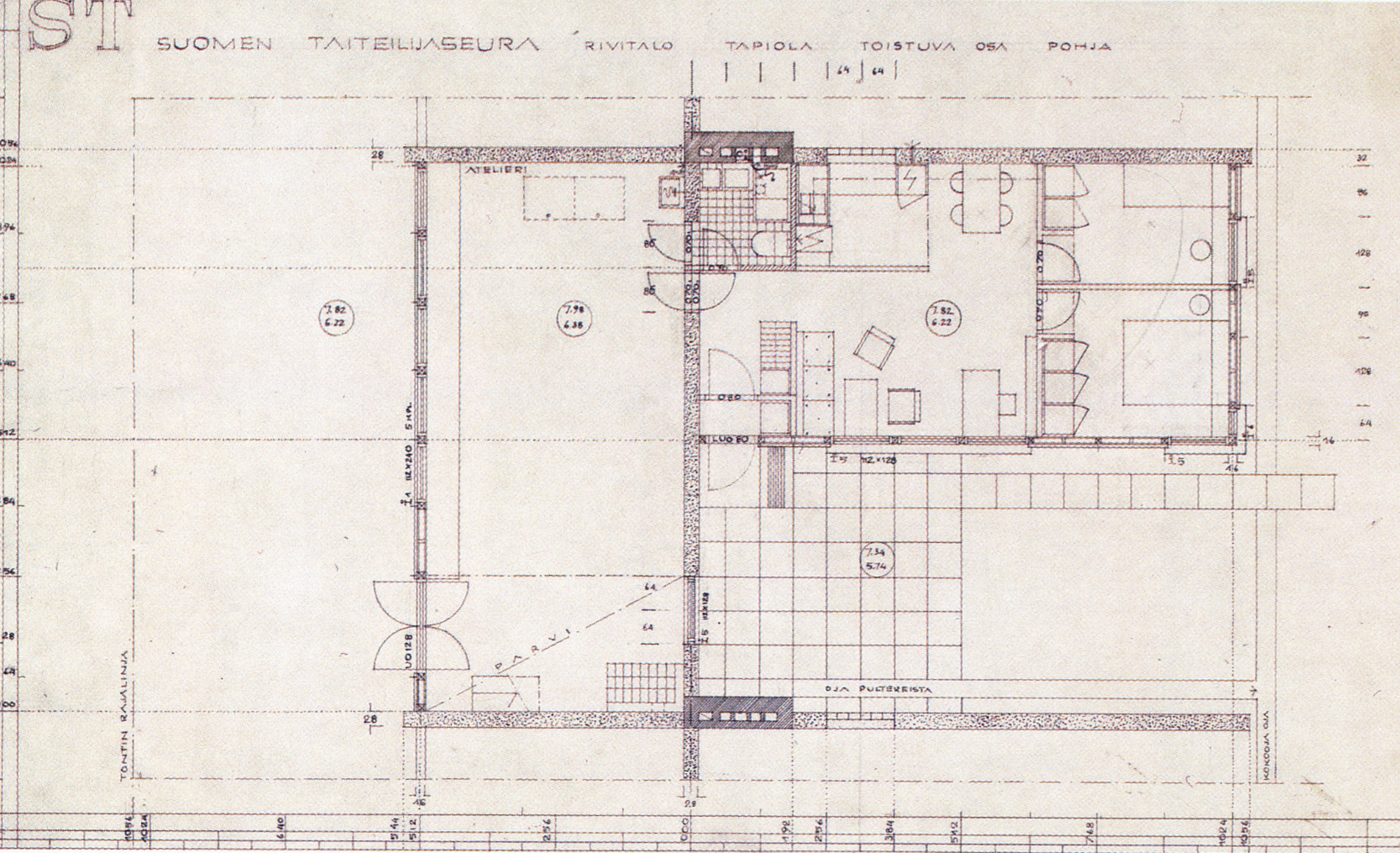
Villa Pettersson Hki, 1959–61
inhimillinen mittakaava

Kuva 11

Riistapolku 10, Tapiola, 1959
pohjoispääty ja pohjapiirros

Kuva 13

Ketjutalo, Tapiola, 1952

2.4 Nallenpolun merkitys tuotannossa

Kun Tapiolan puutarhakaupunkia 1950-luvun alussa alettiin suunnitella, oli Aulis Blomstedt yhtenä arkkitehtina voimakkaasti mukana heti alusta asti. Blomstedtin käden jälkeä näkyikin monissa Tapiolan 1950-60 luvuilla rakennetuissa kohteissa. Yksi niistä on Suomen Taiteilijaseuran ateljeesäätiölle vuonna 1954 suunniteltu Nallenpolku 1:en ateljeerivitalo. (Sarjakoski 2003, 31.)

Blomstedt kutsuttiin kohteen arkkitehdiksi osin luultavasti taidesuhteidensa ansiosta, mutta pian jo ehdotettiin avointa kilpailutusta, josta kuitenkin Blomstedtin onneksi luovuttiin mm. kiireellisen aikataulun takia.

1960-luvun alussa Canon 60 -järjestelmäksi jalostuneet mitta- ja suhdetutkimukset olivat osa Blomstedtin suunnittelua jo 1950-luvulla. Pyrkimys Modulimitoitukseen näkyikin selvästi ensimmäistä kertaa juuri Nallenpolun ateljeerivitalossa, jonka piirustusten reunoille on merkitty kohteen luku-sarja: 00, 16, 32, 64, 128, 256, 384, 512.

Kuva 14
Modulimitoitus ateljeeasunnon pohjapiirroksessa 24.3.1955

Kuva 15 ja 16
Armas Hutrille suunniteltu ateljeeasunto, 1959

Luvut poikkeavat vielä Canon 60 mitoituksesta eikä siinä ole näkyvissä yhteyttä musikaaliseen harmoniaan, mutta selvää on, että Nallenpolku on ollut yksi ratkaiseva kohde matkalla lopulliseksi suhdetutkimukseksi muodostunutta Canon 60 -järjestelmää. (Vanhakoski 1992, 53.)

Nallenpolku onkin osin juuri mittasuhteidensa ansiosta hyvin lähestyttävä ja sympaattinen kokonaisuus, jota vain suuremmaksi skaalaamalla saataisiin erittäin hyvin toimivat tilat myös nykypäivän tarpeisiin.

Blomstedt palasi ateljeiden suunnitteluun vielä Nallenpolun jälkeenkkin. Vuonna 1959 hän suunnitteli kuvanveistäjäystävälleen Armas Hutrille 200 neliöisen ateljeeasunnon Espoon Tuomarilaan, mikä on nykyään Hutrין tyttären taiteilija Kaija Rosmanin työtila. Vuonna 1966 Blomstedt suunnitteli vielä asuinrakennukset Stig ja Björn Weckströmille Espoon Kaitaalle. Björnin asunnon yhteyteen kuuluu myös 45 m² ateljeerakennus. (Löfström 2009, 12.; Vanhakoski 1992, 58-59.)

*S*unkkaista, kosteaa, jäätävää tai hikistä vuodenajan mukaan, mutta myös löytämisen iloa, mahtavaa valoa ja onnistumisen tunteita sekä paljon tilaa lämmitellä juoksemalla rinkiä turbiinin ympäri.”

Marja Patrikainen / Taiteilijatiiloja

3. *Aitteleetiloista*

3.1 Suunnittelussa huomioitavaa

Taiteilijoiden työtilojen suunnittelussa monikäyttöisyys ja joustavuus ovat avainasemassa, sillä useinkaan kohteen suunnitteluvaiheessa ei vielä tiedetä tilan loppukäyttäjää, jolloin työhuoneen tulee soveltua eri työmenetelmille ja sen tulee olla muunneltavissa kulloistenkin tarpeiden mukaan. Eri taiteenalojen tilalliset perusvaatimukset ovat kuitenkin yleensä samat, jolloin monikäyttöisen tilan suunnittelu ja rakentaminen on suhteellisen edullista. (RT 94-10819, 4.)

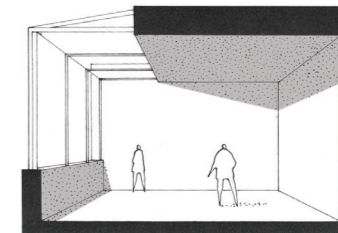
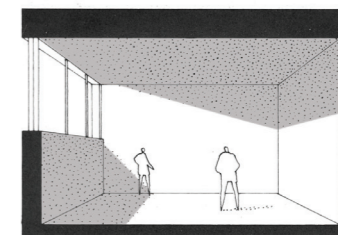
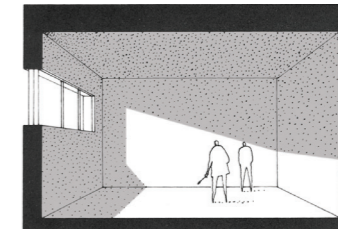
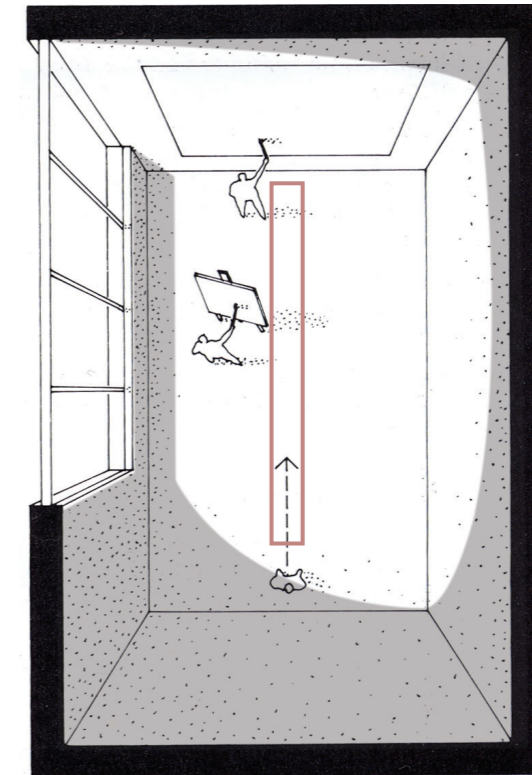
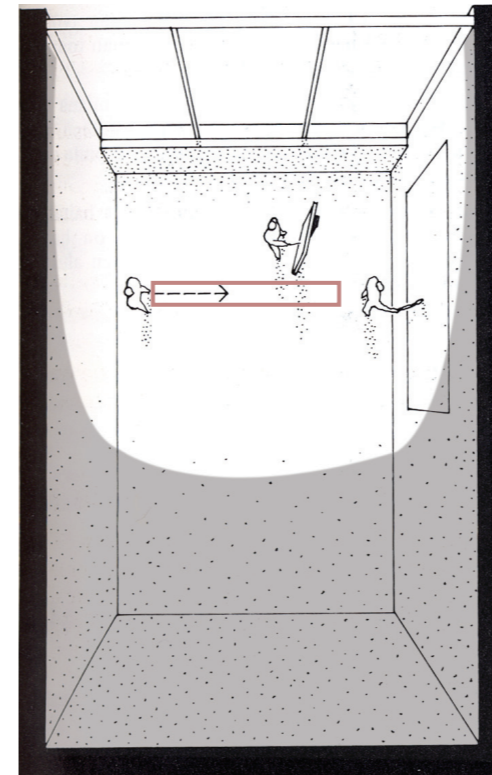
Kaikki kuvataiteenalat vaativat riittävän suuret, (noin 25-75m²), ja korkeat (3000-6000mm) tilat, sillä teokset vaativat ympärilleen tilaa ja katseluetäisyyttä. Tästä johtuen myös tilan oikeanlaiset mittasuhteet, neutraalius, yhtenäiset, ehjät, saumattomat ja helposti uudelleen maalattavat himmeät seinäpinnat ovat tärkeässä roolissa. Seinäpintojen sävyksi sopii parhaiten valoa heijastava valkoinen. Lattiapintojen tulee olla tasaisia, kovia, kulutuksen kestäviä, luis-

tamattomia ja helposti puhdistettavia. Tiloissa, joissa kosteusrasitus on suuri, rakenteet tehdään märkätilarakenteina ja lattiat varustetaan lattia-kaivolla letkupesua ajatellen. (RT 94-10819, 4,10.)

Työskentelyseinien rakenteista tehdään tarpeeksi kestäviä, jotta teosten seinille kiinnittäminen on mahdollista. Rakennuslevyistä tehdyissä tiloissa pysty- ja mahdollisten vaakalinjojen sijainnit merkitään lattian ja seinän rajakohtaan merkitsemään kiinnityslinjoja. Levyrakenteissa materiaaliksi suositellaan saumattomaksi käsiteltyä rakennuslevyä, esimerkiksi kipsi- ja vanerilevyä yhdessä, tai k 300mm - k 400mm jaolla rakennettua kipsilevyä. Katon suunnittelussa tulee ottaa huomioon vielä myöhemminkin tarvittaessa lisättävien varusteiden kuten valaisinten, valkokankaiden, nostimien ja siirtolaitteiden kiinnittämisen mahdollisuus ja kuormituksen kestävyys. (RT 94-10819, 6.)

Lisäksi yksi tärkeimmistä kriteereistä on toimiva ja oikeanlainen valaistus, sekä riittävä luonnonvalo. Paras keinovalaistus saadaan aikaan päivänvalolampuilla varustetuilla yleisvalaisimilla, jotka sijoitetaan kohtisuoraan ikkunaan nähden, sekä tarvittavilla kohdevalaisimilla. Työskentelyvalon tulee olla tasainen ympäristön vaihdoksista huolimatta, eikä siitä saa aiheutua suoraa tai epäsuoraa häikäisyä. Valaisimien ja lampujen valinnassa tulee ottaa huomioon oikea valon väri ja sijoitus työskentelyseinien suuntaisesti, sekä niiden helppo huollettavuus ja puhdistettavuus. (RT 94-10819, 4,6,9.)

Päivänvalossa on tärkeää ottaa huomioon valon tulosuunta, jolloin ikkunat ihannetapauksessa sijoittuisivat rakennuksen pohjoissivulle taaten työskentelylle tasaisen ja muuttumattoman perusvalon. Lähtökohtana on yläviistosta tuleva epäsuora valo. Joissain tapauksissa taiteilijat saattavat tarvita myös ikkunoihin pimennysmahdollisuutta. (RT 94-10819, 4,8,10.)

Kuvat 17 ja 18
Ikkunan sijoittuminen ja katseluetäisyyden määrittäminen

Kuvat 19, 20 ja 21
Ikkunan koon ja sijoittumisen vaikutus valonmäärään

Luonnostelua ja tietokonetyöskentelyä varten olisi hyvä olla pölystä, liasta ja kosteudesta eristetty erillinen tila, etenkin jos kyseessä on kuvanveistäjä, paperitaiteilija tai keraamikko. Työhuoneessa on oltava vesipiste veden ottoa, käsienpesua ja työvälineiden puhdistusta ajatellen. Taiteilijataloissa yhteisten välineiden pesupisteiden yhteyteen sijoitetaan lisäksi erittäin ja tarvittaessa hätä- ja silmäsuihku. Myös asianmukaiset hygienia- ja taukotilat tulisi sijoittaa työhuoneen läheisyyteen. (RT 94-10819, 4,8,10.)

Töiden kuljetusta ja säilytystä silmällä pitäen on työhuoneen suunnittelussa otettava huomioon myös riittävät kulku- ja huoltoyhteydet, sekä käytävien ja ovien normaalia suuremmat leveys- ja korkeusmitat, sekä riittävät varastotilat. Varasto olisi hyvä sijoittaa työhuoneesta erilleen, mutta sen läheisyyteen, ja töiden säilytystä ajatellen siellä tulisi olla oikea ja tasainen lämpötila ja kosteus, jotka määräytyvät säilytettävien teosten ja materiaalien mukaan. Yksi mahdollisuus on rakentaa

työhuoneeseen parvi, jonka alapuoli voisi toimia varastotilana parven itsessään mahdollistaen töiden tarkastelun yläviistosta. Tällöin tulee ottaa huomioon, että valon tulokulma ja tarkastelukulma ovat kohtisuoraan toisiinsa nähden. (RT 94-10819, 4-5,10.)

Pistorasioita tulisi olla riittävästi ja oikein sijoitettuna niin, etteivät ne riko ehjää seinäpinettä ja että niitä on helppo käyttää. Tarvittavat vedot sijoitetaan huoneen tai pilarien nurkkiin, kuitenkin jättäen ainakin yksi nurkka ehjäksi teosten tarkastelua varten. Pistorasioita olisi hyvä sijoittaa myös lattiaan erillisen kannen alle. Työhuoneet varustetaan tietoliikenneyhteyksillä ja omilla ryhmäsulakkeilla sekä tarvittaessa tilaan voi vetää myös rasian voimavirralle. (RT 94-10819, 4,6.)

Työterveyden ja -turvallisuuden sekä työtilojen yleispätevyyden lisäksi kuvataiteilijoiden työhuoneiden suunnittelussa tulee erityisesti

kiinnittää huomiota materiaalien ja teknisten ratkaisujen taloudellisuuteen, jotta työhuoneiden vuokrat pysyisivät kohtuullisina ja siten taiteilijoiden maksukyvyyn ulottuvissa.

”Toimin kaupungin omistamassa aravalainoitussa ateljeetalossa (4kpl). Suurimpana ongelmana koen korkean vuokran, jonka takia joudun pitämään opetustunteja jopa 30 t. viikossa, koska en pysty maalaamalla ansaitsemaan edes vuokraani. Opetustyön takia hyvä ateljeetila on miltei koko viikon käyttämättä. Pystyn sitä käyttämään ainoastaan sunnuntaisin ja loma-aikana.” Mies, maalari, 33 vuotta. (Ilonen & Yläoutinen 1984, 89, 15.)

3.2 Ateljeetilojen käyttö

Kuvataiteiden piiriin lasketaan maalaus, kuvanveisto, taidegrafiikka, valokuvataide, mediataide, videotaide, ympäristötaide ja performanssitaidet (Suomen taiteilijaseura 2010).

Vuonna 2003 Suomessa oli arviolta noin 3000 kuvataiteilijaa, kun mukaan lasketaan myös valokuvataiteilijat, Teollisuustaiteen liitto Ornamon piiriin kuuluvat uniikkitaidetta tekevät muotoilijat sekä taidekäsityöläiset. Määrään kuuluu sekä täyspäiväisesti taiteellista työtä tekeviä, osa-aikaisesti ammattia harjoittavia, että jo aktiivisimman työuransa lopettaneita taiteilijoita. Huomattavaa on, että jo pelkästään STS:ään kuuluvien kuvataiteilijoiden määrä on nelinker- taistunut kolmessakymmenessä vuodessa puhumattakaan muiden taiteilijoiden määrästä. Yksi merkittävä tekijä kiihtyvän kasvun taustalla on alan kiinnostuksen lisääntymisen ohella koulutustarjonnan huomattava monipuolistuminen ja lisääntyminen. Vesikansan mukaan uusia, pysyviä työtiloja saadaan hankittua vuodessa noin 20-30 kappaletta samaan aikaan, kun joka vuosi valmistuu noin 100 uutta taiteilijaa. (Vesikansa 2004, 16-17.)

Alueellisesti kuvataiteilijat keskittyvät pääasiassa

suurimpiin kaupunkeihin ja Etelä-Suomeen; Helsinkiin (40 %) ja muualle pääkaupunkiseudulle (8 %), Tampereelle (5 %) ja Turkuun (5 %) sekä nyttemmin myös Lahteen, Ouluun, Jyväskylään, Joensuuhun, Hyvinkäälle, Vaasaan, Kuopioon sekä Kirkkonummelle. Alueellisen keskittymisen taustalla on osin kulttuurillinen vetovoima, mutta myös taidekauppa ja -markkinamahdollisuudet, töiden näyttömahdollisuudet museoissa ja gallerioissa sekä opetus- ja asumismahdollisuudet. (Vesikansa 2004, 17,21, 30.)

3.3 Ateljeetilojen asema ja määrä

Vesikansan vuonna 2003 tekemän selvityksen mukaan kuvataiteilijoiden työtilat jakautuvat arviolta seuraavasti: 27 %:lla on asianmukainen ateljee omassa talossa, huoneistossa, ateljeeasuintalossa tai pysyvässä taiteilijatalossa. 43 %:lla on työhuone asemaltaan epävarmassa ”taiteilijatalossa tai erillinen vuokrattu työhuone. 30 %:lla on vuokrattu epätyytyttävä työtila, kuten kellari tai

varasto, tai ei ole varsinaista työtilaa ollenkaan, tai työskentelee kotona asuintiloissa. (Vesikansa 2004, 20)

”Olemme asuneet 15 vuotta mieheni (taidegraafikko) kanssa yhdessä huoneessa (+yhteiskeittiö, Meitä on kolme ruokakuntaa). Olen maalannut siinä samassa huoneessa!!! Taidegrafiikan huone meillä on ollut kuusi vuotta, mutta... Se on varsin surkea paikka. KELLARI, lähes valoton, jossa joutuu käyttämään koko ajan sähkövaloa. WC:tä ei ole! Talon putket: VIEMÄRI ja LÄMPÖPUTKET kulkevat kellarimme katossa ja vuotopelko on olemassa koko ajan. Keväällä oli vuoto (LIKAVIREMÄRI) joka tuhosi 210 työtä!!.--” Nainen, maalari ja graafikko, 37 vuotta (Ilonen & Yläoutinen 1984, 25.)

Osalle työhuoneen puuttumisen syynä on tilanteeseen sopivien tilojen puute tai taloudellisten resurssien puute (Vesikansa 2004, 20). Kuitenkin joillakin taiteenaloilla, etenkin

kuvataiteissa, valokuvataiteessa, taideteollisuudessa ja tanssissa, ammatin harjoittaminen ilman työtilaa on mahdotonta. Työtilojen puuttumisongelmat koskevat niin aloittelevia taiteilijoita, kuin alalla jo pitempään toimineitakin. (Vesikansa 2004, 1.)

Vesikansan (2010) mukaan maailmalla on hyvin pitkälti samantyyppinen tilanne kuin Suomesakin. Taiteilijat ovat maailmanlaajuisesti huonopalkkaisia ja siten vuokranmaksukyvyltään rajoituneita. Tämä johtaa auttamattomasti usein kunnollisten työtilojen puutteeseen. Ruotsissa, kuten paikoin myös Suomessa, tilannetta on pyritty helpottamaan kuntien taholta, heidän tarjotessa taiteilijoille työtiloja, mutta esimerkiksi Englannissa tai Yhdysvalloissa samantyyppistä toimintaa ei ole.

3.4 Ateljeetilat ennen ja nyt

Taiteilijajärjestöjen aloitteellinen toiminta ateljeiden aikaansaamiseksi alkoi 1950-luvulla, kun Helsingin Olympiakylään suunniteltiin 40 ateljeetilaa, jotka kuitenkin hyvin pian valmistumisen jälkeen karkasivat hintatasoltaan taiteilijoiden ulottumattomiin, eikä siellä asu tai työskentele enää yhtään taiteilijaa. Seuraavaksi Taiteilijaseura rakennutti valtionavustusten turvin 10 ateljeen rivitalon Nallenpolulle Tapiolaan, jonka se sittemmin vuonna 1990 lahjoitti perustamansa ateljeesäätiön peruspääomaksi. (Vesikansa 2004, 11,22.)

1960- ja 70 luvuilla vastaavanlaisia ateljeeasuintaloja rakennettiin valtion ja kuntien yhteistuella Tampereelle, Kuopioon, Jyväskylään, Turkuun, Helsinkiin ja Lahteen, kunnes 1970-luvun lopulla ateljeeasuintalojen teko hiipui yhtä aikaa valtion tuen kanssa. Tänä aikavälinä rakennettujen ateljeiden soveltuvuudesta työskentelyyn on useita selviä virheitä. Se, että suunnittelijoilla ei ole ollut

käytössään perustietoja ateljeiden suunnittelusta, on vaikuttanut osaltaan epäkäytännöllisten tilojen syntyyn. Suurin syy lienee kuitenkin tuoloin käytettyjen aravalainojen mukanaan tuomat säännökset, joiden seuraukset näkyvät etenkin ateljeerivitaloissa epäkäytännöllisinä tilaratkaisuina. Kts. kohta 3.5 referenssit. (Vesikansa 2004, 1-2; Ilonen & Yläoutinen 1984, 89.)

1980 ja -90 lukujen rakennemuutosten ja laman seurauksena vanhoja teollisuusrakennuksia jäi tyhjilleen, joista taiteilijat pystyivät vuokraamaan itselleen edullisia, joskin tulevaisuudeltaan epävarmoja työtiloja. Näin alkoi syntyä taiteilijayhteisöjä, ja joistakin kohteista kehittyi nykyisinkin toimivia kulttuuri- ja taiteilijataloja, esimerkiksi Kaapelitehdas Helsingissä. (Vesikansa 2005, 12.)

1980-luvusta lähtien nousevana trendinä ovatkin olleet työhuoneet, joita saadaan organisaation näkökulmasta edullisesti ja nopeasti peruskorjaamalla vanhoja kiinteistöjä, usein tehdasraken-

nuksia, kouluja ja hoitolaitoksia taiteilijakäyttöön. Asuntoateljeita ei ole tehty 1980-luvun jälkeen. (Vesikansa 2010.)

Laman tyhjentämät teollisuusrakennukset toivat tilapäisen helpotuksen työtilojen puutteeseen, joka kuitenkin kärjistyi taas 2000-luvulle tultaessa. Vuonna 2003 Valtion taide- ja taiteilijapoliittisessa periaatepäätöksessä päätettiin käynnistää työtilojen lisäämiseen tähtäävä hanke opetusministeriön, kuntien kulttuurihallinnon sekä taiteilijajärjestöjen yhteistyönä. Hankkeen ansiosta pysyviä työtiloja on saatu esimerkiksi Helsingin Vallilaan. Ja tällä hetkellä suunnitelupöydällä, ensimmäistä kertaa vuosiin, on asuntoateljee Helsingin Kontulaan, missä samalle tontille ollaan kaavilemassa erillisinä asunto- ja ateljeerakennukset. Vaikka Nallenpolulla tilojen riippumattomuus toisistaan onkin ratkaistu erinomaisella tavalla, on tämä täysi irrallisuus terveellisempi niin henkisesti kuin fyysistikin. (Vesikansa 2005, 37-39; Vesikansa 2004, 14; Vesikansa 2010.)

3.5 Referenssikohteet

Niin suomessa kuin ulkomaillakin ateljeiden hankinta, niiden vähyydestä johtuen, on usein taiteilijoiden oman aktiivisuuden tulos. Työtiloiksi muutetut / käyttöön otetut kiinteistöt ovat usein vanhoja tehdastiloja tai muita hylättyjä, usein rapistuneita rakennuksia rapistuneella alueella. Lähes poikkeuksetta tiloista puuttuvat akustiikka, lämmön- ja paloeristys, tai niissä on muuten selviä turvallisuuspuutteita. Tästä johtuen useat näistä rakennuksista eivät ole virallisesti sallittuja työtiloja. Yhteistä näille kaikille on kunnostusrahoituksen vaikea saanti kulttuurillisesti arvokkaasta asemasta huolimatta ja siten tilojen ”väliaikaisuus”. Tähän vaikuttaa myös taiteilijoiden vaikutus alueen kulttuurilliseen vetovoimaan, joka näkyy alueen arvon ja yleisen kiinnostuksen kasvussa, ja johtaa usein työtilojen menettämiseen hyvätuloisille.

Kunnostettaessa tiloihin, lisätään usein galleriat tai muita näyttelytiloja näkyvyyden ja vuokratu-

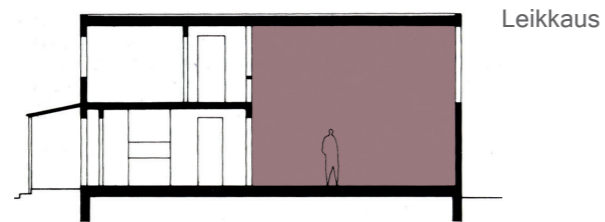
lojen aikaansaamiseksi. Kunnostettaessa ja rakennettaessa ateljeita kustannuksiin onkin kiinnitettävä erityistä huomiota, etteivät tilat karkaa taiteilijoiden ulottumattomiin liian korkeiden vuokrien seurauksena. Usein ateljeekomplekseissa, etenkin uudemmissa, toimii hyvin laaja koulukunta eri taiteen osaajia ja signalan yrityksiä, jolloin yhteistyö, verkostoituminen ja näkyvyys ovat luonnollisesti helpoiten tavoitettavissa.

Seuraavaksi käyn läpi referenssikohteita niin Suomesta kuin maailmaltakin. Mukana on niin esimerkillisiä, kuin taiteellisen työn tekemisen kannalta vajavaisiakin kohteita. Ulkomaan referensseissä tuon esiin lähinnä kohteiden kunnan ja rahoituksen saannin problematiikan. Nämä asiat hyvin hoidettuna lopputuloksena syntyy kuitenkin kaikkia, niin taiteilijoita kuin muutakin väestöä palvelevia ja aluetta rikastuttavia kokonaisuuksia, kuten NDSM-werf Hollannissa.

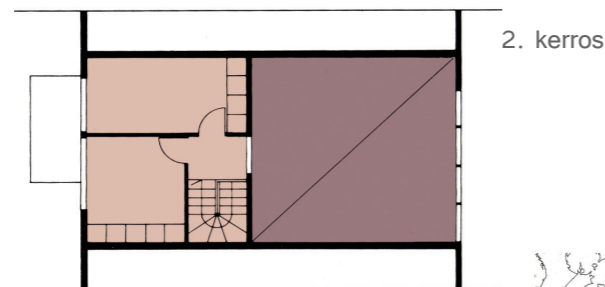

Myllypuron ateljeetalot, 1972
22 asunto / ateljeeta
(Ilonen & Yläoutinen 1984, 60-61.)

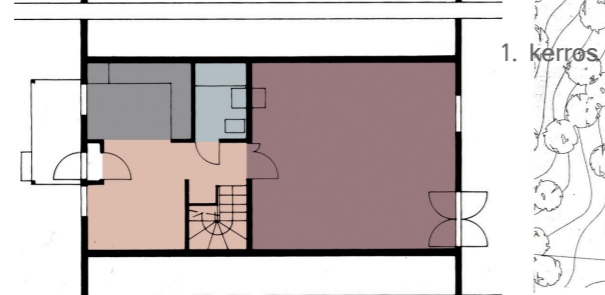
- + Ateljeen ja asunnon yhteys
- + Tilan koko ja korkeus
- + Betonilattia
- Liian pienet ikkunat, liian korkealla
- Heikko ääneneristys
- Liian suuri eristynyt yhteisö
- Työtilan kuilumaisuus
- Varastotilojen puute

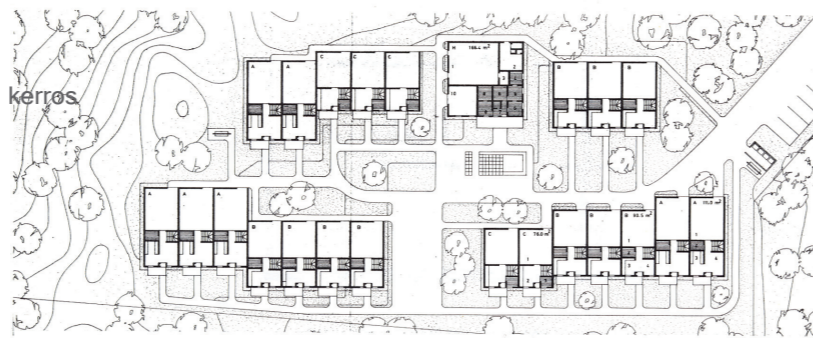
Leikkaus

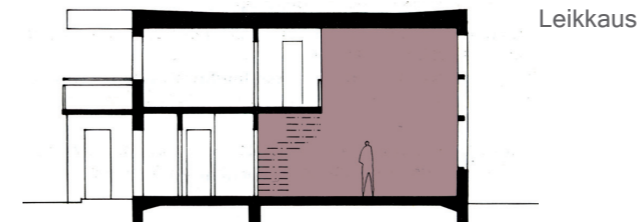
2. kerros

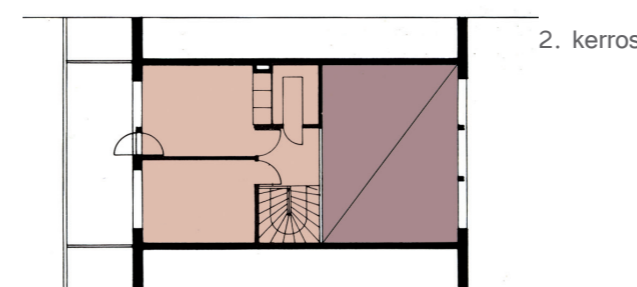
1. kerros

Kuvat 22, 23 ja 24

Leikkaus

2. kerros

1. kerros

- Ateljee
- Asuinhuone
- Keittiö
- Pesutilat
- Varasto
- Näyttelytila

Kuva 25

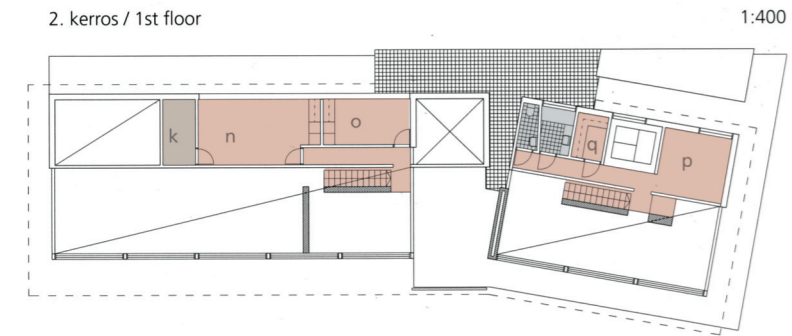
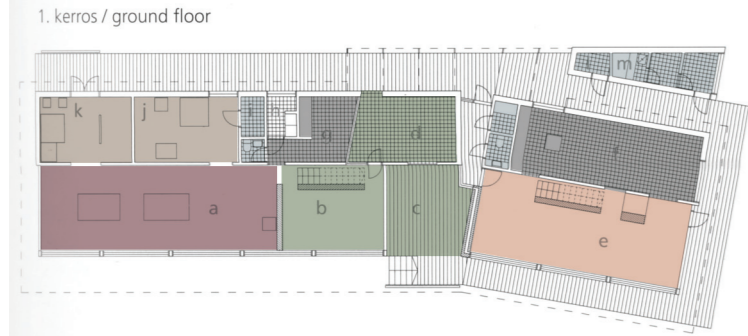
Oulun Kultatien ateljeet, 1976
4 asunto / ateljeeta
(Ilonen & Yläoutinen 1984, 68-69.)

- + Valaistus, suuret ikkunat
- Ateljeen pienuus
- Ei varastotiloja
- Asunnon ja työtilan suhde
- Huoneiston sisäiset tilaratkaisut
- Ympäristö: liikennemelu, näkymät
- Niukka varustelutaso

Studio Widnäs, Fiskars, 2004
(Siitonen 2005)

- + Asunnon ja ateljeen yhteys > työmatka
- + Varastotilat ja yhteys ateljeehen
- + Valo
- + Näyttelytilat
- + Ateljeessa omat pesutilat ja keittiö = asunnosta riippumaton kokonaisuus

- Hankalat kulkuyhteydet
- Siisti työtila avoimessa yhteydessä ateljeehen

- Ateljee
- Asuinhuone
- Keittiö
- Pesutilat
- Varasto
- Näyttelytila

Kuva 31, Kaapelitehtaan ateljee, Jussi Niva
+ Valo, valaistus materiaalit, värit, tilan selkeys, riittävä huonekorkeus maalaamiseen
- Töiden tarkasteluetaisyys (ikkoiden sijainti)

Kuva 32, Loimaan kiviesitämö, Ukri Merikanto
+ Valo, kovaa kulutusta ja pesua kestävä materiaalit, töiden tarkasteluetaisyys
- Matala huonekorkeus, koneiden sijaintiin nähden valo tulee selän takaa, valaistus

Kuva 33, Vallilan ateljee, Sinikka Tuominen
+ Tunnelma, näkymät, tilan selkeys ja inspiroivuus
- Melko pienet ikkunat, töiden tarkasteluetaisyys, puulattia rajaa käyttäjäkuntaa

Kuva 34, Ateljee asunnon yhteydessä, Marika Mäkelä
+ Tunnelma, näkymät, valo, tilan inspiroivuus
- Pileri keskellä tilaa, töiden tarkasteluetaisyys, puulattia

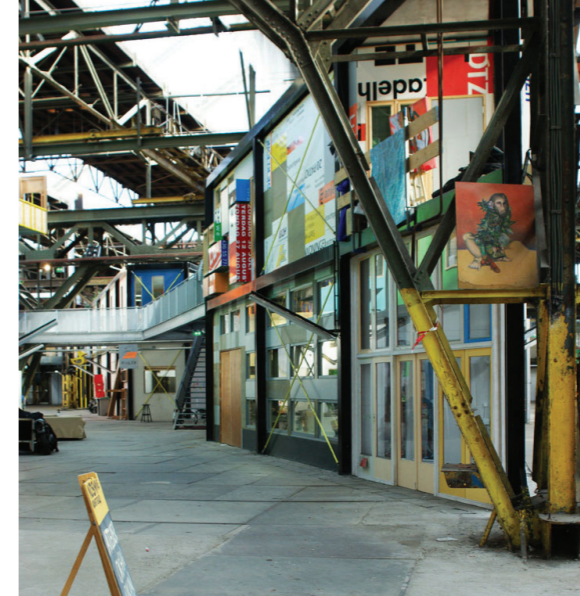
Porthmeor
St Ives, Cornwall, Englanti
Rakennusvuosi n. 1815
Grade II listattu

Atlantin rannalla St Ivesissä sijaitseva historiallinen Porthmeorin taiteilija-studioiden kompleksin on laatuaan maan vanhin. Se tarjoaa työtilat noin 11 taiteilijalle (2008) ja maalausloululle (The St Ives Shool of Painting), joka on toiminut tiloissa 1930-luvun lopusta lähtien, sekä neljä sen kellaria on edelleen kalastajien käytössä, joille rakennus on alun perin suunniteltukin. (Thomas 2008.)

Rakennuksen omistaa ja sen tiloista huolehtii Borlase Smart-John Wells Trustin rahasto. Sen päätehtävänä on löytää pikaisesti rahoitus rapistuvan Porthmeorin kunnostustöihin, joiden on arvioitu maksavan noin 3 miljoonaa. (Thomas 2008.)

Kunnostus on tarkoitus suorittaa restauroiden ja vanhaa varjellen, mutta joitakin muutoksia kompleksiin on joka tapauksessa tulossa. Maalausloulun tiloja järjestellään uudelleen sekä osa suurimmista studioista jaetaan vuokrien kohtuullistamiseksi. Rakennukseen lisätään galleriatilaa sekä kulkumahdollisuudet liikuntarajotteisille yleisiin tiloihin, julkisivua kunnostetaan sekä akustiikkaan, palo- ja lämmöneristykseen kiinnitetään huomiota. (Long & Kentish. 2006)

Kuvat 35 ja 36

Kuvat 37 ja 38

NDSM-werf
Amsterdam, Hollanti

NDSM-Werf on entinen telakka-alue, jonka ryhmä eri alojen taiteilijoita, jotka kutsuvat itseään nimellä Kinetisch Noord, muuttivat Hollannin suurimmaksi underground kulttuurikeskukseksi. Alue koostuu kolmesta rakennuksesta, joihin tarpeiden mukaan on sijoitettu tilat nuorisokäyttöä, näyttely- ja teatteri-tiloja, työpajoja sekä taiteilijastudioita ajatellen. Kinetisch Noord työskenteli alueen suunnittelun aikana läheisesti tulevien vuokralaisten kanssa saaden siten aikaan edulliset ja tarpeita vastaavat työtilat eri taiteilijakoulukunnille. (Kinetisch Noord.)

Tiloihin rakennettiin sähkö, vesi- ja viemäryhteyksillä varustettuja perusyksiköitä, jotka taiteilijat viimeistelivät omien mielihalujensa, laatuvaatimuksensa ja budjettinsa sallimissa rajoissa. Työtilojen koot vaihtelevat 50-150m² välillä, huonekorkeuden liikkuen 3,20 ja 6 metrin välillä. (Kinetisch Noord.)

”Sentimentalisuus on taiteen pahin vihollinen. Töideni
syntymiseen tarvitsen betonimyllyn, kottikärryt ja katuharjan.”

Pauno Pohjalainen / Taiteilijatalo

4. Nallenpolku 1

4.1 Esittely ja toimeksianto

Espoon Tapiolassa Nallenpolku 1:ssä sijaitseva kymmenen ateljeen ja ateljeeasunnon rivitalo on laatuaan Suomen ensimmäinen. Se on ainutlaatuinen ja kulttuurillisesti arvokas kohde niin arkkitehtuuriltaan, historialtaan kuin ympäristöltäänkin. Se on tarjonnut asuin- ja työtilat taiteilijoille jo yli 50 vuoden ajan. Vuosien mittaan sitä on paikoin kunnostettu niin ateljeesäätiön kuin asukkaidenkin taholta, mutta mitään selkeää kunnostussuunnitelmaa sille ei missään vaiheessa ole tehty. Osin tästä johtuen tilat ovatkin kokeneet erinäisiä muutoksia, osa näistä on talon henkeen sopivia, osa ei. Yksi syy muutosten syntyyn on selkeästi se, etteivät alkuperäiset tilat ja ratkaisut, niin hyvin kuin ne alkujaan onkin suunniteltu, taivu enää nykypäivän tarpeisiin.

Jotta rakennus voisi tarjota asuin- ja työtilat taiteilijoille vielä seuraavatkin 50 vuotta, ja jotta se muutoksista huolimatta säilyttäisi alkuperäisen henkensä, on kohdetta alettava kunnostaa

järjestelmällisesti ja ajatuksen kanssa. Yleisen kunnan alkaessa olla jo aika väsynyt, se kaipaa kokonaisvaltaista peruskorjausta, jonka yhteydessä pienemmätkin päivitykset olisi hyvä tehdä.

Opinnäytteekseni teen kunnostusohjeistuksen, jonka esitän ateljeeasunnossa, ja jota voi myös soveltaa muihin talon tiloihin. Ohjeistuksen tavoitteena on luoda kunnostukselle suuntaviivat yhtenäisen ja talon henkeen sopivan lopputuloksen aikaansaamiseksi.

4.2 Historia

Vuonna 1953 valtion taidepolitiikassa tapahtui käänne, kun veikkausvoittovaroja alettiin osoittaa urheilun lisäksi tieteeseen ja taiteeseen. Muutos antoi uusia mahdollisuuksia ratkaista taiteilijoiden työtilapulaa, jonka kanssa jo tuolloin painittiin taiteilijoiden määrän lisääntytyä merkittävästi toisen maailmasodan jälkeen. (Vesikansa 2004, 9–10.)

Kuva 39

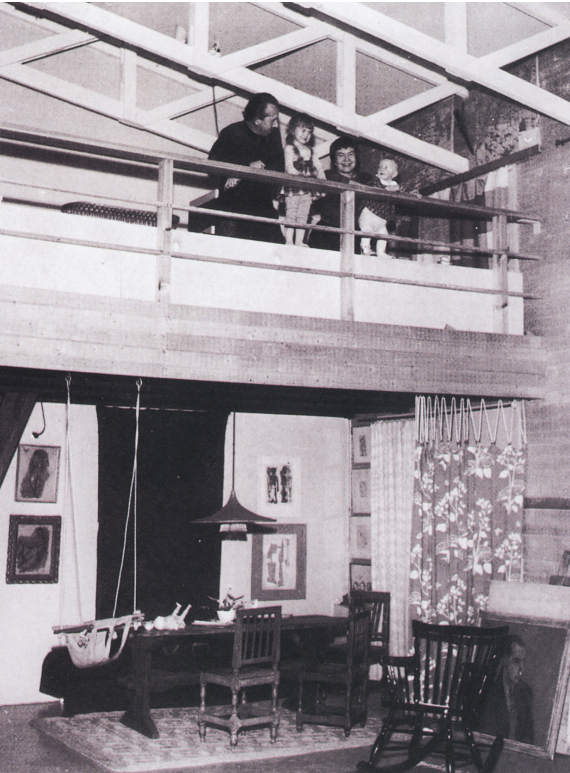
Nallenpolku 14.1.2010

Kuva 40

Lauri Koistisen ateljee 1959

Kuva 41

Ateljeeasunnon olohuone

Taiteilijaseura, Suomen Kuvanveistäjäliitto, Suomen Taidegraafikot, Taidemaalari liitto sekä Suomen Kuvataidejärjestöjen liitto järjestäytyivät uudeksi Suomen Taiteilijaseuraksi, jolloin ateljeerivitalon toteuttaminen Nallenpolulle mahdollistui uuden keskusjärjestön myötä (Vesikansa 2004, 10).

Hankkeen suunnittelu aloitettiin vuonna 1954 Aulis Blomstedtin johdolla. Suunnitelma oli valmis lokakuussa 1954 ja lopulliset rakennepiirustukset ja työselitykset valmistuivat joulukuussa 1954. Alustava kustannusarvio 38 milj. markkaa (vuonna 2004 noin 1026000€) nousi mm. perusmaan huonouden, kellarikerroksen rakentamisen ja ateljeiden suuren kuutiotilavuuden johdosta lopulta 53,2 miljoonaan markkaan. Hanke oli tarkoitus rahoittaa kokonaan valtion veikkausvoitovaroilla, sekä opetusministerin lisärahoituksella, mutta rakennuskustannusten noustessa arvioitua korkeammiksi päätettiin vuonna 1956 ottaa laina, joka saatiin maksetuksi vuoden 1962 loppuun

mennessä (Vesikansa 2004, 15; Vesikansa 2005, 15,27.)

Suunnitelma sisälsi kuusi ateljeeasuntoa, joissa oli 50m² asunto ja samansuuruinen korkea ateljeetila parvella varustettuna, sekä neljä ensisijaisesti työkäyttöön tarkoitettua, parvella varustettua ateljeen ja keittiön käsittävää pienempää huoneistoa, sekä kellarikerroksessa sijaitsevat varastot ja saunatilat (Vesikansa 2005, 15).

Työtiloja haki 30 taiteilijaa, joista ateljeetiloihin valittiin 4 taidemaalaria ja ateljeeasuntoihin 3 taidemaalaria ja 3 kuvanveistäjää. Talon ensimmäiset asukkaat muuttivat taloon 15.11.1955. Suomen Taiteilijaseura otti käyttöön 5-vuoden määräaikaisen vuokrasopimuksen, jolla he pyrkivät takaamaan työskentelymahdollisuudet mahdollisimman monille taiteilijoille. Kuitenkin 18.4.1966 vuosia keskustelua herättänyt sopimus päättyi, kun päätettiin, ettei etukäteen tehdä minkäänlaisia rajoittavia päätöksiä nykyisten

asukkaiden asumisesta huoneistossa luonnollisen vaihdon ollessa melko vilkasta. 1990-luvun alusta lähtien vuokrasopimukset on tehty 10 vuoden määräajaksi, mitkä tarvittaessa kuitenkin uusitaan aktiivisen työ-, perhe- tai muun sosiaalisen tilanteen päätöstä puoltaessa. Nykyään talossa ei asu enää kukaan alkuperäisistä asukkaista, mutta Liisa Heikkilä on asunut talossa jo yli 40 vuotta ja Markku Keränen noin 30 vuotta. (Vesikansa 2005, 24–26, 35–36.)

Rakennuksen valmistuttua ja etenkin ensimmäisenä talvena asukkailla oli ongelmia lämmityksen kanssa sisätilojen lämpötilan laskiessa paikoitellen jopa pakkasen puolelle. Syynä tähän oli osin uudet väärin asennetut rakennusmateriaalit, sekä niiden eläminen vielä valmistuksen jälkeen, jolloin rakenteisiin syntyi rakoja ja kylmäsiltoja, ja sitä kautta kylmiä virtauksia. Lisäksi vuositarkastuksessa huomattiin, että sisäkaton lasivilla-eristeistä oli tingitty rakennuspuolen puutteiden vuoksi, ja katossa oli käytetty

osittain vain puulastusta tehtyjä Tojax-levyjä. Myöhemmin kattoja ja seiniä on eristetty paremmin, mutta edelleen sisäkatto päästää lämpöä harakoille ja viimeksi tänä talvena (2010) joihinkin ateljeihin on vuotanut vettä sisään. (Vesikansa 2005,76,79; Pasanen 2010.)

Kun Suomen Taiteilijaseura vuonna 1990 lahjoitti Nallenpolun kiinteistön Suomen Taiteilijaseuran ateljeesäätiölle, talon isännöintiin hankittiin ulkopuolinen isännöitsijätoimisto, kun aiemmin se oli tapahtunut seuran toimistossa. Samalla uusi hallitus ja isännöitsijätoimisto alkoivat seurata aiempaa tarkemmin kiinteistöjen pitkän aikavälin kuntoa, ja tehtiin kuntokartoitus, jonka pohjalta ryhdyttiin korjaustoimiin. Opetusministeriön tuen avulla rivitalon julkisivu maalattiin, aloitettiin kylpyhuoneiden remontointi ja talo liitettiin kaukolämpö- ja HTV-verkkoihin. Nykyään asukkaiden vaihdon yhteydessä säätiö teettää huoneistoihin myös verrattain perusteellisen remontin aiempaan politiikkaan verrattuna. Tilo-

jen kunnostuksessa ateljeesäätiön tavoitteena on ollut säilyttää talon alkuperäinen ulkoasu, rakenne, sisustus ja luonne. (Vesikansa 2005, 36-37.)

Asukkaiden vaihtuessa ja ajan kuluessa on talon asukasrakenne muuttunut mukana. Tällä hetkellä talossa asuu suurimmaksi osaksi yksinasuvia ja pariskuntia, sekä korkeintaan kolmihenkisiä perheitä, joka asukkaiden haastattelujen perusteella tuntuu olevan myös ehdoton yläraja tilan sallimissa puitteissa. Talon alkutaipaleella taasen valtaosa asukkaista oli vielä osin jopa viisilapsisia perheitä. Suuret perheet, ahtaasti asuminen ja materiaalien niukkuus leimasivatkin elämää voimakkaasti vielä 1950-luvulla. (Heikka 2005, 61.)

Asukkaiden arvostus taloa, toisiaan ja työrauhaa kohtaan on kuitenkin säilynyt läpi vuosien. Yhteisöllisyys ja yksityisyys ovat pysyneet hyvässä tasapainossa ja yhteys muihin

alalla työskenteleviin on koettu tärkeäksi. Talo on tarjonnut mahdollisuuden työskentelyyn ja samalla se on vahvistanut asukkaiden uskoa itseensä taiteilijana. (Mellais 2005,53,55,57.)

4.3 Ylläpitäjä

Nallenpolun ylläpitäjänä toimii Suomen Taiteilijaseuran ateljeesäätiö, joka perustettiin vuonna 1990 jatkamaan Suomen Taiteilijaseuran omistuksessa olleiden kiinteistöjen hallintaa. Säätiön keskeisimpänä tarkoituksena on kuvataiteilijoiden työskentelyedellytysten parantaminen hankkimalla ja ylläpitämällä työtiloja ja atelje-asuntoja. Se tarjoaa myös residenssimahdollisuuksia ulkomaanvaihtokohteiden avulla. Säätiön tarkoituksena ei ole välittömien voittojen tai taloudellisten etujen tavoittelu, vaan tilojen tarjoaminen taiteilijoille kohtuuhinnoin. (Suomen taiteilijaseuran ateljeesäätiö 2010.)

Akuutin työtilojen puutteen vuoksi säätiön paino-

Kuva 42

Suomen lentovalokuva Tapiolasta

23.11.1957

Kuva 43

Kopterikuva Tapiolasta

2006/2007

piste 2000-luvun alusta lähtien on ollut työtilojen hankkimisessa. Uustuotantotoiminnan seurauksena on saatu käyttöön lähes 8.000m² lisää työtilaa, jolloin säätiön kokonaiskerrosala vuonna 2008 oli noin 11.000m². Nämä neliöt tarjoavat pysyvät työtilat 180 taiteilijalle 150 ateljeessa. Ateljeiden koot vaihtelevat 15-130 m² välillä, tavanomaisimman ateljeen ollessa 30-40m². (Suomen Taiteilijaseuran ateljeesäätiö, 2008; Vesikansa 2010.)

4.5 Merkitys käyttäjälleen

Nallenpolun tilat merkitsevät käyttäjilleen paljon monessakin mielessä. Sitä pidetään iästään huolimatta edelleen hyvin suunniteltuna ja ateljeesäätiön tarjoamista kohteista parhaana; *"Ateljee Nallenpolulta on taiteilijalle lottovoitto"* (Pekka Jylhä, Länsiväylä-lehti 13.8.2003).

Kohteen kulttuuriympäristöä, sijaintia, toimivia tiloja ja pienen naapuruston tuomaa yhteisöl-

lisyyden tunnetta arvostetaan paljon, niin työn tekemisen, kuin perheenkin kannalta katsottuna. Nallenpolku koetaan sijainniltaan ja olosuhteiltaan todella mukavaksi ja viihtyisäksi, kauniiksi, puistomaiseksi ja turvalliseksi, josta kaupunkiano-nyymys puuttuu. Etenkin lapsiperheen kannalta sijainti on erinomainen hyvien yhteyksiensä ansiosta.

Taiteilijan näkökulmasta katsottuna Nallenpolku merkitsee asukkaille mahdollisuutta harjoittaa omaa ammattiaan asiallisissa ja sitä varten suunnitelluissa tiloissa suhteellisen edullisesti. Kaiken kaikkiaan asukkaat ovat kohteeseen erittäin tyytyväisiä ja nauttivat tiloista enemmän, kuin valittavat epäkohdista.

” aimoni sanoo, että aina kun hän näkee minut työhuoneessani, olen innoissani ja hyvällä tuulella.”

Jaakko Niemelä / Taiteilijajaloja

5. Nykytilan analyysi

5.1 Tilojen nykytila

Tilojen nykytilan, sekä tarpeiden ja toiveiden selvittämiseksi haastattelin Nallenpolun asukkaita, sekä valokuvasin tiloja tammikuun 2010 aikana. Haastatteluun osallistuivat Liisa Heikkilä (A), Kaisaleena Halinen (E), Markku Keränen (G), Pekka Jylhä (H) ja Pauliina Pasanen (K). Lisäksi pääsin valokuvaamaan Päivi Sirenin ateljeen (I) sekä vierasateljeen (B).

Asunnoissa on tehty joitakin muutoksia niin asukkaiden kuin Suomen Taiteilijaseuran ateljeesäätiönkin toimesta. Kylpyhuoneet on remontoitu hiljattain kaikissa asuntokohteissa, lukuun ottamatta vierasateljeeta, jossa kylpyhuone on edelleen alkuperäisessä asussaan istumammeineen. Lisäksi niin edelliset kuin nykyisetkin asukkaat ovat itse maalanneet sisätilojen pintoja ja vaihtaneet joitakin materiaaleja. Lattiat ovat kenties kokeneet kaikkein kirjavimman muutoksen, asunnoissa ollen edustettuna niin parkettia, laminaattia, maalattua laulalattiaa kuin

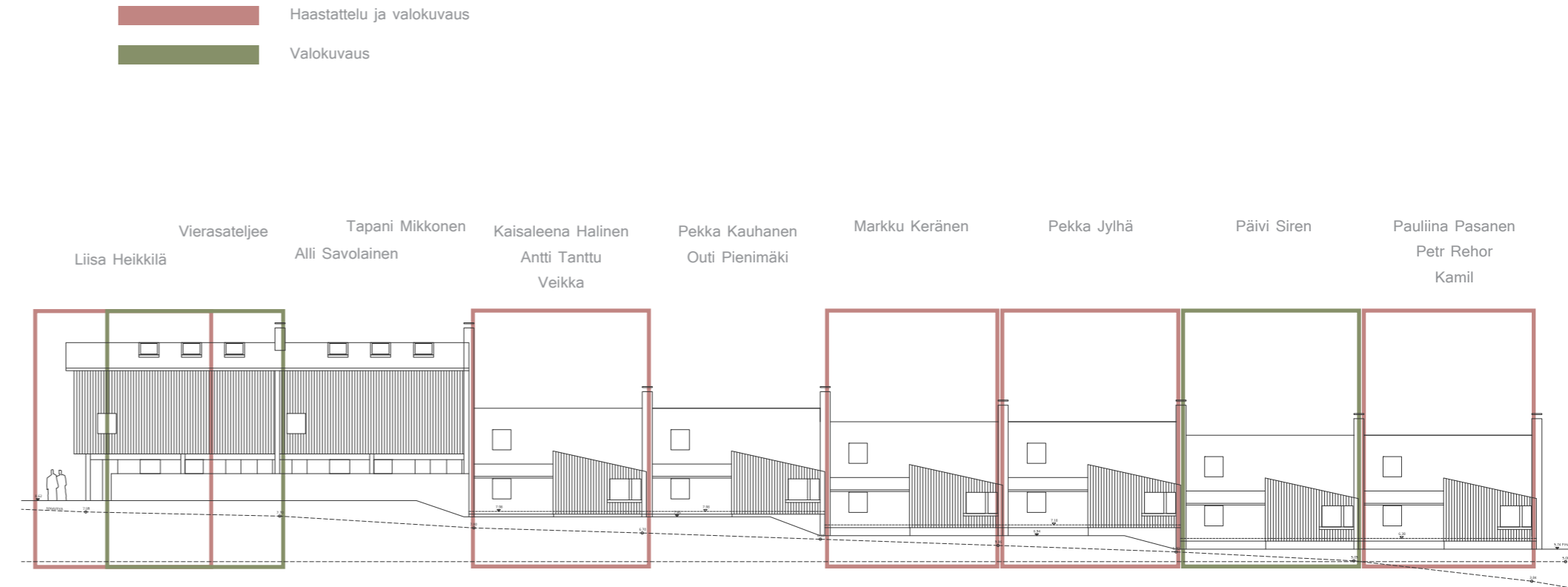
vinyylimattoakin, alkuperäisen materiaalin ollessa korkki. Keittiöt ovat säilyneet kutakuinkin alkuperäisinä, joskin ovia on maalattu ja osia kaapeista on jouduttu poistamaan uusien kodinkoneiden, kuten astianpesukoneiden ja jääkaappiakastimien tieltä. Ateljeessa A keittiö on uusittu kokonaan, tavalla, joka ei mielestäni sovellu kohteen tunnelmaan ja mietittyyn arkkitehtuuriin.

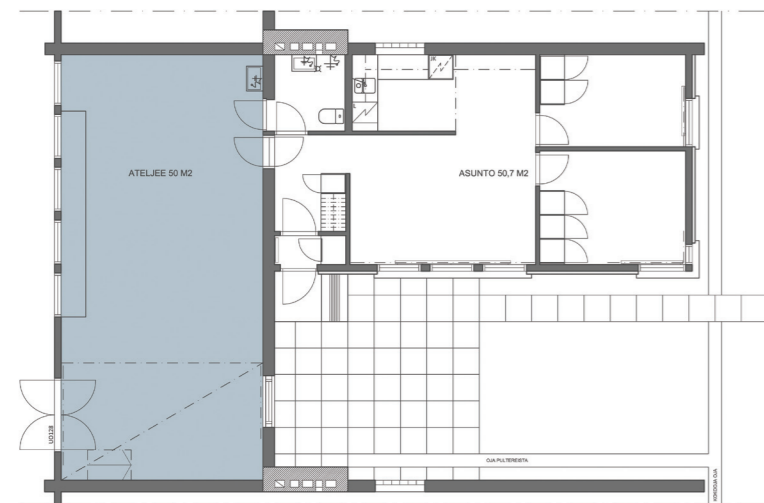
Myös ateljeen puolella on maalattu pintoja, sekä rakennettu väliseiniä että parven ja ateljeen erottavia ikkunaseiniä. Tämä on ollut välttämätöntä etenkin kuvanveistäjien kohdalla, joiden likainen / pölyävä työ on pidettävä erillään atklaitteistoista, jotka lähes poikkeuksetta sijaitsevat parvella.

Kaiken kaikkiaan tilat tarvitsevat niin pientä pintaremonttia kuin suurempiakin korjausrakenteellisia muutostöitä. Tällä tarkoitan lähinnä vesikattoa, kellari- ja varastotiloja sekä pienemässä mittakaavassa parvea ja keittiötä.

5.2 Suojelumääräykset

Nallenpolku 1 ei ole suojelun alaisuudessa, mutta suuntaviivoja kunnostukseen antaa Tapiolan vanhojen asuntoalueiden korjaukseen ja hoitoon vuonna 2006 laadittu yleisohjeistus Espoon kaupungin Kaupunkisuunnittelukeskuksen ja Rakennustaiteen museon toimesta. Ohjeissa todetaan, että vanhan Tapiolan korjaustöissä rakennusten ominaispiirteet tulee säilyttää nykyisellään erityisesti ulkoasun kohdalta, mutta myös sisätilojen ja kiinteän sisustuksen osalta alkuperäisten piirteiden säilyttäminen olisi suotavaa. Rakennustaiteellisesti arvokkaissa rakennuksissa, johon koen Nallenpolun kuuluvan, ominaispiirteiden säilyttämiseen on pyrittävä detaljeja myöten. (Westerlund,2010; Tapiola - vanhojen asuntoalueiden korjauksen ja hoidon suuntaviivat. 2007, 4.)

ATELJEE

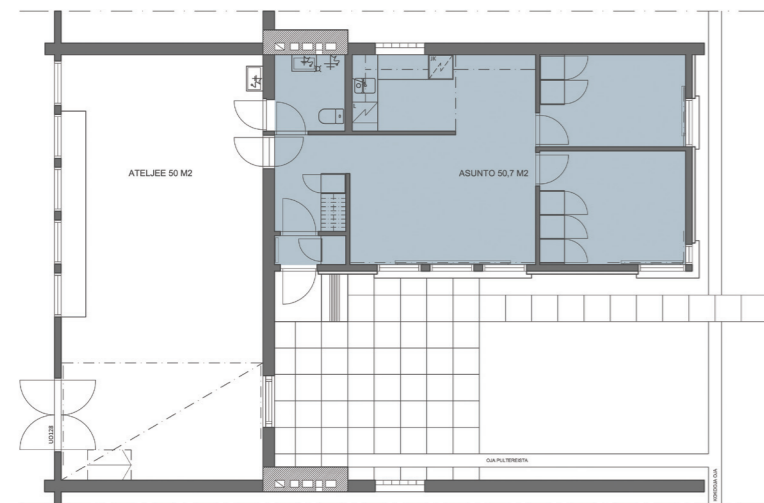
- + Yhteys asuntoon
- + Hyvä pohjoinen valo
- + Hyvä huonekorkeus, avaruus
- + Päätyseinä, hyvä katseluetaisyys
- + Hyvät pintamateriaalit ja värit
- + Kattokannattajia voi käyttää hyödyksi

- Työtilan välitön läheisyys (työ - vapaa-aika)
- Saisi olla puolet isompi
- Ei ehjiä kulmia (ikkuna ja käsiensuallas)
- Sivuseinä liian lyhyt
- Lautaseinien ja kattokannattajien puhdistus
- Liian vähän sähköpistokkeita
- Ovet liian pienet
- Likaiset työt - avoin parvi -
- Katto vuotaa lämpöä

- Ei haluta kiinteitä säilytys- tai kiinnitysratkaisuja
- Takan lisääminen tilaan jakaa mielipiteistä
- Alkuperäisissä piirustuksissa olevan ulkovaraston lisääminen olisi hyvä

Kuvat 44-47

ASUNTO

- + Loistavasti suunniteltu, ei hukkatilaa
- + Vähistä neliöistä huolimatta tilantuntua
- + Loistavat tilat 2-3 henkilölle
- + Oma sisäpiha tuo lisätilaa kesäisin
- + Asuntojen suhde toisiinsa, yksityisyys
- + Tunnelma
- + Tilan suhteet hyvät , tosin mittakaava kalustuksen kannalta hankala
- + Yhteys naapuriin > oma rauha

- Tilat liian pienet yli 3 henkisille perheille
- Koti leviää ateljeen puolelle (pyykinkuivatus..), jos pesutupa, ei tarvetta omalle ppk:lle
- Keittiö pieni ja epäkäytännöllinen nykytarpeisiin
- Pinnat huonokossa kunnossa
- Säilytys- ja varastotilojen puute
- Talvella tilat kylmät
- Ilmanvaihto heikko
- Kylpyhuoneen lattian kaltevuus väärä
- Wc:n ja ateljeen välinen ovi turha

Kuvat 48-51

5.3 Tarpeet ja toiveet

Haastatteluissa kunnostustoiveiden kärkilistaan nousivat selkeästi kellarin sauna- ja pesutilat, vesikatto/yläpohja, julkisivun maalin huono kunto ja sen alkuperäisestä poikkeava väri, varastotilojen puute sekä asunnon puolella yleisesti huonossa kunnossa olevat pinnat, säilytystilan puute, sekä se, että keittiö ei enää vastaa tämän päivän tarpeita. Ateljee ja asunto, etenkin makuuhuoneiden kohdalla, koetaan paikoitellen liian pieniksi ja siten hiukan epäkäytännöllisiksi hyvistä pohjaratkaisusta huolimatta. Lisäksi ateljeen puolella ongelmana joidenkin taiteilijoiden kohdalla ovat liian pienet ovet ja liian lyhyet ehjät työskentelyseinät, sekä ehjän työskentelynurkan puuttuminen. Rivitalon kaksikerroksisessa päädyssä, jossa ateljeet (A, B, C ja D) sijaitsevat, ongelmana on myös huono äänieristys.

5.4 Mahdollisuudet ja rajoitukset

Ateljeerivitalon ollessa kulttuurihistoriallisesti arvokas kohde, liittyy sen kunnostukseen monia ohjaavia tekijöitä, vaikkei se virallisesti suojelun alaisuudessa olekaan. Yhtenä haasteena tulee olemaan myös kustannusten huomioiminen. Suunnitelman teen kunnioittaen näitä alkuperäisiä ratkaisuja, jolloin kustannuksia tulee nostamaan suuri käsityön määrä mm. kiintokalusteiden kohdalla. Toisaalta näen sen tässä kohteessa ainoana oikeana, kohdetta arvostavana ja siihen kuuluvana vaihtoehtona.

Kohteen koosta ja pohjasta johtuen en kunnostussuunnitelmassani pysty vastaamaan tilojen kokoon liittyviin epäkohtiin. Ratkaisematta jää myös ateljeen pariovien kokoon liittyvät ongelmat, parven korkeuden määrittäessä osaltaan ovien kokoa. Sen sijaan muihin toiveisiin ja tarpeisiin pystyn vastaamaan ainakin jossain määrin.

Kuvat 52-56

*S*äällä työhuoneellani asuu joku valtava suoeläin. Se jättää ruskeita ja haisevia lätäköitä, tyhjiä pulloja ja einespaketteja.”

Elina Merenmies / Taiteilijatalo

6. Tavoitteet ja rajaus

6.1 Valittu kohde

Suunnittelukohteen vaihtoehdot tarkentuivat asukkaiden haastattelujen perusteella. Kyse-lyssä selvisi, että kipeimmin parannusta tarvittaisiin sauna- ja pukuhuonetiloiissa, jotka ovat verrattain aktiivisessa käytössä ja paremmassa kunnossa ollessaan käyttöaika kuin -mukavuuskin lisääntyisivät. Myös varastotilat koettiin ongelmallisiksi, niiden vähyyden, pienuuden ja yleisen järjestyksen takia, niin töiden kuin arkielämän esineistönkin säilytyksen kannalta. Tällä hetkellä varastotilana toimiva pyykkituvan kunnostaminen entiseen käyttötarkoitukseen sai asukailta kannatusta, joten tämäkin esimerkiksi yhdessä pesutilojen kanssa tuntui yhdeltä hyvältä kohdevaihtoehdolta.

Asunto- ja ateljee puolella vaihtoehtoina olivat ateljee, vierasateljee tai ateljeeasunto. Näissä jokaisessa on omat tiloille ominaiset ongelmat, ja siten mielenkiintoiset suunnittelulähtökohdat.

Ateljeet (A, C ja D) ovat alun perin suunniteltu pääasiassa työkäyttöön, mutta käytännössä ne toimivat myös asuintiloina. Tämä asettaa tiloille toisenlaiset haasteet niin säilytystilojen, kuin myös tilojen hierarkian kannalta, tilojen ollessa saumattomasti yhteydessä toisiinsa; missä menee työn ja vapaa-ajan ero? Myös arkiaskareet kuten pyykinpesu, sekä ruuan laitto kooltaan kohtuullisessa, mutta säilytystiloiltaan erittäin niukassa keittiössä tuottavat asukkaille omia arkipäivän haasteita.

Omalta osaltaan helpotusta tilanteeseen toisi juuri pyykkituvan kunnostaminen sen alkuperäiseen tarkoitukseen, jolloin pyykkihuolto saataisiin asuin- ja työtiloista sille varattuihin tiloihin. Tämä koskee yhtäläillä ateljeeasuntoja, joissa pyykinpesukone mahtuu kylpyhuoneeseen, mutta itse kuivatus tapahtuu usein ateljeetiloiissa vieden työtilaa, sekä sekoittaen osaltaan työ- ja vapaa-ajan välistä rajaa.

Varastotilojen raivaus ja uudelleen järjestely toisivat järjestystä myös ateljee- ja asuintiloihin, jolloin sieltä ihannetapauksessa saataisiin kaikki ylimääräinen ja sinne kuulumaton aineisto oikeaoppiseen säilöön. Tämäkin tuntui erittäin mielenkiintoiselta ja tärkeältä kohteelta, ja mielikuva järjestystä edistävien tilojen suunnittelusta lämmitti erityisen paljon siivousfanaattista mieltäni, mutta se ei vetänyt vertoja muille hienoa tunnelmaa henkiville tiloille. Itse asiassa ajatus varastotilojen suunnittelusta tällaisessa kohteessa alkoi tuntua hukkaan heitetyltä tilaisuudelta ja jopa loukkaukselta itse rakennusta kohtaan.

Vierasateljee (B) tuntui ennen kohteeseen lähemmin tutustuttuani mielenkiintoisimmalta vaihtoehdolta ja olikin aluksi ykkösvaihtoehto suunnittelukohteeksi. Sen toimiminen vain osa-aikaisesti ja lyhyitä jaksoja kerrallaan antaa sille tietyn julkisen tilan leiman, jolloin suunnittelun lähtökohdat ovat joiltakin osin vapaammat ja ehkä myös yleismaallisemmat, kuin jatkuvassa käytössä olevissa

tiloissa. Ajatuksena oli myös se, että halutesaan Suomen Taiteilijaseuran ateljeesäätiö voisi helposti kokeilla suunnitelmaani vierasateljeessa ja soveltaa sitä myöhemmin myös muihin tiloihin. Kuitenkin kohteeseen tutustuttuani vierasateljee ei tuntunut enää niin tärkeältä ja kiehtovalta juuri sen osa-aikaisuuden takia.

Lopulta päädyin ottamaan kohteeksi ateljeeasunnon (E, F, G, H, I ja K). Se tuntui tärkeältä jo siitäkin syystä, että niitä on määrällisesti eniten; 10 tilasta kuusi on ateljeeasuntoja. Lisäksi, verraten esimerkiksi vierasateljeehen tai kellari-tiloihin, ne ovat jatkuvassa käytössä ja niissä on samantyyppiset ongelmat esimerkiksi säilytystilojen ja yleisen kunnan kohdalla, kuin muisakin tiloissa. Tämän takia koen, että työstäni on suurempi hyöty asukkaille, kuin jos tekisin jonkin sekundäärisistä tiloista.

Ateljeeasunnossa yhdistyvät sekä työ-, että asuintilat, jolloin pääsen perehtymään molem-

pien tilojen suunnitteluun ja saan siten ainakin periaatetasolla eniten oppia Blomstedtin suunnitteluideologiasta ja detaljikasta kyseisessä kohteessa. Suunnittelun näkökulmasta katsottuna ateljeeasunnon tekee mielenkiintoiseksi myös se, että ne ovat, ainakin olleet, pääasiassa perheellisten taiteilijoiden käytössä. Se tuo suunnitteluun haastavan lisän tilojen koosta ja määrästä johtuen. Lisäksi se antaa enemmän mahdollisuuksia omaan fiktiiviseen muunnossuunnitelmaani, jossa aion lähtökohtana käyttää samaista pohjaa.

6.2 Suunnittelun päälinjat

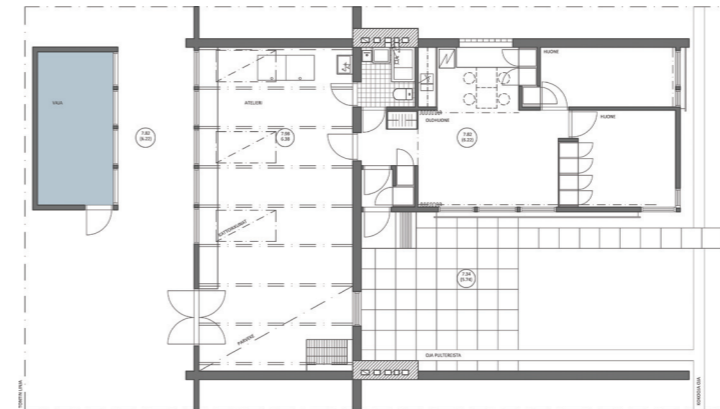
Suunnitelman teen siitä lähtökohdasta, että oletan, että kellaritilat kunnostetaan ja uudelleen järjestetään niin, että pesutupa saadaan uudelleen käyttöön ja pyykinpesun kosteus- ja tilarasitus saadaan asunnoista pois sille kuuluvaan paikkaan. Ehdotan myös, että kellarin sauna- ja pesutilat kunnostetaan käytön ja käyttömukavuuden lisäämiseksi.

Säilytystilan puutteen ratkaisemiseksi ehdotan alkuperäisessä suunnitelmassa olevien varastojen rakentamista pohjoisen julkisivun puolelle. Tämä on luvanvaraista ja rakentamisessa tulee ottaa huomioon nykyiset palomääräykset. Kyseessä oleva varastotyyppi ei kevyen rakenteensa, ja siten muuttuvien kosteus- ja lämpötilaolojen takia sovellu välttämättä teosten säilytykseen, mutta ainakin se toisi helpotusta arkiesineistön säilytykseen ratkaisten siten osittain myös sisätilojen- sekä teosten säilytysongelmia.

Asuin- ja ateljeetiloissa ehdotan pintojen, materiaalien ja värien uusimista palauttavassa mielessä. Haasteena siinä tulee olemaan se, että kohteen työselityksiä ei ole tallessa, jolloin alkuperäiset värit ja materiaalit ovat paikoitellen arvailun, vanhojen valokuvien tai suullisen tiedon varassa. Tällöin ainakin värimaailmaan tulee väistämättömästi alkuperäisestä poikkeavia muutoksia. Kiintokalusteet suunnitellaan uudelleen alkuperäinen ulkonäkö huomioiden, mutta

uudella tekniikalla varustettuna. Ateljeehen esitän myös parven eristämistä itse ateljeetilasta, jolloin parvi saadaan paremmin suojatuksi pölyltä, ja siten paremmin tarpeita vastaavaksi.

Ateljeen yläpohjan eristystä parannetaan. Muutokset kattorakenteeseen tehdään niin, että ateljeessa näkyvillä olevat kattotuolit jäävät edelleen esiin. Julkisivun väri palautetaan entisekseen. Vanha maalin sävy pyritään löytämään esim. valaisimen tms. alta, joita ei välttämättä ole uudelleenmaalauksen yhteydessä aikoinaan poistettu.

Varaston sijoittuminen tontille

Pohjapiirros, 30.1.1954, julkisivu 10.1.1955

6.3 Vaihtoehtoiset suunnitelmat

Teen opinnäytetyössäni kaksi suunnitelmaa: realistisen kunnostussuunnitelman sekä fiktiivisen muunnossuunnitelman samaan pohjaan, jossa pyrin löytämään ratkaisuja ongelmiin, joihin en realistisessa suunnitelmassa syystä tai toisesta pysty vastaamaan.

Suunnitelman tavoitteena on säilyttää ja / tai palauttaa tilojen alkuperäisiä ratkaisuja, detaljien, materiaalien, värien kuin kiintokalusteidenkin osalta niin pitkälle, kuin se on järkevää ja tarkoituksenmukaista. Suunnitelma tehdään siis jossain määrin entisöinti mielessä, mutta kuitenkin ottaen kantaa esim. keittiön ja ateljeen parven muuttuneisiin vaatimuksiin.

Muunnossuunnitelmassa käytän ateljeeasunnon pohjaa lähtökohtana, jota hiukan rajummin muokkaamalla pyrin löytämään nykyajan tarpeita vastaavan ateljeeasunnon mallin.

6.4 Muutostyön taso

Suunnitelmassa otetaan lyhyesti kantaa julkisivun ja yläpohjan kunnostukseen, jotka, etenkin paikoin vuotava vesikatto, vaativat pikaisia korjaustoimenpiteitä. Vesijohdot, viemärit ja sähköasennuksia tullaan uusimaan lähitulevaisuudessa, jota ajatellen Suomen taiteilijaseuran ateljeesäätiö onkin tehnyt jo selvitystyötä. Tähän samaan yhteyteen olisi mielestäni hyvä liittää myös sauna- ja pesutilojen, pesutuvan sekä keittiön kunnostustyöt. Suunnitelmaan kuuluu myös pintojen uusiminen, ateljeeparven eriyttäminen itse ateljeetilasta, sekä kylpyhuoneiden saattaminen jossain määrin autenttisuutta tavoitteleviksi. Korjausrakentamisen perusteellisuusaste tulee siis olemaan keskiraskas / raskas korjaus.

6.5 Toiminnalliset tavoitteet

Realistisessa suunnitelmassa tavoitteena on saattaa tilat paremmin toimintaa tukeviksi ja siten arkielämää helpottaviksi. Suurimmat toimintaa

tukevat muutokset tapahtuvat parven ja ateljeen eriyttämisessä, kellaritiloissa, varastotilojen lisäämisessä sekä keittiössä.

Muunnossuunnitelmassa etsin ratkaisua myös asunnon ja ateljeen kiinteän yhteyden mukanaan tuomaan problematiikkaan. Nykyisessä tilanteessa ateljee on sijainnillisesti hyvässä paikassa, mutta liian kiinteä yhteys itse asuntoon ei ole hyvä niin fyysisesti haju- ja pölyhaittojen takia, kuin henkisestiäkään. Tähän, sekä varastotilojen ja tilaputteen aiheuttamiin toiminnallisiin seikoihin pystyn vastaamaan paremmin muunnossuunnitelmassa.

Ateljeen suunnittelen tässäkin tapauksessa ns. yleiseksi tilaksi, jonka pitää pystyä palvelemaan taiteilijoita koulukunnasta riippumatta. Tästä, ja asukkaiden toiveista johtuen, en suunnittele atelejeehen kummassakaan suunnitelmassa minkäänlaisia kiinteitä säilytys- tai kiinnitys-ratkaisuja, vaan huomioin niiden tilan tarpeen

mitoituksessa ja tilavarauksina.

6.6 Visuaaliset tavoitteet

Selkeänä visuaalisena tavoitteena realistisessa suunnitelmassa on säilyttää kohteen paikan- ja ajan henki. Tämän pohjalta, suunnitelma tehdään mukailen hyvin pitkälle alkuperäisiä ratkaisuja ja mahdolliset muutokset tehdään hienovaraisesti ja ainoastaan niissä kohdissa, joissa se toiminnallisten seikkojen helpottamiseksi on välttämätöntä.

Muunnossuunnitelmassa tavoittelen osittain samaa hyväksi todettua hienovaraista tunnelmaa ja mittakaavaa kuin nykyisessäkin tilanteessa on. Muokkaan kuitenkin tilaa vapaammin nykyaikaisemmaksi tilaratkaisuiden ja tilojen vaatiman tarpeen avulla. Ateljeen ja asunnon, työn ja vapaa-ajan erottaminen toisistaan niin visuaalisesti kuin henkisestikin on tässä suunnitelmassa määräävänä tekijänä.

Seuraavilla aukeamilla esitän ensin kunnostussuunnitelman - ja seuraavaksi fiktiivisen muunnossuunnitelman ideakartat. Niin kohde, kuin siellä työskentelevät ja asuvat taiteilijat ja heidän teoksensa olivat erittäin inspiroivia, ja toimivatkin työni innoituksen lähteenä. Ideakartat koostuvat Nallenpolun taiteilijoiden teoksista.

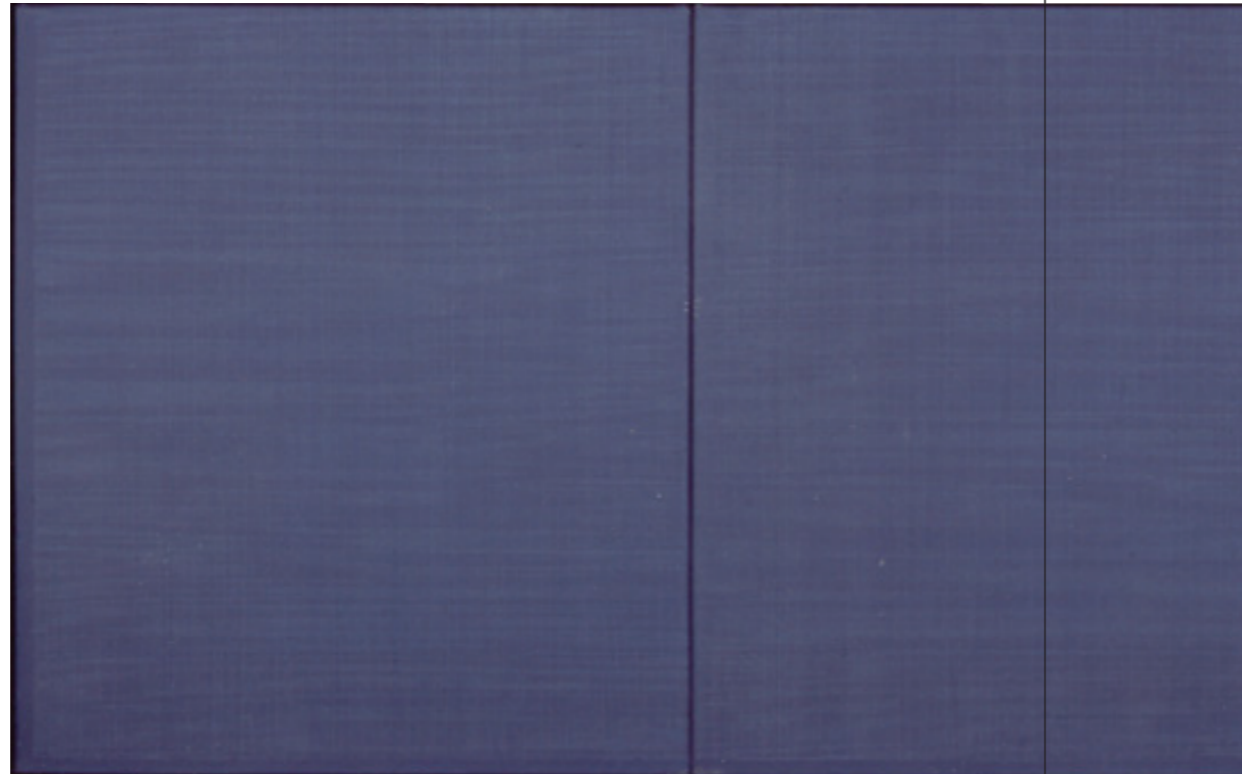
6.7 Muut tavoitteet

Tavoitteena on tehdä niin kustannuksiltaan kuin multakin ratkaisuiltaan käyttökelpoinen ja toteutettavissa oleva suunnitelma, joka samalla tukisi ateljeerivitalon historiaa ja alkuperää, mutta ottaisi huomioon myös nykypäivän tarpeet.

Lähestyttävyyys | Materiaalin tuntu

| Hienovaraisuus | Harmonia | Rauha

| Mökkimäinen rentous ja huolettomuus | Detaljit / yksityiskohdat | Valo

Kuva 58
Teos, Kaisaleena Halinen

Kuva 59
Teos, Päivi Siren

Kuva 60
Teos, Pekka Jylhä

Tilojen yleispätevyys | Monistettavuus | Sovellettavuus | Taianomaisuus | Elämyksellisyys | Valo | Kerroksellisuus | Rento tilkkutäkkimäisyys | Huolettomuus

Kuva 61 ja 62
Teokset Kaisaleena Halinen

Kuva 63
Teos, Petr Rehor

”*N*avetta on karu ja sopivan ruma. Navetan sisällä on minun pajani.
Siellä voin tehdä puuttuvia paloja, kappaleita maailmaani.”

Tapani Kokko / Taiteilijajaloja

7. Suunnitteluprosessi / Toimeksianto

7.1 Ateljeetilassa huomioitavaa

Opinnäytetyöni aiheen selvittyä aloin tehdä taustatutkimusta. Haastattelin asukkaita ja Suomen Taiteilijaseuran ateljeesäätiön asiamiehiä, sekä perehdyin Rakennustaiteen museossa olevaan kohteen piirustusaineistoon. Piirustuksiin tutustumisella pyrin tarkentamaan itselleni paikan luonnetta ja detaljitasoa, ja sitä kautta kunnostussuunnitelmassa ehdottomasti vaalittavia paikalle tyypillisiä, ja sen hengen kannalta olennaisia piirteitä. Perehdyin myös kohteesta, sekä Aulis Blomstedtin suunnitteluideologiasta ja suhdetta ja mittatutkimuksista kertovaan kirjallisuuteen. Tämä syvensi ymmärrystäni niin kohteen kuin Blomstedtin suunnittelun tasosta.

Pieniltäkin tuntuvat asiat saattavat muuttaa radikaalisti talon tunnelmaa tehden siitä väärällä tavalla tilkkutäkkimäisen, joten mahdollisissa muutoksissa on oltava tarkkana. ”Palauttavalla” kunnostuksella pyritään säilyttämään kohteen valttikortit: harmonia, detaljit ja mittasuhteet.

Päälinjauksena on, että kaikki ajan saatossa lisätty ylimääräinen aines poistetaan ja pinnat kunnostetaan alkuperäisyyttä tavoitteleviksi. Poistetut tai huonokuntoiset materiaalit, kuten esim. laatat korvataan, ja vastaavat materiaalit etsitään ensisijaisesti Rakennusapteekista.

Luonnostelun aloitin toimeksiannon mukaisesta suunnitelmasta, ja siinä erityisesti varastotiloista, keittiöstä ja ateljeen katosta. Kohteen ja kunnostussuunnitelmassa auki jäävien ongelmien selvittyä aloin tehdä luonnoksia myös fiktiiviseen suunnitelmaan.

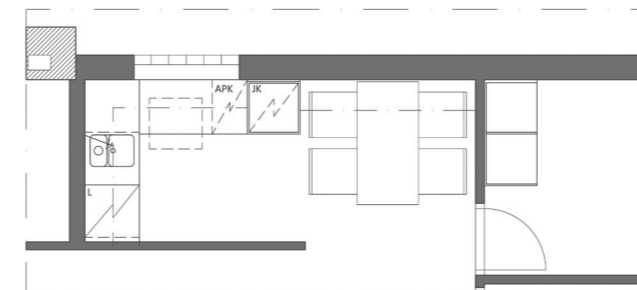
7.2 Luonnoksia

Luonnospiirroksia tein keittiöstä ja parven seinästä. Muutoin muutokset ovat niin pieniä tai luonteeltaan entisöiviä, että suunnittelu tapahtui lähinnä tutkimusten ja kirjoittamisen muodossa.

Aloitin luonnostelun keittiöstä, sillä siinä pääsi heti

selkeään ongelmaan käsiksi. Keittiöt ovat useimmissa asunnoissa lähestulkoon alkuperäisessä kuosissaan ja siitä johtuen paikoin huonossa kunnossa ja nykyvaatimuksiin nähden epäkäytännöllisiä. Keittiöt ovat pieniä, kaappitilaa vähän ja uudet kodinkoneet ja laitteet valtaavat vähänkin työtilan. Kaappien ilme itsessään on kuitenkin säilyttämisen arvoinen ja pyrin tekemään pohjaan ja kaappijakoon mahdollisimman vähän muutoksia, ja pääasiassa järkevöittämään kaappien sisuksia ja sijoittamaan kodinkoneet 50-luvun ilmeeseen. Luonnoksia tehdessäni huomasin kuitenkin, että alkuperäistä kaappijärjestystä oli muutettava toimintojen sujuvuuden ja kaappitilan tehostamiseksi.

Tein muutamia luonnoksia, joista kolmea muokasin lopulta pidemmälle havainnekuvineen. Vaihtoehdot omien kommenttieni kera lähetin parille asukkaalle kommentoitavaksi. Palautteen ja omankin näkemyksen perusteella jatkoin vaihtoehto 3 luonnostelua pidemmälle.

LUONNOS 1, 22.3. 2010

- + Ulkoisia muutoksia hyvin vähän
- + Muutosten vähyydestä johtuen edullinen tehdä
- + Mikro uunin yhteydessä, kaappitilaa säästyy
- + Tarvittaessa terästaso voidaan säilyttää
- + Pitkä yhtenäinen työskentelytaso

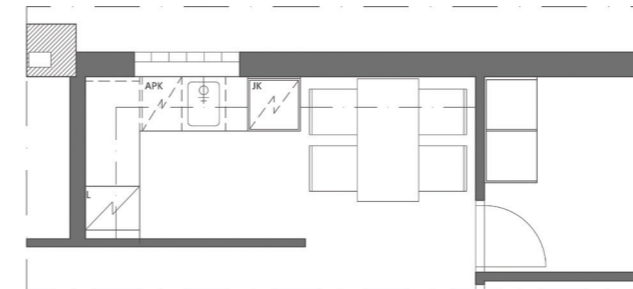
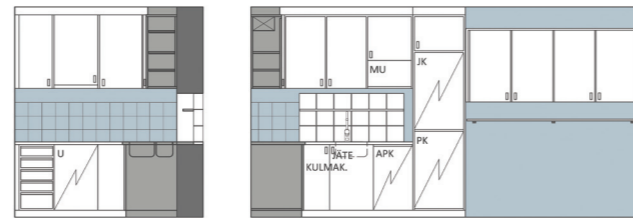
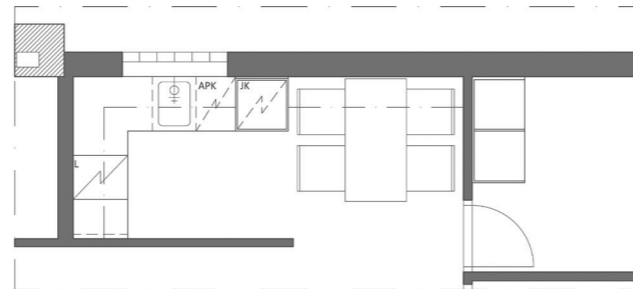
- Nurkkakaappia hankala käyttää
- Apk jk:n vieressä
- Apk selän takan altaaseen nähden
- Mikron käyttökorkeus ja hinta
- Lieden ja altaan välitön yhteys

LUONNOS 2, 22.3. 2010

- + Nurkkakaapissa karuselli
- + Ulosvedettävä liesituuletin huomaamaton
- + Liesituulettimen yhteydessä maustekappi
- + Mikro yläkaapissa, saadaan laskutilaa
- + Apk:n ja altaa yhteys
- Alkuperäinen järjestys muuttuu
- Ei ehjää työskentelytasoa
- Kaappikoot vaihtelevat
- Apk jk:n vieressä
- Hana vaihdettava pöytäkiinnitteiseen malliin
- Teräksinen keittiötaso vaihdettava altaaksi, ei yhtä huoleton

LUONNOS 3, 22.3. 2010

- + Nurkkakaapissa ulosvedettävä mekanismi
- + Ulosvedettävä liesituuletin huomaamaton
- + Liesituulettimen yhteydessä maustekaappi
- + Mikro yläkaapissa, saadaan laskutilaa
- + Apk:n ja altaan yhteys
- + Ehjää työskentelytasoa kohtuullisesti
- + Peräseinän kaappijako säilyy lähellä alkuperäistä > näkymä ruokatilasta keittiöön
- Alkuperäinen järjestys muuttuu
- Hana vaihdettava pöytäkiinnitteiseen malliin
- Teräksinen keittiötaso vaihdettava altaaksi, ei yhtä huoleton
- Tilaa vain kapealle laatikostolle

Ateljeen yläpohjan lisäeristäminen oli toinen suuri huomiota vaativa kohde. Katto vuotaa lämpöä ulos ja sen ja lumikuormien yhteisvaikutuksesta vettä sisään. Katon kunto tulee tarkistaa vesivahinkojen jäljiltä ja ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin. Mikäli rakenteet ovat kunnossa, voidaan lisäeristys tehdä koko katon korjausta pienemmässä ja edullisemmässä mittakaavassa ateljeen sisäpuolelle. Kunnollinen eristys pitää lämmön sisällä, jolloin vuotoja ei pitäisi päästä syntymään.

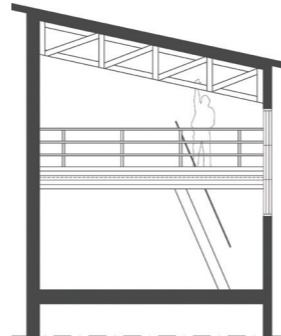
Lisäeristeenä voisi käyttää esimerkiksi SPU:n eristeitä, joilla saadaan hyvä eristävyys jo pienilläkin vahvuuksilla. Näin kattokorkeus säilyy mahdollisimman korkeana ja tilalle hyvin ominaiset kattotuolit jäävät edelleen osittain näkyviin.

SPU:n eristyksellä eristelevykerroksia tulee kaksi. Ensimmäinen kerros liimataan suoraan kattorakenteeseen ja toinen sen ja kattotuolien vaakalankkujen päälle, jolloin suora kylmäsilta peltikattoon saadaan eristettyä edes jollain

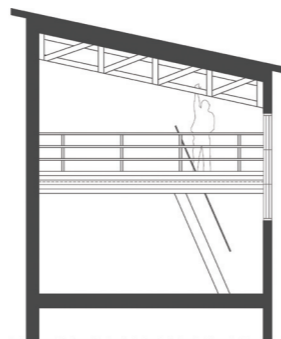
asteella. Kattotuolien väliin jäävät raot tilkitään polyuretaanivaahdolla. Pintaan tulee kipsilevy, joka maalataan. Eristekerroksen taakse piiloon jäävä vaakapalkki korvataan visuaalisista syistä uudella eristekerroksen alapuolelle sijoitettavilla valepalkeilla. Samalla sillä voidaan huolitella levysaumamat.

Parvi toimii kuvanveistäjillä ns. siistinä työtilana, sekä lisäksi asunnon koosta johtuen usein myös asunnon jatkeena. Tästä johtuen joihinkin ateljeihin on jo rakennettu kiinteä väliseinä. Olemassa olevat ratkaisut ovat mielestäni kaikki käyttökelpoisia paikan henkeen sopivia, mutta selkeästä tarpeesta johtuen teen siihen myös oman ehdotukseni tulevaisuutta ajatellen.

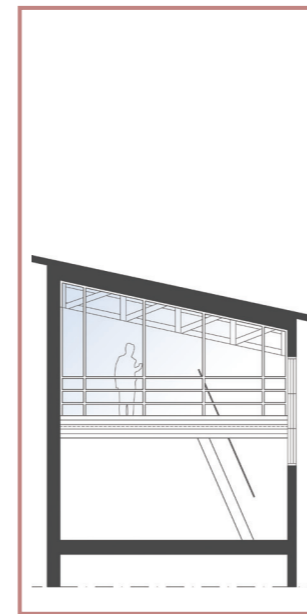
Katon lisäeristuksen vaatiman tilantarpeen selvityä, pääsin tekemään tarkempia luonnoksia parven seinästä. Lähdin liikkeelle alkuperäisestä kaidejaosta, sillä siinä on käytössä kohteen modulimitta 1280 mm, jonka halusin säilyttää.

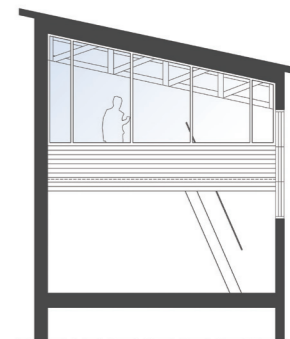
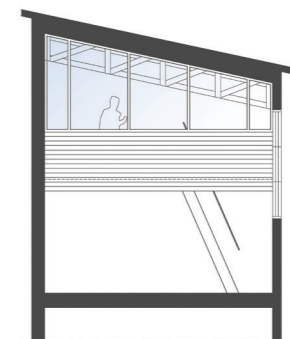
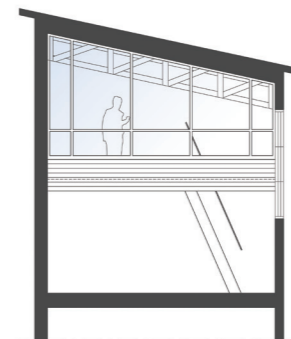
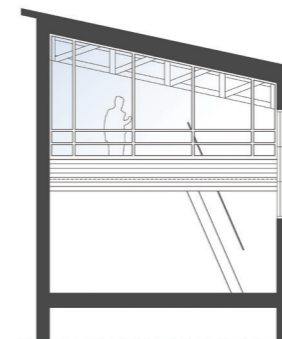
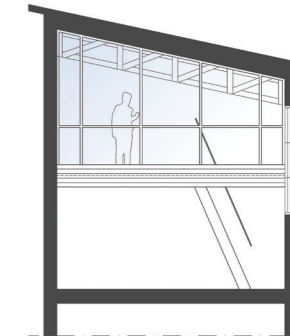
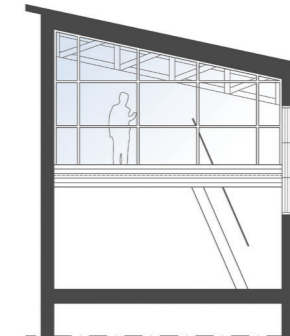
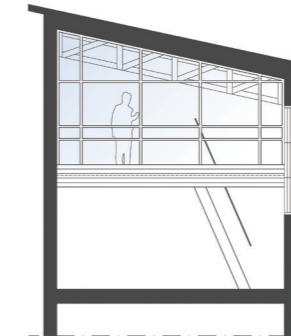
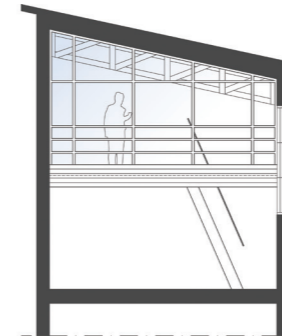
Alkuperäinen yläpohja

Lisäeristetty yläpohja

Parven lasiseinän tutkimista

Kokeilin erilaisia pystyjakoja, sekä korkeampaa ja peittävämpää seinää, jolloin parvi saataisiin rauhoitettua paremmin omaksi tilakseen, eikä parven kalusteet näkyisi niin selvästi ateljeen puolelle. Päädyin lopulta kuitenkin ensimmäiseen luonnokseeni, joka mukaili kaikista autenttisimmin alkuperäistä kaideratkaisua ja piti näkymät avarana ja valon kulun vapaana.

7.3 Materiaalit, värit ja kalusteet

Materiaalit säilyvät suunnittelun luonteesta johtuen hyvin pitkälle entisellään. Alkuperäisestä toteutuksesta poiketen muutoksia tulee kuitenkin näkyvimpänä asunnon lattiaan, joka vaihdetaan vaalean harmaaksi linoleumiksi. Tämä alkuperäisestä (korkki) poikkeava materiaali on kestävä, edullisempi, sopii 50-luvun tyyliin ja antaa harmaan sävynsä puolesta harmonisemman ja avaramman vaikutelman, kuin katon sävyyn sointuva, tilaa visuaalisesti madaltava korkki. Alkuun mietin vaihtoehtona myös

valkoiseksi sävytettyä korkkia, mutta pinta oli reikämäisyydessään liian levoton ja heiveröisen oloinen.

Kylpyhuoneissa alkuperäiset laatat on korvattu uusilla 15 x 15 cm valkoisilla laatoilla. Koko on alkuperäistä vastaava, mutta laattojen reunan muoto ja siten sauman leveys ovat poikkeavia, kuten myös laatoituskorkeus. Tilavaikutelma on tylsä ja perinteinen, eikä vastaa talon mittasuhteita. Suunnitelmassani laatoitus tehdään alkuperäistä vastaavaksi alkuperäistä vastaavilla laatoilla, jotka hankitaan joko Rakennusapteekista tai tilataan Pukkilasta vanhan mallin mukaan.

Asunnon kuin ateljeenkin värimaailma tulee olemaan vaalea ja neutraali. Asunnon puolella vaaleilla sävyillä haetaan yhtenäisyyden kautta avaruutta ja vastapainoa tummalle katolle. Ateljeen puolella taas valkeat ja neutraalit pinnat ovat edellytys taiteelliselle työlle.

Alkuperäiset kiintokalusteet ovat massiivipuu- ta ja kimpilevyä, ja siksi säilyttämisen arvoisia. Vaatekaapit ovat kohtuullisen hyvässä kunnossa, eivätkä mielestäni tarvitse kuin korkeintaan hionnan ja uuden maalipinnan. Kaappitilaa on kuitenkin todella vähän ja siksi kaappien sisätiloja voisikin järkevöittää korvaamalla alkuperäisiä hyllyjä esim. Elfan korisäilytysjärjestelmällä.

Keittiön kaapit rakennetaan suunnitelmassani kokonaan uudelleen, ja alkuun olin sitä mieltä, että uudet kaapit tehtäisiin kimpilevyä mukailevasta rimalevystä. MDF:n elämättömyys, helppo työstettävyys ja ennen kaikkea huomattavasti edullisempi hinta puhuivat kuitenkin puolestaan. Maalatuista ovista ei materiaalieroa huomaa. Kaappien sisäpuolet viulutetaan ja lakataan, kuten alkuperäisessäkin toteutuksessa.

Irtokalustuksessa tavoitteeni on vahvistaa talon 50-luvun tunnelmaa aikakauden - tai sen muotokielen ja mittakaavan omaavien kalusteiden

avulla. Kontrastien ja mielenkiinnon lisäämiseksi otan mukaan myös uudempaa tuotantoa. Irtokalustuksen kohdalla en huomio hintaa, sillä se ei ole kiinteässä suhteessa itse kunnostussuunnitelmaan. Mallikalustuksella pyrin lähinnä osoittamaan oikeiden, talon mittasuhteisiin sopivien kalusteiden vaikutuksen tilavaikutelmaan.

7.4 Valaistus

Valaistuksessa minulla on kaksi tavoitetta; luoda asunnon puolelle käytännöllinen ja tunnelmallinen valaistus hyödyntäen osin 50-luvulla suunniteltuja valaisimia. Ateljeessa taasen päätavoitteena on kohtuullisen hintainen, työn tekoa tukeva ja sitä auttava valaistus, jonka toteutan tasaisella hyvällä yleisvalaistuksella, sekä säädettävillä ja himmennettävillä valaisimilla. Ateljeen valaisimien kohdalla valon laatu ja määrä ovat tärkeämmässä roolissa kuin itse valaisin. Ateljeen toimenkuvasta johtuen etsinkin tilaan muotokieltään hyvin selkeitä valaisimia, jolloin niiden

rooli ei turhaan korostu vaan tila jää pääasialle, teoksille.

Tavoitteeni oli löytää sekä ylös, että alaspäin valoa antava valaisin, jolloin tilaa saataisiin ”aukaistua” entisestään ja katon kautta tuleva epäsuora hajavallo saataisiin hyötykäyttöön. Monen valaisimen kohdalla ongelmana oli kuitenkin riittämätön valoteho tai liian monimutkainen tai kallis rakenne. Valaisimen ripustuskorkeudesta johtuen, ja yläpuolen näkymisestä parvelta käsin, tulee valaisimen yläpuolen ulkonäkö ja häikäisemättömyys ottaa myös huomioon. Näiden seikkojen selvittyä harkitsin jo kattotuoleihin kiinnitettäviä vain alaspäin valoa antavia valaisimia helpompana ja huomaamattomampana vaihtoehtona. Kuitenkin konsultoituani koulumme taideaineiden opettajia, ja heidän pitäessä valaistusajatusta hyvänä päädyin lopulta alkuperäiseen suunnitelmaan. Lisävalaistusta saadaan kohdistettavista seinän pesijöistä sekä peräseinän valaisevasta loisteputkijonosta.

Kuva 64
Alkuperäinen kylpyhuone,
vierasateljee

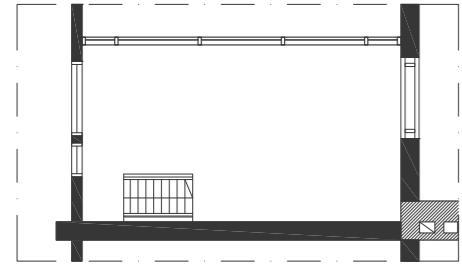
Kuva 65
Kunnostettu kylpyhuone,
ateljeeasunto

*T*yötilani ei tarvitse tarjota minulle virikkeitä, se on minulle instrumentti.
Pidän työtilani askeettisena. Toiminnallisesti se on järjestetty niin, että
logistiikka pelaa.”

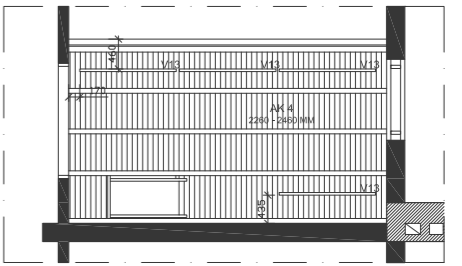
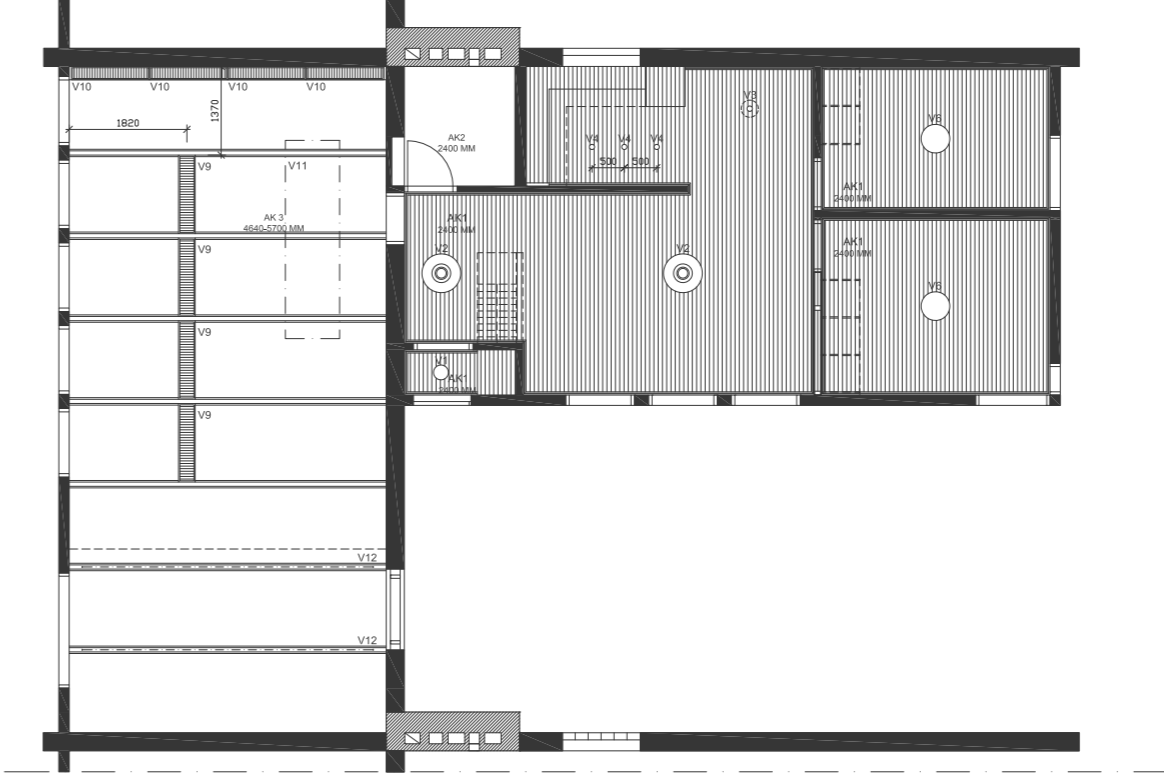
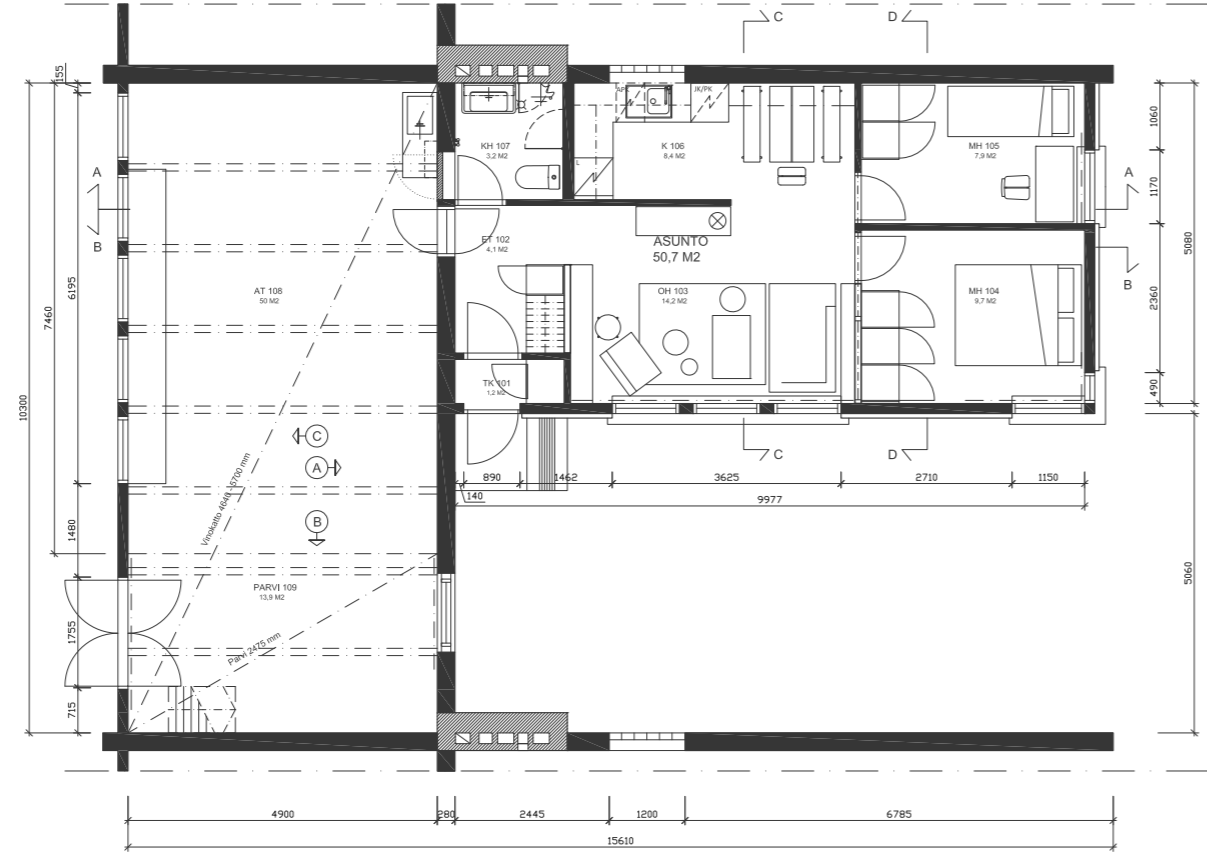
Jorma Hautala / Taiteilijajalo

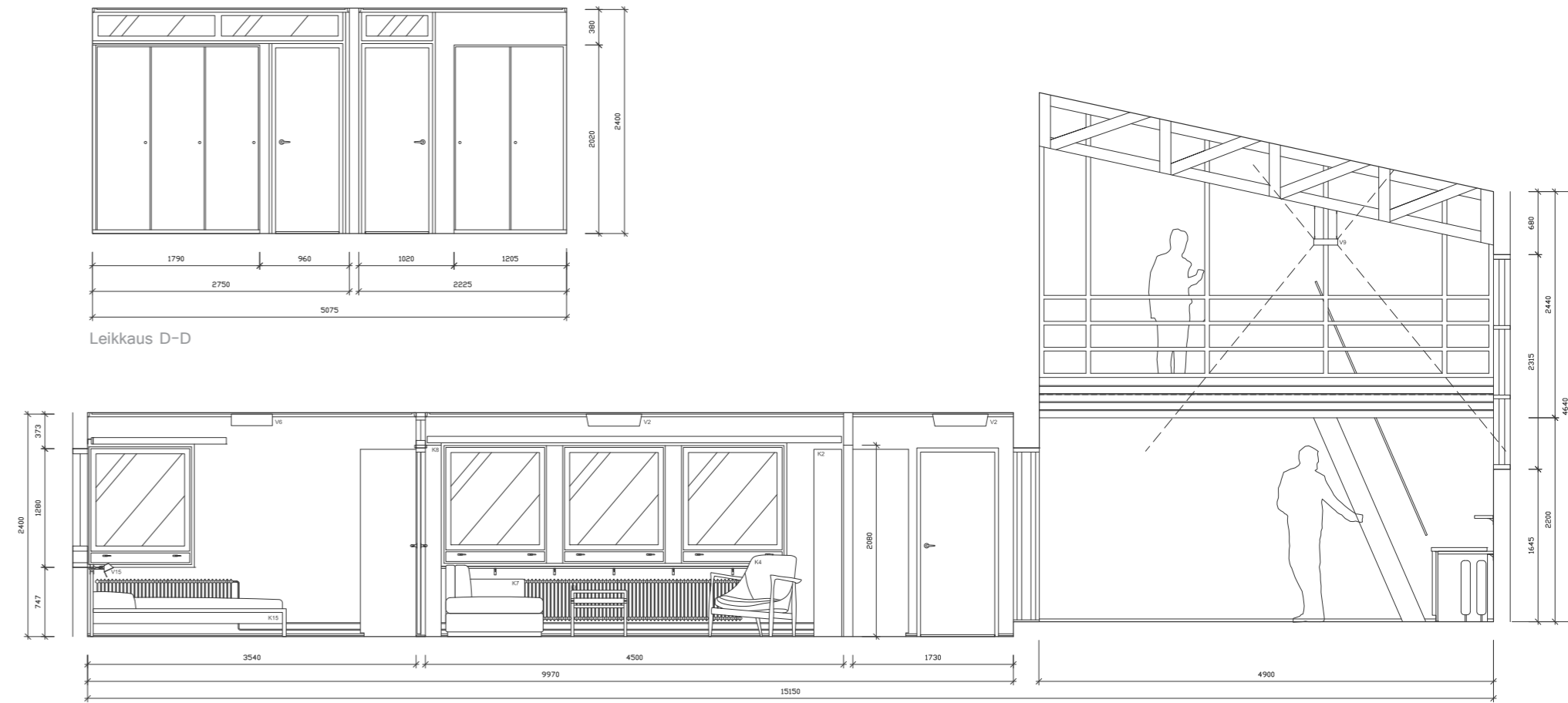
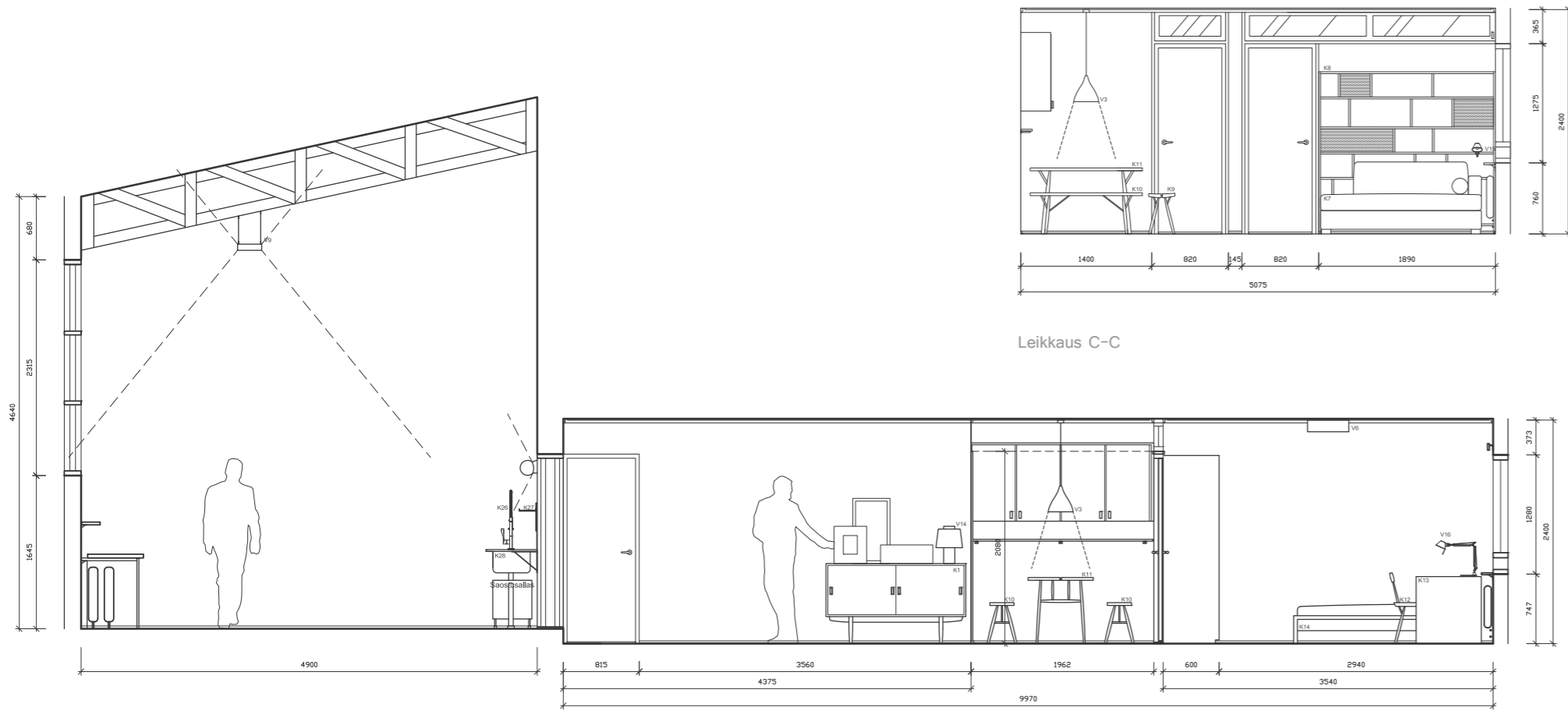
8. Tilasuunnitelma / Soineksianto

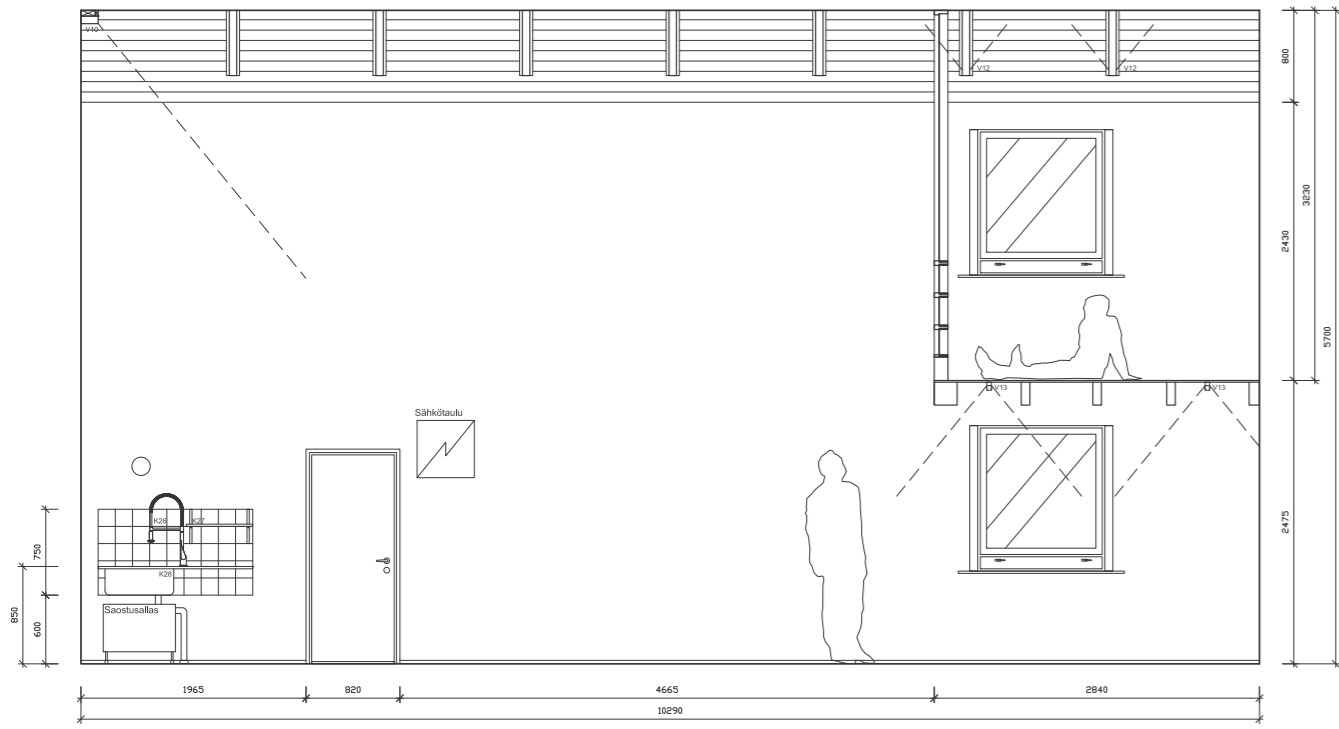
8.1 Piirustukset ja visualisoinnit

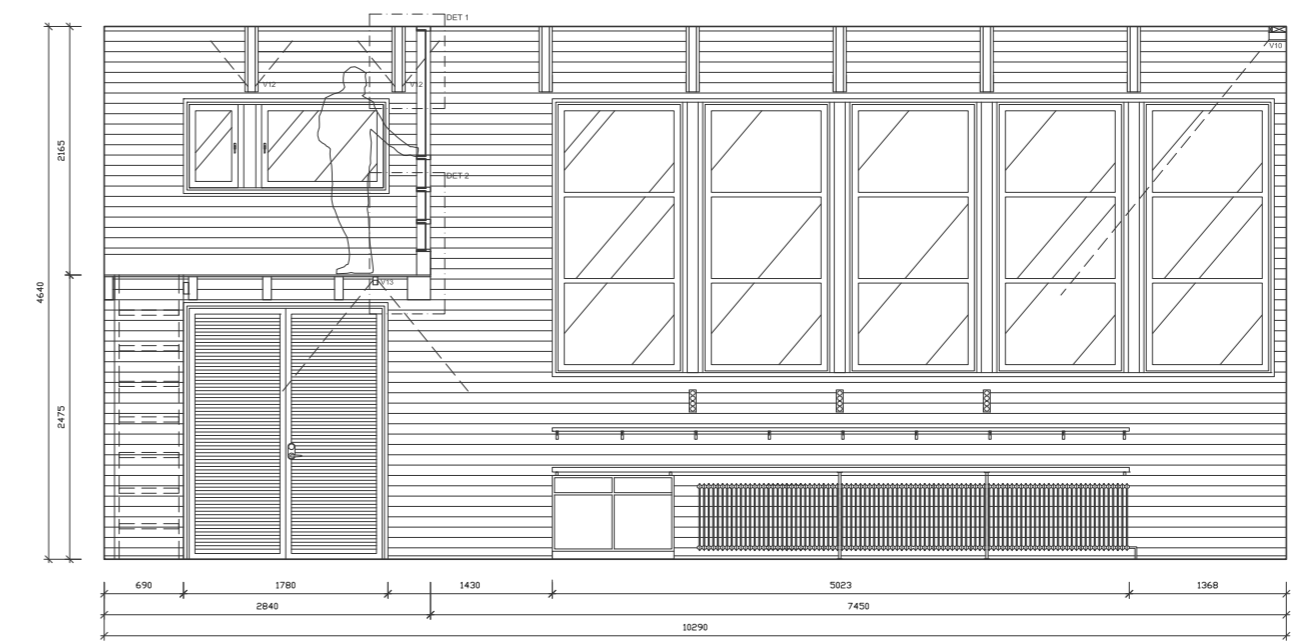
Kalustettu pohjapiirros | osapohjapiirros parvi

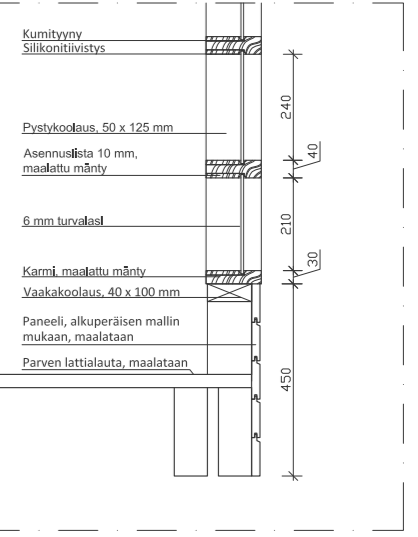
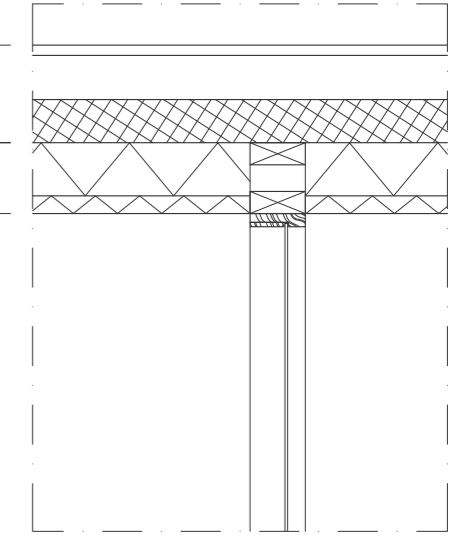

Projektio A

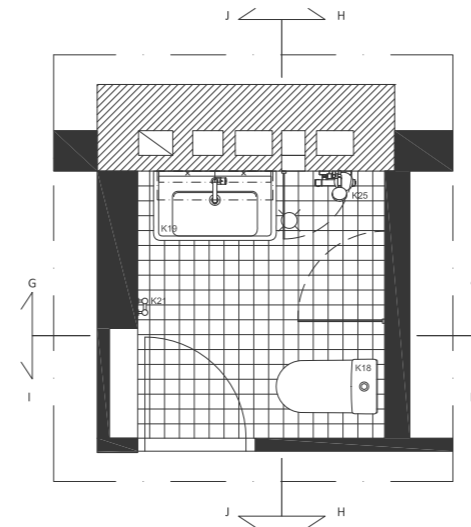

Projektio C | Detaljit 3 ja 4

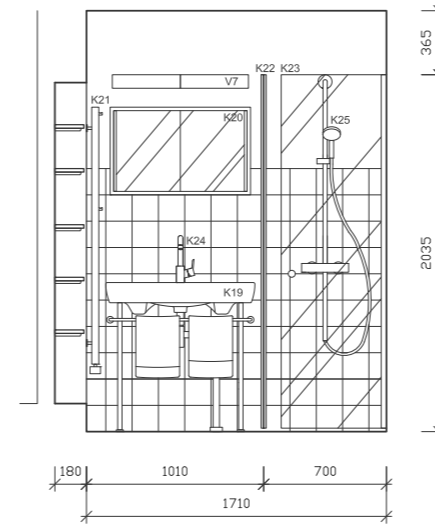
Olemassaoleva kattorakenne
 Pelti
 Vinolauditus
 Tuuletustila
 Tojaj-levy
 Uusi lisäeristys 160 mm
 SPU Vintti-liita (120 mm)
 SPU Anselmi (40 mm)

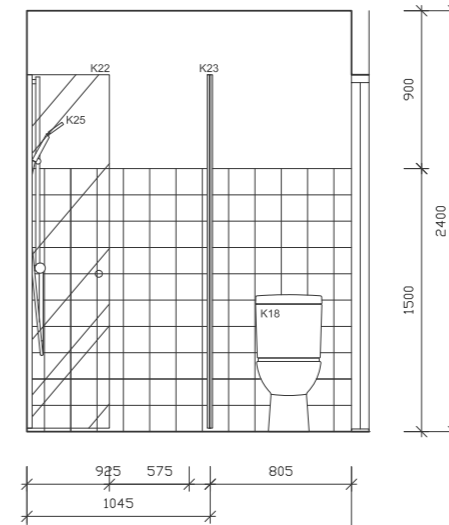
Kumityyny
 Silikonitiivistys
 Pystykoolaus, 50 x 125 mm
 Asennuslista 10 mm,
 maalattu mänty
 6 mm turvalasi
 Karmi maalattu mänty
 Vaakakoolaus, 40 x 100 mm
 Paneeli, alkuperäisen mallin
 mukaan, maalataan
 Parven lattialauta, maalataan

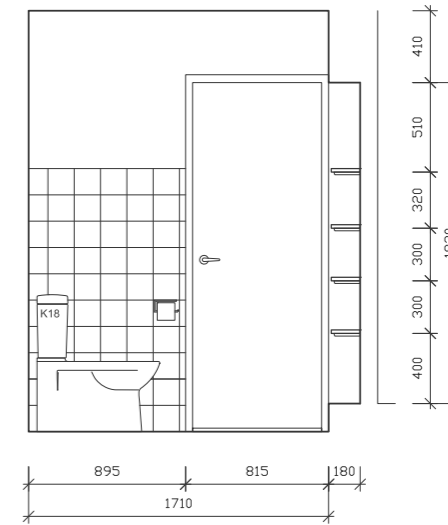
Osapohjapiirros, Kylpyhuone

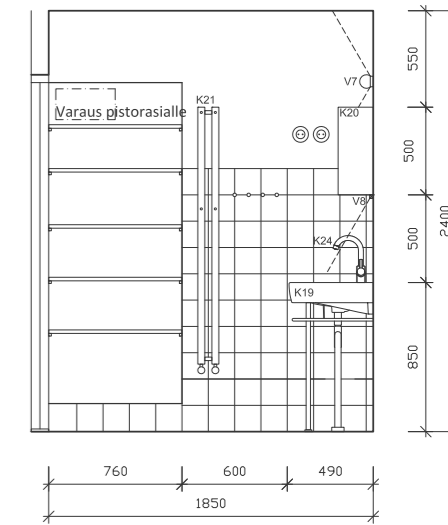
Leikkaus G-G

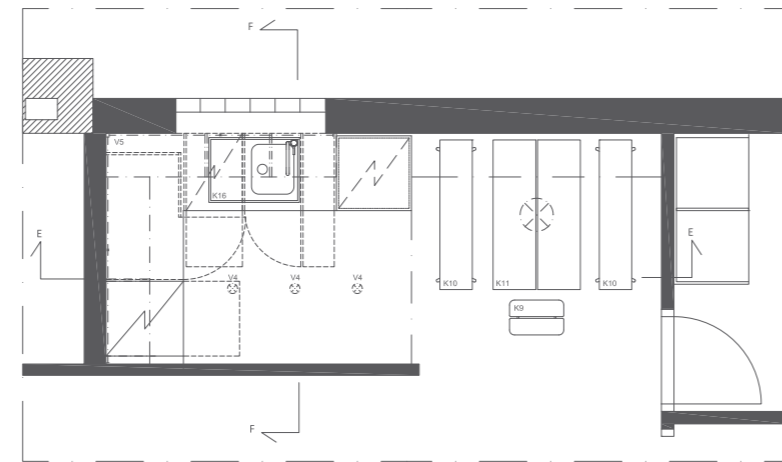
Leikkaus H-H

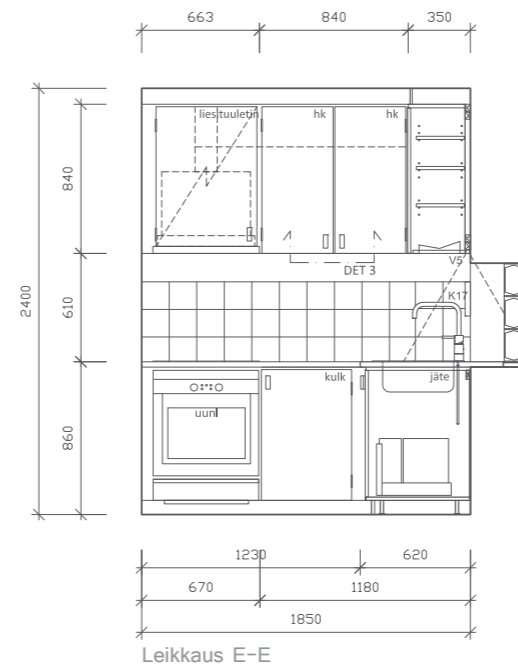
Leikkaus I-I

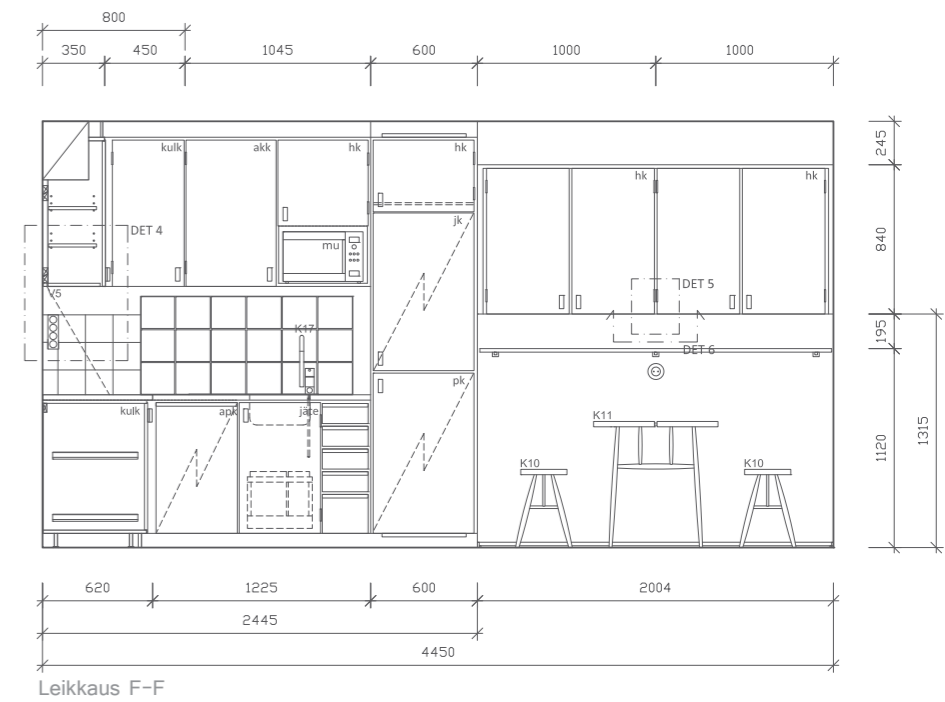
Leikkaus J-J

Osapohjapiirros, keittiö

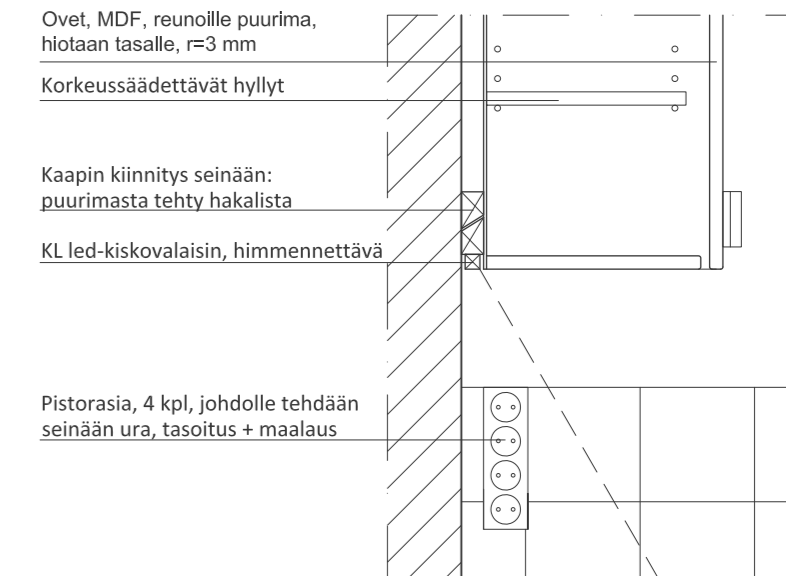
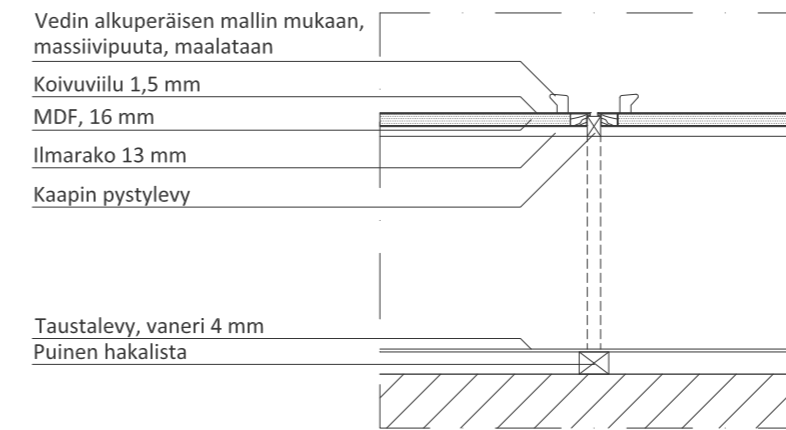
Leikkaus E-E

Leikkaus F-F

Keittiö, visualisointi

Detalji 3 ja 4

1.

2.

3.

6.

7.

8.

Kuvat 66-75

4.

5.

9.

10.

8.2 Materiaalit

1. Alkup. katto ja kattolista säilytetään | As
2. Lattioihin vaalean harmaa linoleum | As
3. Kh:n seinät maalataan siniharmaalla | As
4. Alkup. kaapit ja avainvetimet säilytetään | As
5. Alkup. raakalauta maalataan valkoiseksi | At
6. Uudet keittiön kaapit vanhan mallin mukaan, MDF, maalaus / lakkaus | As
7. Alkup. jalkalistat säilytetään, maalaus | As
8. Alkup. laatat säilytetään / palautetaan | As
9. Alkup. kynnykslistat säilytetään | As ja At
Vaalean harmaa maalattu betonilattia | At
10. Alkup. patterit säilytetään, maalaus | At ja As

Alkup. = Alkuperäinen

As = Asunto

At = Ateljee

Kts. Tarkemmat tiedot Huoneselosteesta S1

8.3 Kalusteet

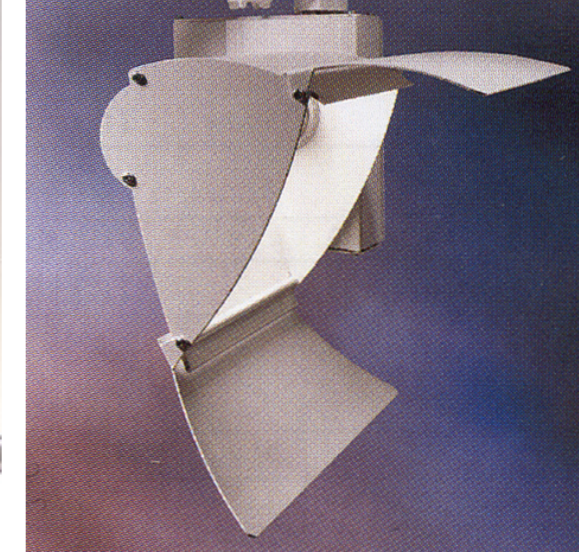
Sohva: Avosylidivaani, Valanti | Sohvapöytä: Smile table, Johannes Anderssen, 1950-luku | Neulottu rahi, Ferm Living | Kaappi: Børge Mogensen, 1958 | Nojatuoli: U56 Elizabeth, Ib Kofeod Larsen, 1956

Tarjotinpöytä: Tablo, Design House Stockholm | Riippuvalaisin: 61-314T Alumiini, Lisa Johansson-Pape, 1947 | Ruokaryhmä: Pirkka, Ilmari Tapiovaara, 1955-56

ASUNTO: Yki-plafondi, Design Yki Nummi, Valotorni | KI kiskovalaisin, Saas Instruments | 61-314T Alumiini, Design Lisa Johansson-Pape, Valotorni | Botero P2270 Micro, Belid

8.4 Valaistus

Tolomeo Micro Pinza, Artemide | ATELJEE: Closs Maxi Beta epäsuora / suora valaisin, Fagerhult | Art Wallwasher valonrajauslaipolla, Fagerhult

*T*yötilani koko ja valo rakentavat maalauksen henkistä selkärankaa. Silti päivittäin kymmenessä minuutissa olen maalannut itseni työtilastani pois.”

Nanna Susi / Taiteilijatiiloja

7. Suunnitteluprosessi / Fiktiivinen

9.1 Lähtökohdat fiktiiviselle suunnitelmalle

Realistisessa kunnostussuunnitelmassa en pystynyt huomioimaan kaikkia tilatarpeita, jonka takia, ja oman tilasuunnitteluosaamisen näyttääkseni teen ateljeeasuntoon myös fiktiivisen muunnossuunnitelman. Alun perin tarkoitukseni oli muokata tiloja kunnostussuunnitelmaa selkeästi rajummin, mutta mitä enemmän nykyistä pohjaa tutkin, sen selvemmäksi kävi, että moni asia on siinä jo sellaisenaan kohdallaan. Siksi fiktiivinen muunnossuunnitelma tuntuikin hyvin haastavalta. Tuntui turhalta lähteä muokkaamaan hyvää pohjaa liikaa, mutta en kuitenkaan olisi halunnut jumittua liiaksi olemassa olevaan ratkaisuun, vaan irrotella vapaammin, olihan kyseessä fiktiivinen suunnitelma. Olemassa olevan sisätilan jaon (kh ja keittiö, keittiö ja olohuone sekä makuuhuoneet ja ikkunoiden sijoittuminen sisäpihaan nähden) ollessa erinomainen keskityin lopulta pääasiassa ateljeen ja asunnon yhteyden uudelleen järjestämiseen, varastoiloihin, sekä kosteisiin tiloihin.

9.2 Luonnoksia

Luonnostelussa lähdin liikkeelle ateljeen ja asunnon yhteydestä sekä kasvatin huonetiloja 600 mm leveys- ja syvyysuunnassa, jolloin tilat saadaan käytettävimmiksi, ja niihin saadaan mahtumaan enemmän tarvittua säilytystilaa. Kasvatin myös ateljeen kokoa n. 75 m²:iin, koska Nallenpolun tarjoamaa 50 m² pidettiin hiukan liian vähäisenä.

Viereisellä sivulla on muutamia luonnoksia. Tein niitä huomattavasti enemmän, mutta olen tähän yhteyteen valinnut vain joitakin ajatuksen kulun kannalta olennaisimpia kuvia.

Ensimmäisissä luonnoksissa kokeilin kuinka hienovaraisella säädöllä pohja saataisiin toimivammaksi. Näissä pohjissa lähdin oletuksesta, että taiteilijoilla olisi käytössä pihassa oma erillinen varasto ja Nallenpolun tyyppinen pesutupa ja saunatilat yhteisissä tiloissa.

Luonnokset eivät kuitenkaan tarjonneet tyydyt-

tävää ratkaisua, ja seuraavissa luonnoksissa sijoitin varaston parven alle taiteovien taakse, jolloin sen sisältö on helposti käytettävissä, lämpötila ja ilmankosteus pysyvät helpommin tasaisina ja kokonaisuus on kompaktimpi. Ongelmaksi muodostui arkiesineistön varastointi. En kokenut teosten ja autonrengastyypisen esineistön säilytystä samassa tilassa hyväksi ratkaisuksi, enkä myöskään ollut tyytyväinen ateljeen ja asunnon kulkuyhteyteen, vaan halusin niiden välille selkeämmän henkisen ja fyysisen eron.

Seuraavat luonnokseni muodostuivat 2 varastotilasta; teosvarastosta ja arkivarastosta. Sijoitin arkivaraston asunnon ja ateljeen väliin, jolloin saadaan aikaan katettu "työmatka", ja jolloin varasto vähentää ateljeesta kuuluvia ääniä. Kyseessä on siis muokattu versio nykyisestä Nallenpolun asuntojen yhteydestä toisiinsa. Kokeilin myös vessan sijoittamista ateljeen puolelle, mutta koin sen turhaksi asunnon wc:n ollessa niin lähellä.

Kokeilin sijoittaa saunatilat asunnon puolelle, mutta ensimmäisissä luonnoksissa pohja näytti väkinäiseltä ja tilat hankalasti kalustettavilta. Myös varastotilat tuntuivat tarpeettoman suurilta.

Halusin säilyttää asunnon ja ateljeen läheisen yhteyden fiktiivisessäkin suunnitelmassa ja yrittää ratkaista henkisen ja fyysien eron jollain muulla tapaa. Asunnon ja ateljeen käsittävä kokonaisuus on kompaktimpi ja edullisempi, kun ateljeehen ei tarvita omia peutiloja ja selvittää todennäköisesti pienemmällä tontilla.

Jatkoin 2-varastotyyppin pohjien muokkausta pidemmälle. Lopputuloksena syntyi 3 pohjavari- aatiota erilaisiin tarpeisiin: Nallenpolun tyyppinen ateljeeasunto, jossa taloyhtiön yhteinen sauna ja pesutupa, sekä kohtuullisen kokoiset varastotilat, 2. pohjavaihtoehto kahdella suurella varastolla ja pyykinpesuvarauksella, sekä 3. pohjavaihtoehto suurella teosvarastolla ja pienemmällä arkiva- rastolla sekä pyykinpesuvarauksella ja saunalla.

Ateljeen parven erotin lasiseinällä ja ovella itse ateljeetilasta, jolloin pöly ja hajut eivät niin helposti pääse kulkeutumaan sinne. Tällöin se voisi toimia myös tarvittaessa vierashuoneena. Lisäsin parveen vielä oman parvekkeen, jolta teosten tarkastelu eri kulmista olisi helpom- paa. Parvekkeelta käsin myös lisävalaistuksen kohdistaminen ja säätö onnistuvat helposti ilman tikkaita.

9.3 Materiaalit ja värit

Eroa ateljeen ja asunnon välille hain materiaalien vaihtelulla; ateljeenseinät ja lattia ovat betonia jo käytännöllisistäkin syistä johtuen, jolloin sei- nille kiinnittämien on helppoa, asunnon ollessa puurakenteinen, jolloin se on lähestyttävämpi ja erottaa selkeämmin työ- ja vapaa-ajan toisistaan. Hämärsin ateljeen ja asunnon välistä yhteyttä myös jatkamalla asunnon puuverhoilun ovien päälle, jolloin ne eivät huuda olemassaoloaan, mutta löytyvät kuitenkin helposti ikkunoidensa ja

syvennykseen sijoittumisensa johdosta.

Ateljeessa yleisväritys on parvea lukuun ottamatta hyvin vaalea ja neutraali. Ateljee on suuri kokonaisuus ja helposti hallimainen, joten valitsin parvelle tilaa inhimillistäviä alkukantaisia materiaaleja kuten lastulevyä, kierrätettyä lautta, maalattua raakalautaa ja terästä. Näin kokonai- suus säilyy luonnosmaisena, joka mielestäni tukee kohderyhmän tarpeita ja on samalla helposti työstettävissä omia tarpeita ja mieltä- myksiä vastaaviksi.

Asunnonkin puolella materiaalien ajatuksena on tehdä valmiit raamit, johon asukkaan on helppo lisätä oma aines ja persoona. Osittain voisi käyttää kierrätettyjä materiaaleja, jolloin kustan- nuksissa säästetään, mikäli hankinnat tehdään viisaasti. Tämän tyyppinen rakentaminen sopii mielestäni taiteilijakohteeseen, jossa ratkaisuiden ei tarvitse kohderyhmästä johtuen olla sovinnai- sia.

Esimerkkinä asunnon materiaaleista ja tunnel- masta esitän visualisointina 2. pohjavariaation kylpyhuoneen. Siellä materiaalien ja tilaratkai- suiden avulla on pyritty aikaansaamaan intiimi, arjesta irrottautumisen tila, joka olisi vaihtoehto saunalle. Materiaaleina on käytetty kierrätettyjä tai käsin tehtyjä erisävyisiä laattoja yhdistettynä Durattiin ja kuituvaloihin.

9.4 Valaistus

Valaistus on hyvin pitkälle samanlainen kuin kunnostussuunnitelmassakin samoista tarpeista ja lähtökohdista johtuen.

Tässäkin suunnitelmassa valaistus on himmen- nettävissä tarpeen mukaan, jolloin kohdevalai- similla voidaan nostaa haluttuja asioita paremmin esiin. Parven valaistus hoidetaan niin, ettei se ole riippuvainen ateljeen valaistuksesta, jolloin saadaan aikaan eri tunnelma- ja työskentelyti- loja, sekä säästetään energiaa.

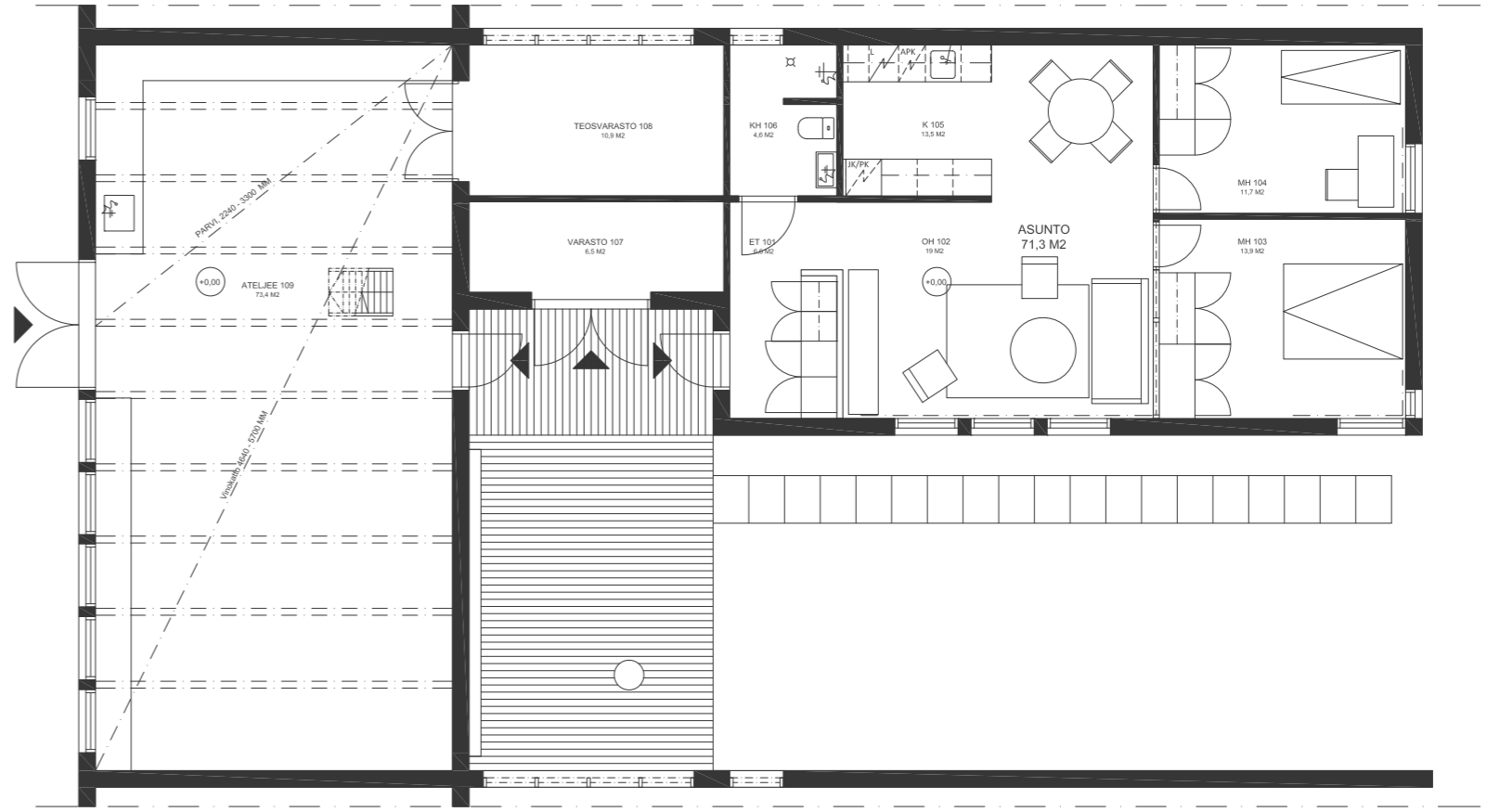
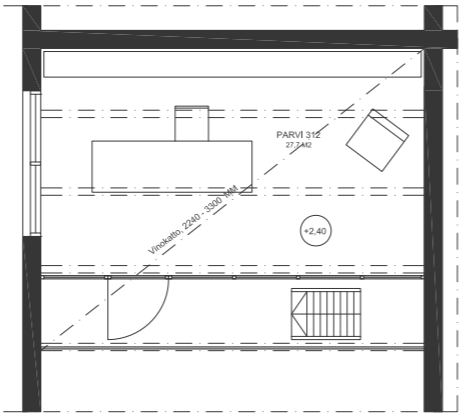
En esitä valaistussuunnitelmaa piirroksin, sillä kunnostussuunnitelman ratkaisuja voidaan hyvin pitkälti hyödyntää tässä suunnitelmassa sellai- senaan, tai hiukan sovellettuina.

*A*len nähnyt unen työhuoneesta, jossa taivas on kattona ja veden hioma rantakallio lattiana. Näkymä pohjoiseen olisi omenapuutarha, etelään meri ja itään suuri valkoinen seinä, johon omenapuun varjot lankeavat. Länteen olisi ikkuna auringonlaskuun.”

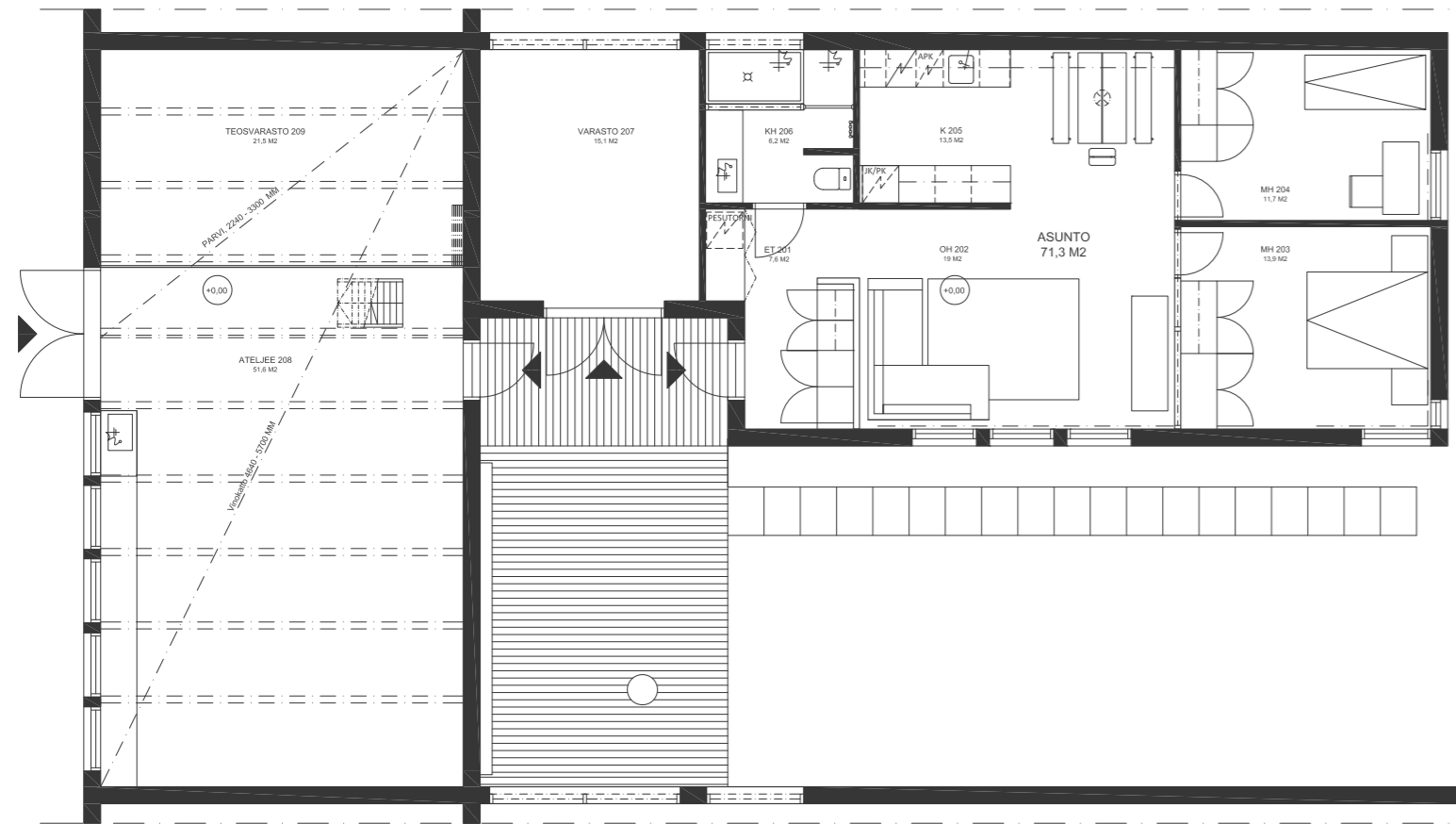
Pekka Jylhä / Taiteilijatiiloja

10. Tilasunnitelma / Jilätivinen

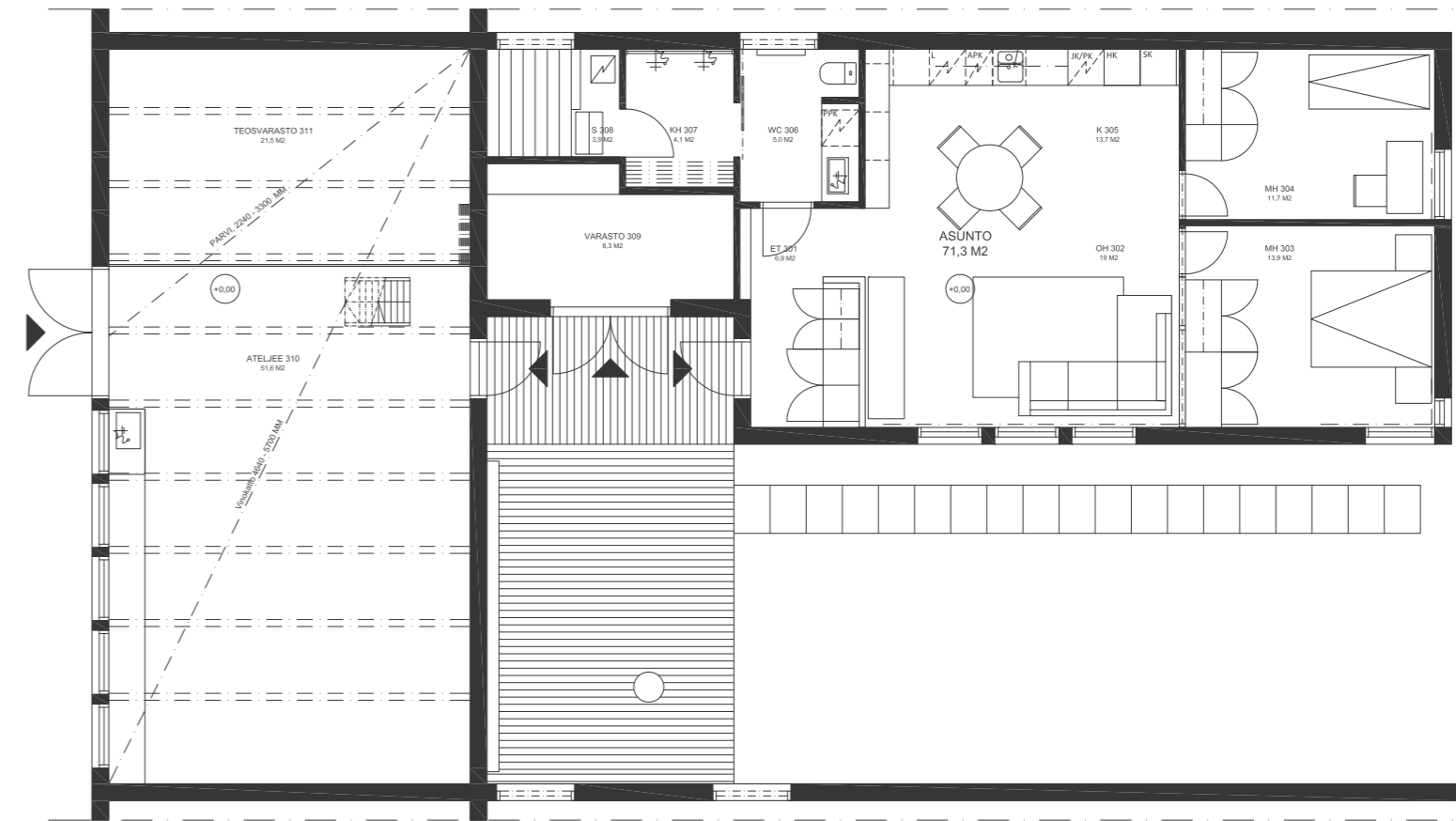
10.1 Piirustukset

1 Pohjavaraitio | Pohjapiirros ja parven osapohjapiirros

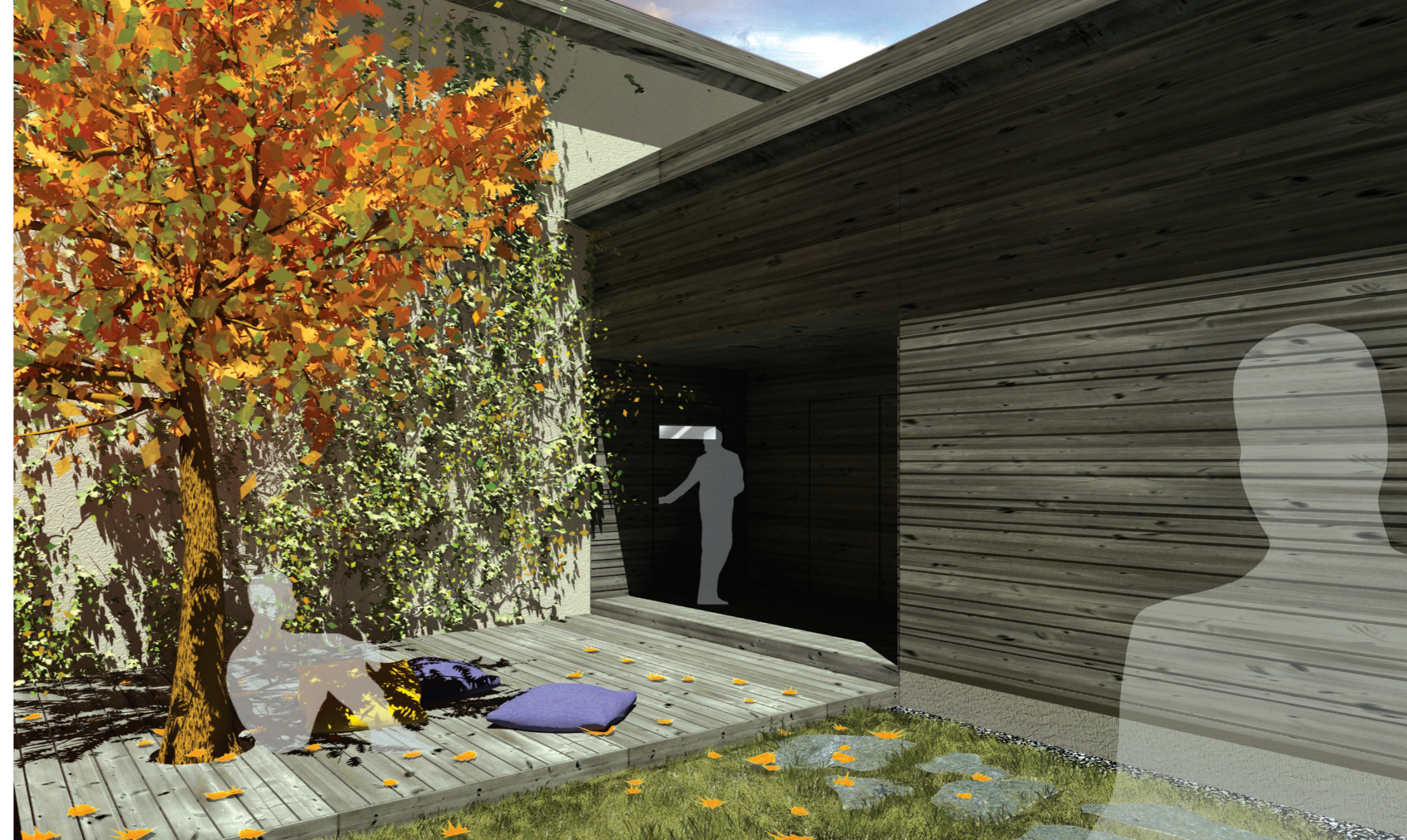
2 Pohjavariaatio | Pohjapiirros

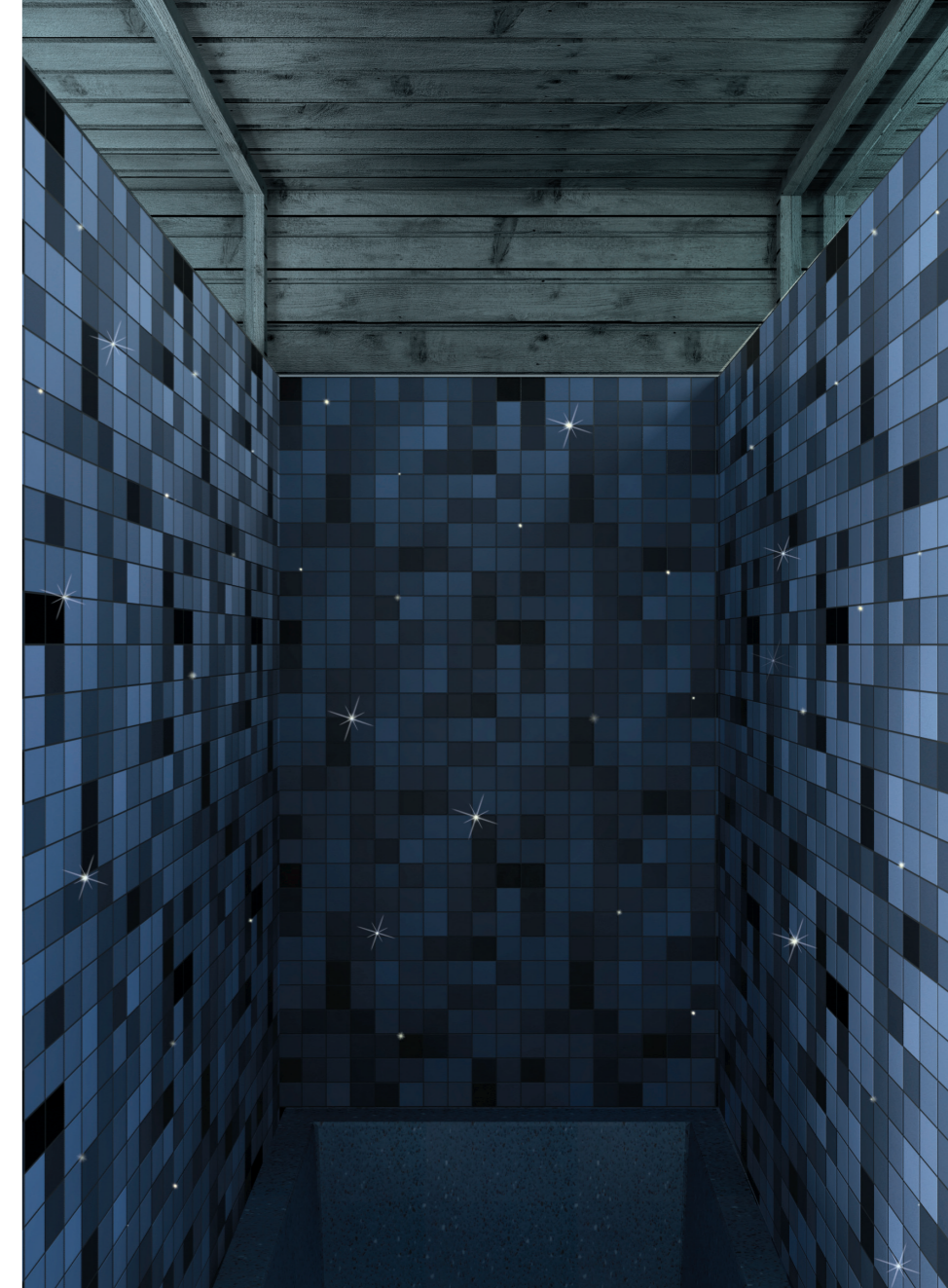
3 Pohjavariaatio | Pohjapiirros

10.2 Visualisoinnit

Näkymä ateljeeasunnon sisäpihalle ja sisäänkäyntiin

Näkymä ammetilaan, 2 pohjavariaatio

Ateljeen teosvaraston toimintaperiaate

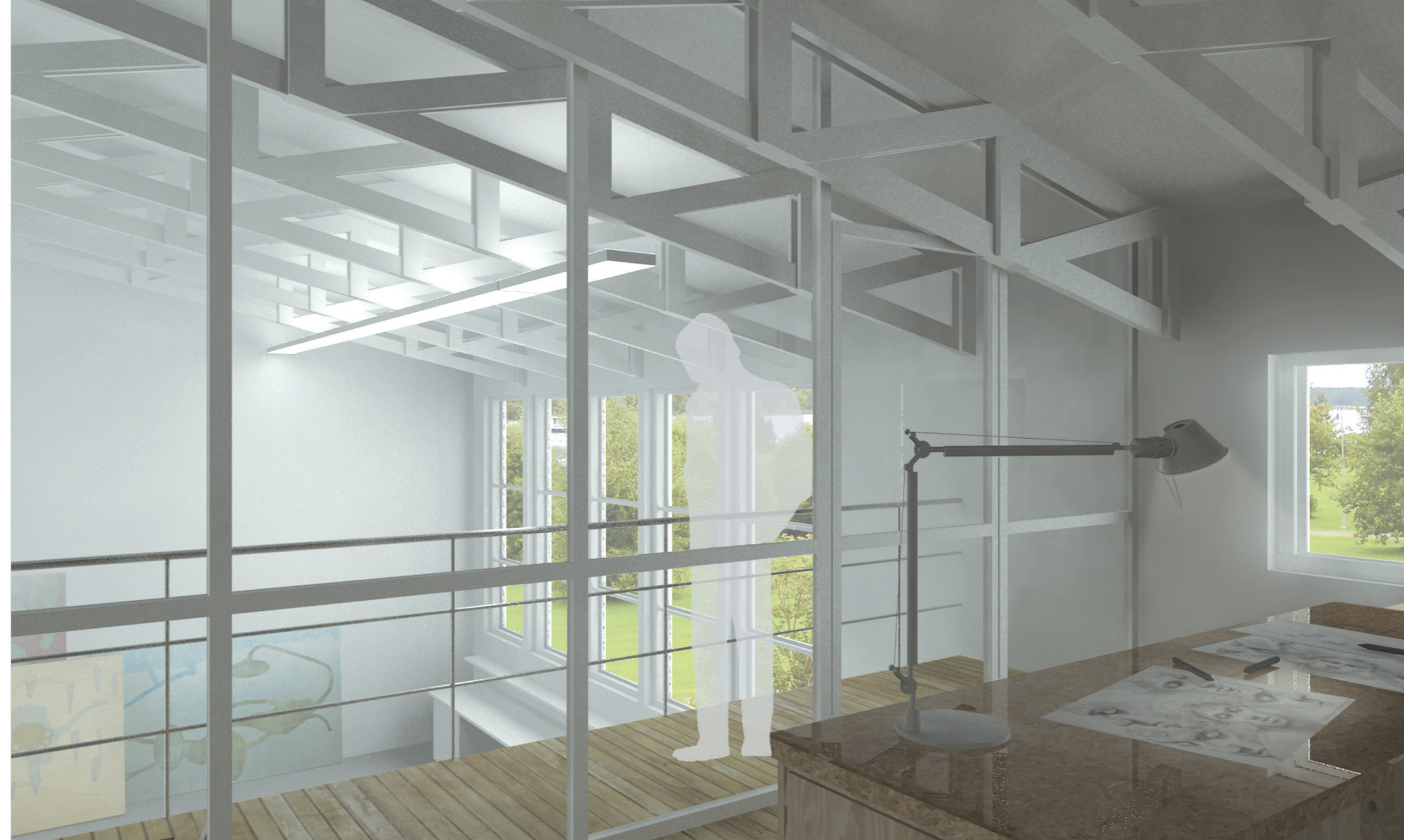

Näkymä ateljeen parvekkeelta. Teokset: Antti Tantu

Näkymä ateljeen parvelta

11. Huviointi

Halusin tehdä opinnäytteekseni jotain itselleni uutta ja jotain, jolla on jokin suurempi, syvällisempi merkitys. Kun minulle esitettiin mahdollisuutta tehdä kunnostussuunnitelma Nallenpolun ateljeerivitaloon, olin haltioissani. Aihe tuntui välittömästi kiehtovalta ja tärkeältä.

Koin kohteeseen ja sen suunnittelijaan tutustumisen tärkeäksi, että ymmärtäisin kohteen arvon ja sille ominaiset ehdottomasti säilyttämisen arvoiset piirteet. Tietoa löysin kiitettävästi ja sain melko kattavan perustuntuman Blomstedtin suunnitteluideologiasta ja kohteen luonteesta. Tämän pohjalta arvostus niin kohdetta kuin sen suunnittelijaakin kohtaan kasvoivat ja suunnittelu hankaloitui. Kesti aikansa ennen kuin ymmärsin mitä kannattaa säilyttää ja missä taas toiminnallisuuden on mentävä edelle. Mielestäni löysin tähän lopulta hyvän keskitien ja muutokset sulautuvat kohteeseen, lopputuloksen ollessa Nallenpolun näköinen ja oloinen.

Sama kohteen arvostus seurasi minua myös fiktiiviseen suunnitelmaan, ja tuntui erittäin vaikealta muokata pohjaa, jota pidin jo niin monelta osin loistavana. Lopulta hyväksyin sen tosiasian, että tässäkin suunnitelmassa muutokset tulisivat olla melko pieniä ja pyrkisin osoittamaan tilasuunniteltuosaamiseni visuaalisen ilotulituksen sijaan hienovaraisen säädön kautta. Nyt jälkeinpäin se tuntuu oikealta ratkaisulta, hyvältä ja luonnolliselta parilta kunnostussuunnitelmalle.

Itse suunnittelun aloitin taustatutkimuksen jälkeen kirjallisella osuudella, sillä tiesin sen olevan kohdallani aikaa vievä osuus. Tästä johtuen aikatauluni eli alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen omaa elämänsä, enkä saanut seminaareihin niin paljon materiaalia näytettäväksi, kuin ehkä olisin halunnut työn ollessa pitkääni tekstimuodossa. Tiesin kuitenkin olevani omassa aikataulussa, ja saavani työt tehtyä määräaikaan mennessä, sillä tutkimusosioni antoi hyvän pohjan itse suunnitelmalle.

Suunnitelman työstäminen itsessään kävi suhteellisen joutuisasti, mutta huomaan edelleen jääväni välillä fiilistelemään liikaa siinä kohdin, kun pitäisi tehdä nopeita päätöksiä. Pidin koko prosessin ajan tuntikirjaa, johon merkitsin tehdyt tunnit sisällöittäin ylös. Nyt näen selvästi mihin aika on mennyt ja osaan tulevissa projekteissa paremmin arvioida työn vaatiman ajan, ja toisaalta osaan kehittää aikaa vieviä osuuksia tehokkaimmiksi.

Nykyisen rakennuskulttuurin suuntautuessa suuriin neliöihin ja suureleisyyteen Nallenpolun tyyppiseen kohteeseen tutustuminen oli silmiä avaava kokemus, jonka olen jo nyt huomannut vaikuttaneen ajatusmaailmaani suunnittelijana. Toivon, että opinnäytetyöstäni välittyy edes jollain asteella se Nallenpolun arvo, jonka minä työni kautta löysin, ja että siitä olisi hyötyä niin Suomen Taiteilijaseuran ateljeesäätiölle kuin viimeksi myös kohteessa asuville ja työskenteleville taiteilijoille.

Kiitos

Kokonaisuudessaan olen opinnäytetyöhöni tyytyväinen. Mielestäni saavutin asettamani tavoitteet molempien suunnitelmien kohdalla. Kunnostussuunnitelman sain hyvälle luonnosasteelle, johon on tarvittaessa helppo tehdä tarkennuksia, mikäli suunnitelmaani, tai sen osia aiotaan käyttää hyväksi Nallenpolun kunnostuksessa.

Fiktiivistä suunnitelmaa olisi ollut mielenkiintoista työstää vielä pidemmälle, mutta työtä oli rajattava ja koin kunnostussuunnitelman tärkeämmäksi ja ajan puitteissa päätin keskittyä pääasiassa siihen. Mielestäni tein siinä oikean päätöksen ja jouduin työssä haastavampiin ja siten opettavaisempiin tilanteisiin, kuin jos olisin painottanut fiktiivistä suunnitelmaa.

Nallenpolun asukkaille:
Liisa Heikkilä
Kaisaleena Halinen ja Antti Tanttu
Pekka Jylhä
Markku Keränen
Päivi Siren
Pauliina Pasanen ja Petr Rehor

Suomen Taiteilijaseuran ateljeesäätiölle

Joonakselle

Mimmulle

Äidille

Lähteet

Painetut lähteet – Kirjat

Heikka E. 2005. Tuokiokuvia. Artikkeliteoksessa Elämää Nallenpolulla: Tapiolan ateljeetalon 50 vuotta. Toim. Anttonen E. Helsinki: Kustannus Oy Taide, 61–68.

Ilonen J. & Yläoutinen J. 1984. Ateljee – kuvataiteilijan työväline. Helsinki: Valtion taidehallinnon julkaisuja, No 24.

Mellais M. 2005. Taiteilijatalo: yhdessäoloa ja omaa tilaa. Artikkeliteoksessa Elämää Nallenpolulla: Tapiolan ateljeetalon 50 vuotta. Toim. Anttonen E. Helsinki: Kustannus Oy Taide, 43–60.

Pallasmaa J. 1992. Ihminen, mitta ja suhde: Aulis Blomstedt ja pythagoralaisen harmoniikan perinne. Artikkeliteoksessa Acanthus. Toim. Nikula R., Norri M. & Paatero K. Helsinki: Suomen rakennustaiteen museo, 6–31.

Sarjakoski, H. 2003. Rationalismi ja runollisuus: Aulis Blomstedt ja suhteiden taide. Tampere: Rakennustieto Oy.

Tiainen J. 2007. Taiteilijataloja. Tampere: Parvuspublishing. Huom! Kirjassa ei sivunumerointia.

Vanhakoski, E. 1992. Aulis Blomstedt: työt 1926–1979. Artikkeliteoksessa Acanthus. Toim. Nikula R., Norri M. & Paatero K. Helsinki: Suomen rakennustaiteen museo, 32–73.

Vesikansa, E. 2004. Kuvataiteilijoiden työtilat 2003, Selvitys kuvataiteilijoiden työtiloista ja tilantarpeesta sekä tilojen lisäämisohjelma. Helsinki: Opetusministeriö, Kulttuuri-, liikunta, ja nuorisopolitiikan osasto.

Vesikansa E. 2005. Tapiolan ateljeetalon viisi vuosikymmentä – taiteilijat työtilojen rakentajina. Artikkeliteoksessa Elämää Nallenpolulla: Tapio-

lan ateljeetalon 50 vuotta. Toim. Anttonen E. Helsinki: Kustannus Oy Taide, 9–41.

Painetut lähteet – Lehdet

Löfström A. 2009. Sulaa pronssia ja sivellinvivaa. Glorian koti 1/2009, 10–17.

Siitonen T. 2005. Studio Widnäs. Ark 4/2005, 36–41.

Internet lähteet

Kinetisch Noord. NDSM-werf. NDSM-werf Kinetisch Noord [viitattu 7.1.2010]. Saatavissa: <http://www.ndsm.nl/index.php?pg=0&subpg=3>

Long & Kentish. 2006. Porthmeor artists’ studios renovation, St Ives. Long & Kentish [viitattu 14.1.2010]. Saatavissa: <http://www.longkentish.com/projects.php?js=1#>

[com/projects.php?js=1#](http://www.longkentish.com/projects.php?js=1#)

Suomen Taiteilijaseura. Suomen kuvataiteilijat. Suomen taiteilijaseura [viitattu 8.2.2010]. Saatavissa: <http://www.kuvataiteilijamatrikkeli.fi/>

Suomen Taiteilijaseuran ateljeesäätiö. 2010. Säätiön esittely. Suomen Taiteilijaseuran ateljeesäätiö [viitattu 8.2.2010]. Saatavissa: <http://www.ateljeesaatio.fi/saatio.html>

Tapiola – vanhojen asuntoalueiden korjauksen ja hoidon suuntaviivat. 2007. Espoon kaupunki, Kaupunkisuunnittelukeskus [viitattu 4.3.2010], Saatavissa: <http://www.espoo.fi/default.asp?path=1;28;11866;10526;38272;52895;66748>

Thomas E. 2008. Porthmeor artists’ studios: crumbling beauty. Telegraph Media Group [viitattu 6.1.2010]. Saatavissa: <http://www.telegraph.co.uk/culture/art/3559057/Porthmeor-artists-studios-crumbling-beauty.html>

Suulliset lähteet

Heikkilä, L. 2010. Kuvataiteilija. Nallenpolun asukas. Haastattelu 9.1.2010.

Halinen, K. 2010. Kuvataiteilija. Nallenpolun asukas. Haastattelu 9.1.2010.

Pasanen, P. 2010. Valokuvataiteilija. Nallenpolun asukas. Haastattelu 12.1.2010.

Keränen, M. 2010. Taidemaalari. Nallenpolun asukas. Haastattelu 14.1.2010.

Jylhä, P. 2010. Kuvanveistäjä. Nallenpolun asukas. Haastattelu 22.1.2010.

Vesikansa, E. 2010. Arkistoasiamies. Suomen Taiteilijaseuran ateljeesäätiö. Haastattelu 2.2.2010.

Paalimäki, T. 2010. Asiamies. Suomen Taiteili-

jaseuran ateljeesäätiö. Haastattelu 2.2.2010.

Westerlund, p. 2010. Lupa-arkkitehti. Espoon rakennusvalvontakeskus. Haastattelu 10.3.2010.

Muut lähteet

RT 94-10819. 2004. Kuvataiteilijoiden työtilat. Rakennustietosäätiö.

Suomen Taiteilijaseuran ateljeesäätiön esite. 2008.

Liitteet (erillinen kansio)

Huoneselostus
Kaluste- ja valaisinluettelo
Alkuperäiset työpiirustukset (16 kpl)
Työpiirustukset (14 kpl, kunnostusslu)
Pohjapiirrokset (3 kpl Fiktiivinen slu)

Kuvalähteet

Kuvat 1-2

Sivut 47, 147. Sarjakoski, H. 2003. Rationalismi ja runollisuus: Aulis Blomstedt ja suhteiden taide. Tampere: Rakennustieto Oy.

Kuva 3

Sivu 67. Nikula R., Norri M. & Paatero K. 1992. Acanthus, Helsinki: Suomen rakennustaiteen museo.

Kuvat 4-10

Sivut 12, 13, 18, 40, 42, 106 ja 157. Sarjakoski, H. 2003. Rationalismi ja runollisuus: Aulis Blomstedt ja suhteiden taide. Tampere: Rakennustieto Oy.

Kuvat 11-12

Sivut 56-57. R., Norri M. & Paatero K. 1992. Acanthus, Helsinki: Suomen rakennustaiteen museo.

Kuva 13

<http://www.espoo.fi/default.asp?path=1;28;11866;10526;38272;52895;66748>, [viitattu 4.3.2010].

Kuva 14

Sivu 122. Anttonen E. 2005. Elämää Nallenpolulla: Tapiolan ateljeetalo 50 vuotta, Helsinki: Kustannus Oy Taide.

Kuvat 15-16

Sivut 12,14. Löfström A. 2009. Sulaa pronssia ja sivellinviivaa. Glorian koti 1/2009.

Kuvat 17-21

Sivut 33, 34. Ilonen J. & Yläoutinen J. 1984. Ateljee - kuvataiteilijan työväline. Helsinki: Valtion taidehallinnon julkaisuja, No 24.

Kuva 22

Tiainen J. 2007. Taiteilijatiloja. Tampere: Parvspanishing. Kirjassa ei sivunumerointia.

Kuvat 23-25

Sivut 60-61 ja 69. Ilonen J. & Yläoutinen J. 1984. Ateljee - kuvataiteilijan työväline. Helsinki: Valtion taidehallinnon julkaisuja, No 24.

Kuvat 26-30

Sivut 37, 39-41. Siitonen T. 2005. Studio Widnäs. Ark 4/2005.

Kuvat 31-34

Tiainen J. 2007. Taiteilijatiloja. Tampere: Parvspanishing. Kirjassa ei sivunumerointia.

Kuva 35

<http://www.telegraph.co.uk/culture/art/3559057/Porthmeor-artists-studios-crumbling-beauty.html>, [viitattu 6.1.2010].

Kuva 36

http://3.bp.blogspot.com/_bxE-aDQQNto/SsNqGopP6II/AAAAAAAAABLY/MsFMQfS9Tdo/s1600-h/PorthmeorStudios1-800.jpg, [viitattu

6.1.2010].

Kuva 37

<http://www.switchimage.org/phlog/NDSM.html>, [viitattu 6.1.2010].

Kuva 38

<http://www.projetosurbanos.com.br/2007/08/23/ndsm-mediawharf/>, [viitattu 6.1.2010].

Kuva 39

Marika Häkkinen, 14.1.2010

Kuva 40-42

Sivut 12, 16-18. Anttonen E. 2005. Elämää Nallenpolulla: Tapiolan ateljeetalo 50 vuotta, Helsinki: Kustannus Oy Taide.

Kuva 43

www.eniro.fi, pienemmistä kuvista itse koottu

Kuva 44-57

Marika Häkkinen, kevät 2010

Kuva 58

<http://www.kaisaleenahalinen.fi/index.php?4&prodId=20>, [viitattu 23.4.2010].

Kuva 59

<http://www.kuvataiteilijamatrikkeli.fi/taiteilija.asp?id=1778>, [viitattu 23.4.2010].

Kuva 60

<http://www.pekkajylha.fi/index2.html>, [viitattu 23.4.2010].

Kuvat 61-62

<http://www.kaisaleenahalinen.fi/index.php?4&prodId=19>, [viitattu 23.4.2010]

Kuva 63

<http://www.netstar.fi/rehor/teokset/teokset>.

html, [viitattu 23.4.2010]

Kuvat 64-75

Marika Häkkinen, kevät 2010